

Pouke  
iz Biblije

SRPANJ  
KOLOVOZ  
RUJAN  
2023.

# Poslanica Efežanima



POSLANICA EFEŽANIMA

Justina





John K. McVay

# Poslanica Efežanima

Pouke iz Biblije

Srpanj, kolovoz i rujan 2023.





## Sadržaj

1. Pavao i Poslanica Efežanima
2. Božji veliki kristocentrični plan
3. Sila proslavljenog Isusa
4. Kako nas Bog spašava
5. Horizontalno pomirenje: Krist i Crkva
6. Tajna Evanđelja
7. Ujedinjeno Kristovo Tijelo
8. Život po ugledu na Krista i govor ispunjen Duhom
9. Mudro življenje
10. Muževi i žene — zajedno pod križem
11. Pokazivanje vrhunske odanosti Kristu
12. Poziv da čvrsto stojimo
13. Uspostavljanje mira
14. Poruka Poslanice Efežanima u srcu

### **POUKE IZ BIBLIJE — izdanje za odrasle — 3/2023.**

**Pouke iz Biblije — izdanje za odrasle** priprema Odjel za crkvene službe Generalne konferencije adventista sedmog dana. Pouke se pripremaju pod nadzorom proširenog odbora za subotnjoškolske pouke, čiji su članovi konzultativni urednici. Tiskana biblijska pouka pridonos je odbora.

*Nakladnik:* ZNACI VREMENA, Prilaz Gjure Deželića 77, 10000 Zagreb, Hrvatska • *Odgovorni urednik:* Neven Klačmer • *Urednik:* Mario Šijan • *Prijevod:* Tamara Babić • *Lektura:* Marijan Malašić • *Korektura:* Ljiljana Đidara • *Prijelom:* Brankica Vukmanić • *Tisak:* Znaci vremena, Zagreb

**znaci-vremena.com • adventisti.hr**

**CROATIAN ADULT SSQ — 3/2023**  
**John K. McVay, Ephesians**





## UVOD

# Poslanica Efežanima — Kako slijediti Isusa u teškim vremenima

U Poslanici Efežanima Pavao nam govori o vjernicima iz Efeza. Prošlo je dosta godina od uzbudljivih događaja u ranim danima kršćanske misije u Efezu, i oni su se sada borili s razumijevanjem značenja svoje kršćanske vjere.

Pavao, koji je jednom prigodom ugrozio gospodarstvo tog četvrtog po veličini grada u Rimskom Carstvu, sada je bio potisnut u stranu i nalazio se u zatočeništvu. Pišući iz zatvora, on izražava brigu da bi vjernici u Efezu mogli “oslabjeti” i izgubiti svaki osjećaj što znači biti Isusov učenik u osebujnoj, urbanoj i potpuno poganskoj kulturi Efeza. Premda su njegovi slušatelji već bili kršćani, Pavao im se obraća tonom kojim ih nastoji zadobiti. On ih nastoji ponovno približiti kršćanskoj vjeri, obnoviti plamen njihove odanosti Kristu i uskrisiti njihovu poletnost činjenicom da su dio Božjeg velikog pothvata u svijetu — Crkve.

Budući da je kršćanska vjera potpuno usredotočena na Krista, Pavlov govor odiše divljenjem i obožavanjem. Njemu je jasno da ako kolebljivi kršćanski učenici ikad ponovno stanu na svoje noge, bit će to samo zato što će se vratiti svojoj prvoj ljubavi prema Isusu, i izgraditi novo povjerenje u Njegovu milost i silu. Zato Pavao naglašava Kristovo ustoličenje na Nebu i zadobivanje vlasti nad svim silama i božanstvima koja su se nadmetala za odanost vjernika u Efezu. Isus je u središtu božanskog vječnog plana, prema kojem vjernici kao Crkva igraju važnu ulogu u Božjem nastojanju da sve objedini u Kristu.

Ipak, dok kod vjernika u Efezu nastoji probuditi novu privrženost prema njihovom Gospodinu, Pavao nipošto ne umanjuje zahtjeve kršćanskog sljedbeništva. On detaljno opisuje kako izgleda kršćansko ponašanje i zajednica vjernika. Kršćani su pozvani na Duhom vođeno, Bogom ustanovljeno bogoslužje u čast Kristu, što Pavao uvijek iznova ilustrira. Odanost Kristu utječe na čovjekovo ponašanje i na njegov rječnik. Ljubiti Krista znači poštovati i cijeniti pripadnike svoje vjere. To

*Poslanica Efežanima  
uzdiže Krista i  
naglašava koliko je  
važno da Ga slijedimo  
kao aktivni članovi  
Njegove Crkve dok  
živimo u nadi u  
Njegov povratak.*





znači oduprijeti se lošem i razvratnom ponašanju koje je bilo toliko rasprostranjeno u njihovoj kulturi. To znači ugledati se na primjer žrtovanja koji nam je Krist ostavio u svim našim odnosima u crkvi i obitelji. To je značilo ponuditi građanima Efeza jasne primjere novog načina ljudskog življenja.

Pavao dobar dio svoje poslanice posvećuje izražavanju oduševljenja novim definiranjem značenja ljudskosti pripadnošću Božjoj crkvi. Posebno ga ushićuje misao da je Bog otuđene segmente čovječanstva — Židove i pogane — povezao kao “jedno” u Crkvi. Pošto su živjeli u jedinstvu tamo gdje se moglo očekivati samo neprijateljstvo, pružala im se prilika da javno pokažu obilježja Božjeg novog društva i Njegovog dolazećeg kraljevstva.

U nastojanju da istakne koliko je pripadnost Božjoj crkvi važna, Pavao razvija četiri metafore o njoj. Vjernici tvore Kristovo tijelo pokazujući svoju odanost Kristu i jedinstvo jednih s drugima. Oni su živi hram, podignut Kristovom žrtvom na Golgoti, u kojem se slavi Bog. Oni su Kristova zaručnica koja iščekuje veliku svečanost vjenčanja, kada će Zaručnik doći i uzeti je kao svoju. Prema posljednjoj metafori kojom ih Pavao pokušava ponovno privući kršćanskoj vjeri, oni su Kristova vojska koja uspostavlja mir u Njegovo ime, suprotstavljajući se silama tame Božjom snagom dok čeka Kristov povratak.

Poslanica Efežanima se, dakle, posebno obraća jednom vremenu koje je poput našeg, u kojem privlačnost svijeta i protjecanje vremena slabe žar kršćanskog sljedbeništva. Ona uzdiže Krista i naglašava koliko je važno da Ga slijedimo kao aktivni članovi Njegove Crkve dok živimo u nadi u Njegov povratak. U ovom tromjesečju imamo prednost da uz molitvu proučavamo Poslanicu Efežanima i ponovno iskusimo oduševljenje dok slijedimo Isusa u teškim vremenima.

***Dr. Johon K. McVay*** profesor je religije i rektor Sveučilišta Walla Walla u College Placeu u Washingtonu, Sjedinjene Američke Države, gdje služi od 2006. godine.





## Pavao i Poslanica Efežanima

***“Saopćivši nam tajnu svoje volje, prema onome što je prije u njemu odlučio za provedbu punine vremena: obuhvatiti pod jednu glavu u Kristu sve što je na nebesima i što je na zemlji.”***  
(Efežanima 1,9.10)

**Biblijski tekstovi: Djela 18,18-21; Djela 19,13—20,1; Djela 20,17-38; Efežanima 1,1.2; Efežanima 6,21-24; Efežanima 3,13; Efežanima 1,9.10.**

Kad nešto pišemo, to obično činimo s određenom svrhom koja katkad nosi znatnu težinu. Abraham Lincoln je svoj čuveni govor u Gettysburgu 1863. godine napisao nakon strašnih pustošenja u jednoj bitci koja se tamo odigrala tijekom Američkog građanskog rata, i u kojoj je poginulo oko 7.000 vojnika. U tom govoru, pozivajući se na oce osnivače, Lincoln je izrazio uvjerenje da je građanski rat bio konačna provjera hoće li nacija stvorena 1776. opstati ili će “nestati sa zemlje”.

Pavao je imao na umu značajnu svrhu koja ga je potaknula na pisanje ove poslanice. Jer dijelom zbog njegovog zatočeništva (Efežanima 3,13; 6,20), a dijelom zbog stalnih progona i teškoća, Efežani su bili u opasnosti da klonu duhom. Pavao ih podsjeća kako su se obratili, prihvatili Krista kao svojeg Spasitelja i postali dio Crkve. Postali su Kristovo tijelo (Efežanima 1,19-23; 4,1-16), materijal za gradnju hrama (Efežanima 2,19-22), Kristova nevjesta (Efežanima 5,21-33) i dobro opremljena vojska (Efežanima 6,10-20). Oni su imali važnu ulogu u ispunjavanju Božjeg velikog plana da sve objedini u Kristu (Efežanima 1,9.10). Pavao je kod vjernika u Efezu želio probuditi osjećaj njihove potpune pripadnosti Kristu kao Njegovih sljedbenika.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi, Znaci vremena*, 2018., stranice 55—61.

**PAVAO — EVANĐELIST U EFEZU**

**Što Pavao čini tijekom svojega prvog posjeta Efezu pred kraj svojega drugog misionarskog putovanja? (Djela 18,18-21)**

.....

.....

Efez je bio jedan od najvećih gradova Rimskog Carstva s oko 250.000 stanovnika. Bio je to glavni grad jedne od najbogatijih pokrajina Carstva, pokrajine Azije, koja je obuhvaćala veći dio onoga što danas poznajemo kao Mala Azija. U Pavlovo vrijeme ta pokrajina uživala je razdoblje rasta i napretka. Također, kao lučki grad, Efez je bio smješten na križanju važnih kopnenih putova. Premda su građani obožavali mnoge bogove, Artemida, smatrana zaštitnicom grada, bila je vrhovno božanstvo. S tim u vezi obožavanje Artemide bilo je središte svih gradskih ceremonija, atletskih igara i godišnjih proslava. (Artemidu su Rimljani nazivali Dijana; vidi Djela 19,24.35.)

Pavao se poslije vraća u Efez na svojem trećem misionarskom putovanju (Djela 19,1-12) i ostaje tamo “tri godine” (Djela 20,31). Apostol je, dakle, Efezu posvetio značajno vrijeme s namjerom da tamo čvrsto utemelji kršćanstvo.

**Koji je neobičan događaj doveo do porasta štovanja “Gospodina Isusa” u Efezu? (Djela 19,13-20)**

.....

.....

Luka bilježi neobičan događaj o sedam putujućih židovskih egzorcista u gradu. Miješanje Isusovog i Pavlovog imena s njihovim bajalicama pokazalo se kao vrlo nepromišljen pothvat. Kada se vijest o tome proširila gradskim ulicama, “sve ih obuze strah, a veličalo se ime Gospodina Isusa” (Djela 19,17). Događaj je izvršio dubok utjecaj i na neke od onih koji su već postali vjernici, koji su javno spalili svoje skupe priručnike o magijskom umijeću, vrijedne “pedeset tisuća srebrnika” (Djela 19,19). Tako su, zajedno s ostalim stanovnicima grada, vjernici shvatili da se obožavanje Isusa ne smije razvodnjavati obožavanjem bilo čega niti bilo koga drugog.

**Što je značilo spaljivanje vlastitih knjiga, ne računajući tako veliki trošak koji je to za njih bio? Što to govori o potpunosti posvećenosti Gospodinu?**





## POBUNA U KAZALIŠTU

**Pročitajte Djela 19,21—20,1. Koje pouke možemo izvući iz tog događaja?**

.....

.....

Pavlovo svjedočenje u tom velikom, uzavrelom gradu Efezu bilo je toliko uspješno da se odrazilo na važan gospodarski pokretač grada — turizam usredotočen na Artemidin hram. A kakav je to hram bio! Ta veličanstvena građevina sastojala se od 127 stupova, visokih preko 18 metara i načinjenih od parijskog mramora — čisto bijelog, besprijekornog mramora, vrlo cijenjenog kamena za izradu skulptura. Trideset šest od tih stupova bilo je posebno isklesano i obloženo zlatom, zbog čega je hram uživao glas jednog od sedam svjetskih čuda Starog vijeka.

Zabrinut da bi Pavlovi govori protiv idolopoklonstva mogli prekinuti financijsku podršku hramu (Djela 19,27), zlatar Demetrije podbunio je svoje kolege zanatlije. Gnjevna gomila koja se brzo umnožavala prešla je s tržnice u veliko kazalište koje je moglo primiti nekih 25.000 ljudi. Tamo se metež nastavio, pri čemu su ljudi puna dva sata neprestano uzvikivali: “Velika je Artemida efeška!” (Djela 19,34) Pošto je gradski službenik rastjerao mnoštvo, Pavao se sastao s vjernicima, a zatim je napustio grad.

**Na kraju svojega trećeg misionarskog putovanja, Pavao se sastao sa starješinama efeške crkve. Kako biste sažeto prikazali Pavlovo djelovanje? (Vidi Djela 20,17-38)**

.....

Ovo je kratka kronologija Pavlovog djelovanja povezanog s Efezom:

- ◆ Godina 52.: Pavlov prvi, kratki posjet Efezu (Djela 18,18-21).
- ◆ Godine 53.—56.: Pavlova trogodišnja služba u Efezu (Djela 19,1-20,1). Pred kraj svojeg boravka u tom gradu, on piše Prvu poslanicu Korinćanima (1. Korinćanima 16,5-9).
- ◆ Godina 57.: Dok se nalazi u Miletu, Pavao se sastaje s crkvenim starješinama iz Efeza (Djela 20,17-38).
- ◆ Godina 62.: Pavao piše Poslanicu Efežanima, vjerojatno tijekom svojeg zatočeništva u Rimu.

**“Zato bdijte i sjećajte se da tri godine — noć i dan — nisam prestajao sa suzama opominjati svakoga pojedinog među vama!” kaže Pavao (Djela 20,31) Što mislite, čemu bi našu crkvu danas Pavao “učio sa suzama” i zašto?**





**SLUŠANJE POSLANICE EFEŽANIMA**

Pavao je Poslanicu Efežanima napisao s namjerom da se ona čita naglas u kućnim crkvama vjernika na širem području grada Efeza. U godinama koje su uslijedile nakon Pavlovog odlaska, kršćanski pokret u Efezu je narastao, a broj kućnih crkava se umnožio. Za te prve vjernike bio je važan događaj kada bi Tihik, osobni izaslanik osnivača njihove crkve, apostola Pavla, stao među njih i pročitao im njegovu poslanicu. Kao što i sama poslanica ukazuje, okupljena skupina vjerojatno je obuhvaćala članove kućanstva — oca, majku, djecu i robove (Efežanima 5,21-6,9). U to vrijeme kućanstvo je obuhvaćalo i druge pojedince — posjetitelje (slobodne ljude koji su ovisili o gostoprimstvu domaćina) pa čak i poslovne suradnike. Tako su i oni mogli biti tu prisutni, kao i članovi drugih kućanstava.

**U vezi s nacrtom poslanice koji iznosimo u nastavku, pročitatje cijelu poslanicu, po mogućnosti naglas (za to će vam biti potrebno oko 15 minuta). Koje se teme ponavljaju kroz cijelu poslanicu?**

- .....
- I. Uvodni pozdrav (Efežanima 1,1-2)
  - II. Početni blagoslov (Efežanima 1,3-14)
  - III. Molitva za vjernike da prime mudrost usredotočenu na Krista (Efežanima 1,15-23)
  - IV. Nekada duhovno mrtvi, sada su uzvišeni s Kristom (Efežanima 2,1-10)
  - V. Kristovo sastavljanje Crkve od Hebreja i pogana (Efežanima 2,11-22)
  - VI. Pavao kao Kristov propovjednik upućen poganima (Efežanima 3,1-13)
  - VII. Molitva za vjernike da iskuse Kristovu ljubav (Efežanima 3,14-21)
  - VIII. Držati se Duhom nadahnutog jedinstva Crkve (Efežanima 4,1-16)
  - IX. Živjeti novim životom u kojem se njeguje jedinstvo (Efežanima 4,17-32)
  - X. Hodati u ljubavi, svjetlu i mudrosti (Efežanima 5,1-20)
  - XI. Voditi život nalik Kristovom u kršćanskom kućanstvu (Efežanima 5,21-6,9)
  - XII. Stajati zajedno — Crkva kao Božja vojska (Efežanima 6,10-20)
  - XIII. Završni pozdrav (Efežanima 6,21-24)

**Koja se ključna tema pojavljuje u ovoj poslanici? Što vam to govori? Koja se konkretna pojedinost ili pojedinosti tiču doma?**

**POSLANICA EFEŽANIMA U VRIJEME KAD JE NAPISANA**

**Kako Pavao počinje i završava svoju poslanicu vjernicima u Efezu? Što saznajemo o njegovim najdubljim željama za njih? Vidi Efežanima 1,1.2; Efežanima 6,21-24.**

.....

.....

Na početku poslanice Pavao se predstavlja kao njezin autor (Efežanima 1,1). Otprilike negdje na polovini, on se ponovno predstavlja imenom, govoreći za sebe da je “zarobljenik jer služim Isusu Kristu za dobro vas neznabožaca” (Efežanima 3,1 — Suvremeni hrvatski prijevod), što predstavlja uvod u osobno razmišljanje o njegovom apostolskom djelu (Efežanima 3,1-13). Pri kraju poslanice ponovno govori o svojem zatočeništvu (Efežanima 6,20) i zaključuje osobnom porukom (Efežanima 6,21.22). Premda neki učenjaci niječu Pavlovo autorstvo, važno je napomenuti da u samoj poslanici nalazimo jasnu potvrdu da je Pavao njezin autor. Većina kršćana prihvaća, i to s pravom, Pavla kao njezinog autora.

**Kako Pavao izražava svoju zabrinutost zbog utjecaja koji će njegovo zatvaranje imati na vjernike u Efezu? Vidi Efežanima 3,13.**

.....

Izgleda da Poslanica Efežanima dijeli isti opći vremenski okvir i okolnosti s drugim dvjema poslanicama koje je Pavao također pisao iz tamnice: Kološanima (vidi posebno Kološanima 4,7.8) i Filemonu. Osim toga, ona je izgleda napisana dosta vremena nakon Pavlovog boravka u Efezu (Efežanima 1,15; 3,1.2). Pavao je Poslanicu Efežanima vjerojatno napisao u tamnici u Rimu oko 62. godine.

U ovoj poslanici Pavao iznosi nekoliko konkretnih pojedinosti u vezi sa situacijom svojih slušatelja iz Efeza. Opseg tema kojima on posvećuje pozornost dosta je širok. Bavi se pitanjima koja obuhvaćaju dugačak vremenski raspon, počevši od Božjih odluka donesenih “prije stvaranja svijeta” (Efežanima 1,4), i naširoko razmišlja o velikim temama u vezi s Božjim spasenjem ponuđenim u Kristu. Pritom njegova poslanica otkriva profinjen književni stil s dugim rečenicama, ponovljenim izrazima i razvijenim metaforama. Pavao se koristi takvim stilom i na drugim mjestima (npr. Rimljanima 8,31-39), ali je on posebno naglašen u Poslanici Efežanima, koja sadrži mnoge izraze hvale, moljenja i obožavanja (Efežanima 1,3-14; 1,15-23; 3,14-21) i pomno osmišljene, retorički vrijedne odlomke (npr. Efežanima 4,1-16; 5,21-33; 6,10-20).



**POSLANICA PROŽETA KRISTOM**

**Kako Pavao najavljuje temu svoje poslanice? Efežanima 1,9.10.**

Kako se može sažeti poruka Poslanice Efežanima? Pavao iz tamnice iznosi viziju Kristovog plana za svršetak vremena i uloge koju će Crkva imati u tome. Bog djeluje preko Krista kako bi “sve što postoji, na Nebu i na Zemlji, povezao u Kristu kao glavi svega” (Efežanima 1,10 — Suvremeni hrvatski prijevod), i On to čini stvarajući crkvu kao zajednicu sastavljenu od novog čovječanstva koje obuhvaća Hebreje i pogane (Efežanima 2,14). Vjernici su pozvani da djeluju u skladu s tim božanskim planom obznanjujući silama zla da se Božji krajnji cilj upravo ostvaruje (Efežanima 3,10).

Kao što se u Efežanima 1,9.10 naglašava, jedinstvo koje Bog ima na umu usredotočeno je na Krista. Zato nas ne treba iznenaditi kad otkrijemo da je Poslanica Efežanima upravo “natopljena” Kristom, da sve vrijeme hvali Božja djela učinjena u Kristu i slavi pristup duhovnim bogatstvima koja se vjernicima nude u Kristu. Pavao se koristi izrazom “u Kristu” i sličnim izrazima više od trideset puta, i svaki put uzdiže Isusa. Dok čitate ovu poslanicu, potražite te izraze i obratite pozornost na koje se sve načine Pavao usredotočuje na Isusa.

Pavao nastoji ponovno zapaliti iskrdu duhovne posvećenosti vjernika u Efezu, podsjećajući ih da su dio crkve, što je srž Božjeg plana da sve ujedini u Kristu. Kad se koristi riječju “crkva” (grč. *ekklesia*) u ovoj poslanici, Pavao misli na “sveopću” crkvu (ne na mjesnu zajednicu).

Osnovna strategija kojom se on koristi kad govori o crkvi jesu slikovite metafore, od kojih četiri razvija nešto detaljnije:

1. Crkva kao tijelo (Efežanima 1,22.23; 2,16; 3,6; 4,1-16.25; 5,23.29.30).
2. Crkva kao građevina/hram (Efežanima 2,19-22).
3. Crkva kao nevjesta (Efežanima 5,22-27).
4. Crkva kao vojska (Efežanima 6,10-20).

Svaka od ovih slika na svoj način otkriva Božji cilj i namjere koje On ima za svoju Crkvu.

**U Crkvi adventista sedmoga dana Bog okuplja transnacionalnu, višejezičnu, multirasnu, međukulturalnu zajednicu (vidi Otkrivenje 14,6.7) koja ukazuje na put k ispunjenju Njegovog plana da sve sjedini u Isusu (Efežanima 1,9.10). Kako možemo djelovati u skladu s tim Božjim velikim planom?**

**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

Izvještaj o egzorcistima koji su zloupotrebjavali Isusovo i Pavlovo ime (Djela 19,13-20; vidi odsjek od nedjelje) pomaže nam da objasnimo zašto Pavao s tako mnogo riječi govori o sili u Poslanici Efežanima. Neki od novih vjernika, pod obnovljenim osvjedočenjem o Isusovoj vlasti, bacili su svoje skupe magijske priručnike u vatru. Zahvaljujući otkriću 250 papirusa koji se bave magijom, kao i drugim nalazima, imamo obilje ilustracija rituala, čaranja, bajalica, kletvi itd., sličnih onima koji su se vjerojatno nalazili u tim magijskim priručnicima. Mnoge takve knjige sadržavale su savjete vjernicima o tome kako da izvode određene rituale da bi bogove, božice i druge duhovne sile nagovorili da rade sve što oni zatraže.

Luka nam kaže da su te knjige vrijedile 50.000 srebrnjaka, odnosno 50.000 dnevnica. (U današnjim okolnostima, pod pretpostavkom da dnevnicica kvalificiranog radnika iznosi 80 dolara, to bi bilo 4 milijuna dolara!) Taj detalj pokazuje koliku su važnost i koliko značenje oni pridavali tim knjigama u svojem svakidašnjem životu. "Bila je nužna moćna Božja intervencija da bi se oni uvjerali da se trebaju u potpunosti pokajati zbog svoje stalne upotrebe raznih amajlija, čaranja, prizivanja i drugih tradicionalnih sredstava za stjecanje duhovne sile." (Clinton E. Arnold, *Ephesians*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 2010., str. 34)

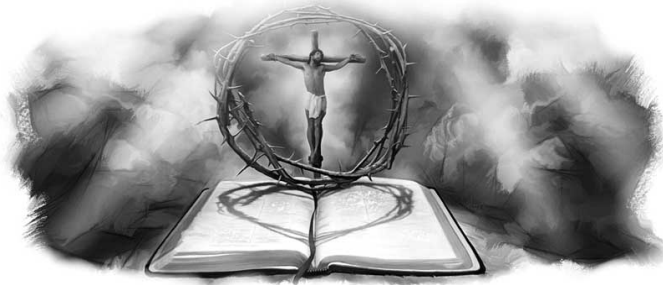
Možemo, dakle, zaključiti da je Poslanica Efežanima napisana za vjernike kojima su bile potrebne upute o tome "kako da se nose sa stalnim utjecajem i napadima zlokobnih kozmičkih 'sila'". (Clinton E. Arnold, *Power and Magic: The Concept of Power in Ephesians*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 1992., str. 165) U odgovoru na to, Pavao piše Poslanicu Efežanima u kojoj ukazuje na Krista kao na Onoga koji je uzvišen iznad svake sile (Efežanima 1,20-23) i naglašava koliko je nadmoćna ta sila kojom je Bog obdario vjernike (Efežanima 2,15-19; 3,14-21; 6,10-20).

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. Koje su sile ili autoriteti danas aktivni u našem svijetu i privatnom životu? Kako se te sile očituju navodeći vjernike da ih poštuju i da im se dive, umjesto da svoju nepodijeljenu odanost posvete proslavljenom Kristu?**

**2. Razmotrite kako se Pavo koristi riječju "nada" u Efežanima 1,18; 2,12; 4,4. Zašto on vjeruje da ima nade za budućnost?**

**3. Kako Pavao u sljedećim redcima ukazuje na veliku, buduću nadu u Kristov povratak: Efežanima 1,13.14; 1,21; 2,7; 4,30; 5,5? Što ta nada znači nama upravo sada?**



## Božji veliki kristocentrični plan

***“Neka bude hvaljen Bog, Otac Gospodina našega Isusa Krista — on koji nas blagoslovi svakim duhovnim blagoslovom na nebesima u Kristu.” (Efežanima 1,3)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 1,3-14; Efežanima 2,6; Efežanima 3,10; Kološanima 1,13.14; Ponovljeni zakon 9,29.**

Dvadeset pet godina otkako je postao prvi čovjek koji je hodao po Mjesecu, Neil Armstrong napisao je zahvalnicu kreativnom timu koji je dizajnirao svemirsko odijelo za hodanje izvan letjelice (EMU), u kojem je on načinio te povijesne korake. Pošto ga je nazvao “najviše fotografiranim komadom svemirske opreme u povijesti” i našalio se primijetivši da je “svojeg ružnog korisnika” uspjelo sakriti od pogleda, Armstrong se zahvalio “ekipi EMU” iz Svemirskog centra Johnson na “čvrstom, pouzdanom i skoro milujućem” odijelu koje mu je sačuvalo život, šaljući im “zahvalnost i čestitke koje zaslužuju i nakon četvrt stoljeća”.

Pavao svoju Poslanicu Efežanima započinje veličanstvenom zahvalnicom slaveći Boga za blagoslove koje je izlio — blagoslove koji su isto toliko potrebni za život vjernika kao i svemirsko odijelo za nekoga tko hoda po Mjesecu. Pavao tvrdi da je Bog te životno važne blagoslove pripremio “prije stvaranja svijeta” (Efežanima 1,4) i hvali Ga što je vjekovima djelovao u korist vjernika.

Pavlov uvod daje posebnu vrijednost Poslanici Efežanima jer nam pruža primjer kako trebamo slaviti i hvaliti Boga za mnoge blagoslove kojima nas je obdario.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi, Znaci vremena*, 2018., stranice 62—67.





**IZABRANI I PRIHVAĆENI U KRISTU**

Zahvalnica obično navodi i opis dara ili darova koji su primljeni. Pavao u Efežanima 1,3-14 prilaže dugačku listu darova dok zahvaljuje Bogu za blagoslove Evanđelja.

On hvali Boga zbog činjenice da nas je “blagoslovio svakim duhovnim blagoslovom ... u Kristu” (Efežanima 1,3). To što su blagoslovi “duhovni” (grč. *pneumatikos*) ukazuje da potječu od Duha (*pneuma*), što nas upućuje na završetak Pavlovog blagoslova, gdje on veliča djelo Duha Svetoga u životu vjernika (Efežanima 1,13.14).

Ulomak u Efežanima 1,3-6 nadahnuo govori o tome kako nas Bog vidi u Kristu. Još prije stvaranja svijeta Bog nas je izabrao po Kristu i odredio da stojimo “sveti i bez mane” u Njegovoj prisutnosti (Efežanima 1,4; usporedi Efežanima 5,27), kao dragocjeni sinovi i kćeri na osnovi stvaranja i otkupljenja (Efežanima 1,5). Još prije nego što je sunce počelo sjati, Njegov plan bio je da budemo prihvaćeni “u Ljubljenome” (Efežanima 1,6). Ukratko, Božja je namjera da budemo spašeni. Spasenje možemo izgubiti samo zbog vlastitih pogrešnih odluka.

**Što znači izraz “na nebesima” u Poslanici Efežanima (jedino mjesto gdje se on koristi u Novom zavjetu)? Proučite upotrebu tog izraza. (Vidi Efežanima 1,3.20; 2,6; 3,10; 4,10; 6,9.)**

.....  
.....  
.....

Izrazi “na nebesima” ili “na nebu” u Poslanici Efežanima ukazuju na Nebo kao na Božje prebivalište (Efežanima 1,3; 6,9), na sjedište duhovnih sila (Efežanima 1,10.20.21; 3,10.15; 6,12) i mjesto gdje Krist sjedi s desne strane Ocu (Efežanima 1,20). Vjernici već u sadašnjosti imaju pristup tim “nebesima” gdje se duhovni blagoslovi nude u Kristu (Efežanima 1,3; 2,6). Međutim, iako su “nebesa” postala mjesto blagoslova za vjernike, ona su i dalje poprište sukoba sa zlim silama koje se bore protiv Kristove vladavine (Efežanima 3,10; 6,12).

**Zadržite se u mislima na Efežanima 1,4, gdje se kaže da smo u Njemu, u Kristu, izabrani “prije stvaranja svijeta”. Što to znači? Kako nam to otkriva Božju ljubav prema nama i Njegovu želju da budemo spašeni?**

.....





## SKUPO SPASENJE — IZOBILAN OPROST

Grijev je bio mračna, vladajuća sila u životu Pavlovih slušatelja. Govoreći o njihovoj prošlosti, on ih opisuje kao hodajuće mrtvace koji su, iako “mrtvi zbog svojih prekršaja i grijeha” (Efežanima 2,1), ipak “hodili”, odnosno živjeli kako im je Sotona nalagao (Efežanima 2,1-3). Kao robovi grijeha i Sotone, nisu se sami mogli osloboditi. Trebalo ih je spasiti. Bog je to učinio svojim milostivim djelovanjem preko Krista, i Pavao sada slavi dva nova blagoslova Božje milosti u životu vjernika — otkupljenje i oprost.

**Pročitajte Efežanima 1,7.8. Pojam “otkupljenja” često se koristi u Novom zavjetu. Usporedite upotrebu ovog pojma u Kološanima 1,13.14; Titu 2,13.14 i Hebrejima 9,15. Koje zajedničke teme ovi redci dijele s Efežanima 1,7.8?**

Grčka riječ prevedena kao “otkupljenje” u Efežanima 1,7, *apolutrosis*, prvobitno je korištena za kupovanje slobode za roba ili otkup za oslobođenje zarobljenika. Kad je riječ o otkupljenju, odnosno izbavljenju, Novi zavjet naglašava visoku cijenu oslobođenja robova.

Naša sloboda dolazi uz iznimno visoku cijenu: “U kome [Isusu] imamo otkupljenje njegovom krvlju.” (Efežanima 1,7) Pojam “otkupljenja” također veliča milostivu velikodušnost koju je Bog pokazao plativši tako visoku cijenu za našu slobodu. Bog nam daje slobodu i dostojanstvo. Više nismo robovi!

“Biti otkupljen znači postupati prema nekome kao osobi, a ne kao predmetu. To znači postati građanin Neba, a ne biti rob Zemlje.” (Alister E. McGrath, *What Was God Doing on the Cross?*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 1992., str. 78)

Međutim, treba se posebno čuvati pomisli da Bog tu cijenu otkupa plaća Sotoni, koja potječe iz Srednjeg vijeka, a ne iz Biblije. Bog Sotoni ništa ne duguje niti mu nešto plaća.

Prednosti koje nam pruža Golgota uključuju “i oproštenje grijeha” (Efežanima 1,7). Krist je na križu preuzeo cijenu naših grijeha, prošlih i budućih, i “izbrisa zadužnicu koja je svojim odredbama bila nama protivna” (Kološanima 2,14). Kad je izvršio to djelo otkupljenja i oprosta u Kristu, Bog je postupio kao naš velikodušni Otac “prema bogatstvu njegove milosti. Nju nam obilno udijeli” (Efežanima 1,7.8).

**Što za vas znači činjenica da ste otkupljeni i što vam je oprošteno na osnovi Kristove žrtve pomirenja? Osjećate li se nedostojnim? (Pomoć: Vi jeste nedostojni; u tome je cijela poanta križa.)**

**BOŽJI VELIKI KRISTOCENTRIČNI PLAN**

**Kakav je Božji plan za “provedbu punine vremena” i koliko je on dalekosežan? Pročitajte Efežanima 1,9.10.**

.....

.....

Pavao navodi tri odrednice Božjeg plana. To je (1) tajna Njegove volje, (2) Njegova odluka i (3) plan za provedbu punine vremena. Što je, dakle, Božji krajnji, konačni plan? Da se sve i svugdje sjedini u Isusu.

Izraz kojim se Pavao koristi da bi dočarao taj plan vrlo je slikovit (grč. *anakefalaiosasthai*) i znači “zbrojiti” ili “sažeti” sve u Kristu. U staroj računovodstvenoj praksi, “zbrojili” biste stupac znamenki i ukupan iznos zapisali na vrhu. Na sličan način Isus se nalazi na vrhu Božjeg posljednjeg, eshatološkog plana. Taj kristocentrični plan nastao je “prije stvaranja svijeta” (Efežanima 1,4) i toliko je opsežan da obuhvaća cjelokupno vrijeme (“punina vremena”) i cjelokupan prostor (“sve što je na nebesima i na zemlji”). Pavao, dakle, najavljuje jedinstvo u Kristu kao veliki, božanski cilj za cijeli svemir.

Govoreći o Božjoj “provedbi punine vremena” (Efežanima 1,10), Pavao načinje temu kojom će protkati cijelu poslanicu. On zaključuje da Bog započinje svoj plan sveopćeg ujedinjenja, ukorijenjen u smrti, uskrsnuću, uzašašću i proslavljenju Isusa (Efežanima 1,15—2,10), tako što osniva Crkvu i u njoj ujedinjuje različite dijelove čovječanstva — Židove i pogane (Efežanima 2,11—3,13).

Na taj način crkva obznanjuje silama zla da se Božji plan provodi i da će se njihova vladavina koja dovodi do podjela uskoro okončati (Efežanima 3,10). Biblija na drugom mjestu kaže: “Jer je đavao sišao k vama s velikim gnjevom, svjestan da ima samo još malo vremena!” (Otkrivenje 12,12)

Druga polovina Pavlove poslanice počinje gorljivim pozivom na jedinstvo (Efežanima 4,1-16) i nastavlja se dugim savjetom da izbjegavamo svako ponašanje koje šteti jedinstvu i da se umjesto toga povezujemo s ostalim vjernicima (Efežanima 4,17—6,9). A onda Pavao završava uzbuđljivom slikom Crkve kao ujedinjene vojske koja se odlučno zalaže za širenje mira u Kristovo ime (Efežanima 6,10-20).

**Kako možete spoznati i slaviti činjenicu da je otkupljenje koje ste osobno doživjeli u Kristu Isusu dio nečega golemog i veličanstvenog — sastavni dio Božjeg promišljenog i konačnog plana za ujedinjenje svih i svega u Kristu?**



**ŽIVJETI NA HVALU SLAVE NJEGOVE**

**“U njemu smo i mi primili svoju baštinu — pošto smo predodređeni nakanom onoga koji sve radi prema odluci svoje volje — da budemo na hvalu slave njegove, mi koji smo već prije postavili nadu u Krista.” (Efežanima 1,11.12)**

Izgleda da su vjernici u Efezu izgubili jasan osjećaj o tome tko su oni kao kršćani i da su “klonuli” (vidi Efežanima 3,13). Zato je Pavao, u skladu s onim što je prije govorio (Efežanima 1,3-5), želio ponovno ojačati njihov identitet kao kršćana. Ti vjernici nisu bili žrtve nekih nasumičnih, proizvoljnih odluka kojekakvih božanstava ili astralnih sila. Oni su bili Božja djeca (Efežanima 1,5) i imali su pristup mnogim blagoslovima u Kristu na osnovi vječnih Božjih odluka. To što se odigravalo u njihovom životu bilo je po Božjoj nakani, odluci i volji (Efežanima 1,11), u skladu s još opsežnijim Božjim planom da sve ujedini u Kristu (Efežanima 1,10). Oni su mogli imati nepokolebljivo povjerenje u svoj položaj pred Bogom i u djelotvornost blagoslova koje On pruža. Njihov život trebao je odisati porukom iz Efežanima 1,3-14: “Neka bude hvaljen Bog, Otac Gospodina našega Isusa Krista!”

**Usporedite na koje se sve načine pojam “baštine” pojavljuje u različitim redcima: Efežanima 1,11.14.18. Zašto je po vašem mišljenju taj pojam bio važan za Pavla?**

.....  
.....

Jeste li ikada naslijedili baštinu nakon nečije smrti? Možda vam je neki rođak ostavio vrijednu imovinu ili znatnu svotu novca. Po Pavlovom mišljenju, na osnovi Isusove smrti, kršćani su primili baštinu od Boga (Efežanima 1,14) i postali baština za Boga (Efežanima 1,18).

U Starom se zavjetu Božji narod često naziva Njegovom “baštinom” (Ponovljeni zakon 9,29; 32,9; Zaharija 2,12). Taj osjećaj da jesmo i da postajemo Božja baština jasno je predočen u Efežanima 1,18, a vjerojatno izražava i pravo značenje izraza koji nalazimo u Efežanima 1,11 (koji bi se onda mogao ovako prevesti: “U njemu smo i mi *postali* baština.”). Pavao je želio da vjernici budu svjesni svoje vrijednosti pred Bogom kao središtem svojega kršćanskog identiteta. Oni nisu samo posjedovali baštinu od Boga (Efežanima 1,14; 3,6; usporedi Efežanima 5,5), već su i bili Božja baština.

**Koja je razlika između stjecanja nečega radom i nasljeđivanjem? Kako nam ta misao pomaže da razumijemo što nam je dano u Isusu?**





## DUH SVETI — PEČAT I ZALOG

**U Efežanima 1,13.14 Pavao ukratko opisuje obraćenje svojih čitatelja. Koje korake on tu navodi?**

.....

.....

Govoreći o važnosti Duha Svetoga u životu vjernika, Pavao se koristi dvjema slikama ili metaforama za Duha. On prvo opisuje Duha Svetoga kao “pečat”, prepoznajući prisutnost Duha koje zapečaćuje, koja se javlja od trenutka obraćenja. U stara vremena pečati su imali široko područje upotrebe. Koristili su se kao potvrda autentičnosti prijepisa zakona i sporazuma ili kakvoće i količine sadržaja pošiljke (npr. Ezekiel 28,12), a i kao svjedočanstvo o transakcijama (npr. Jeremija 32,10-14.44), ugovorima, pismima (npr. 1. o kraljevima 21,8), oporukama i posvojenjima. Ako je bio utisnut na nekom predmetu, pečat je istodobno označavao vlasništvo i jamčio zaštitu. Prema tomu, prisutnost Duha Svetoga u životu vjernika obilježavala ih je kao Božju svojinu i prenosilo im je Božje obećanje da će ih zaštititi (usporedi Efežanima 4,30). Oni su bili “zapečaćeni Duhom, svetim, obećanim” (Efežanima 1,13).

“Pavao jasno kaže da u trenutku kada netko preda svoj život Isusu i povjeruje u Njega, Duh Sveti zapečaćuje (grč. *sfragizo*) tog vjernika u Kristu za dan otkupljenja. Kako je to divna, rasterećujuća i ohrabrujuća istina! Duh Božji obilježava Kristove sljedbenike pečatom spasenja istog trenutka kad povjeruju.” (Jirí Moskala, “Misinterpreted End-Time Issues: Five Myths in Adventism”, *Journal of the Adventist Theological Society* 28, br. 1, 2017., str. 95)

Druga slika kojom Pavao opisuje Duha Svetoga jest “zalog”. Duh Sveti je zalog naše baštine, koji nas upućuje na trenutak kada će nam baština biti u potpunosti predana (usporedi 2. Korinćanima 1,22; 5,5).

Riječ prevedena kao “zalog” (*arabon*) bila je pozajmljenica iz hebrejskog, koja se naširoko koristila u pučkom ili *koine* grčkom jeziku novozavjetnog vremena, kako bi označila “prvu ratu”, “depozit” ili “jamčevinu”, čime se dužnik obvezivao da će izvršiti i dodatne uplate.

Imajte na umu da vjernici ne plaćaju taj zalog, već ga primaju od Boga. Dragocjena prisutnost Duha Svetoga u životu vjernika, kaže Pavao, “prva je rata” pune baštine spasenja i otkupljenja koje ćemo primiti o Kristovom dolasku. A naša je dužnost da zahvalnim i pokornim srcem primimo to što nam je ponuđeno u Isusu.



**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

Uči li nas ulomak u Efežanima 1,3-14 da Bog predodređuje čovjekovu budućnost, birajući neke za vječni život, a druge za vječnu smrt? Mnogi ljudi, nažalost, vjeruju u to. Razmotrite, međutim, sljedeće misli:

1. U tom ulomku (Efežanima 1,3-14) odlučujuća je Kristova uloga s obzirom na božanski izbor da nas posvoji “sebi za sinove po Kristu” (Efežanima 1,4.5.11). To ukazuje da Bog bira i predodređuje za spasenje sve one koji se opredijele za vjeru u Krista, umjesto da ljude razvrstava od slučaja do slučaja, na spašene i izgubljene, čak i prije nego što se rode. Taj izbor je promišljeni, predodređeni, božanski odgovor onima koji pokazuju vjeru u Krista.

2. Ulomak u Efežanima 1,3-14 također slikovito govori o Božjem djelu spasenja koje se zasniva na odnosima. Bog je “Otac”, a mi smo Njegova posvojena djeca (Efežanima 1,3-5), koja primaju Njegove blagoslove u izobilju (Efežanima 1,8). Temu o Božjem izboru i predodređenju, dakle, moramo razumjeti u svjetlu tog slikovitog izražavanja zasnovanog na odnosima. Bog nije neki daleki, bezosjećajni sudac koji izdaleka donosi odluke, već Otac koji je brižan prema svoj svojoj djeci (vidi Efežanima 3,15).

3. Da Bog poštuje čovjekov izbor vidi se u Efežanima 1,3-14 (posebno Efežanima 1,13), gdje se pridaje važnost slušanju i prihvaćanju, ali i iz drugih redaka u ovoj poslanici (Efežanima 2,8; 3,17; 4,1—6,20), pri čemu svi naglašavaju ili pretpostavljaju donošenje odluka i odgovor vjere, kao i drugi tekstovi u Novom zavjetu (npr. 1. Timoteju 2,4; Djela 17,22-31). Ellen G. White to je ovako izrazila: “Nenadmašnim darom svojega Sina Bog je okružio cijeli svijet ozračjem milosti koja je stvarna jednako kao i zrak koji se giba oko Zemljine kugle. Svi koji odluče udisati to živo-todavno ozračje živjet će i uzrasti do visine rasta muškaraca i žena u Isusu Kristu.” (*Put Kristu*, str. 70,71)

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. Kojе biste dokaze dodali prethodno navedenim, koji potkrepljuju misao da Bog nije unaprijed, prije nego što smo stvoreni, proizvoljno izabrao i predodredio tko će biti spašen, a tko izgubljen?**

**2. Čiji izbor na kraju presuđuje hoće li netko biti spašen u Isusu?**

**3. “U kome imamo otkupljenje njegovom krvlju, oproštenje grijehа, prema bogatstvu njegove milosti.” (Efežanima 1,7) Kako ovaj redak otkriva stvarnost spasenja samo na osnovi vjere, a ne djela Zakona?**





## Sila proslavljenog Isusa

***Posredovanjem Duha Svetoga vjernici mogu uvidjeti “koliko je u nama koji vjerujemo izvanredno velika njegova snaga koja odgovara djelotvornosti silne moći njegove, što je pokazao u Kristu uskrisujući ga od mrtvih i postavljajući ga sebi s desne strane na nebesima.” (Efežanima 1,19,20)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 1,15-23; Efežanima 3,14-21; 1. Solunjanima 5,16-18; Ponovljeni zakon 9,29; 1. Korinćanima 15,20-22; Psalam 110,1.**

Ljudska bića stalno teže za većom snagom i moći. Proizvođač automobila Devel Motors pohvalio novim modelom svojeg vozila koje ima motor sa 16 cilindara, troši oko 12 litara goriva po kilometru i razvija više od 5.000 konjskih snaga. Ili, ako to nije dovoljno, pogledajte kamion Peterbilt koji raspolaže trima mlaznim motorima. Sa svojih 36.000 konjskih snaga, taj kamion prelazi više od četvrt kilometra za 6,5 sekundi i dostiže brzinu od preko 600 kilometara na sat prije nego što aktivira svoja dva padobrana.

Pavao se molio da vjernici u Efezu, koji su bili u napasti da se dive različitim silama i božanstvima svoje kulture, posredovanjem Duha Svetoga spoznaju neizmjernost sile koju im je Bog stavio na raspolaganje u Kristu. Ta božanska sila ne ogleda se u konjskim snagama niti u čarobnoj moći, već u četiri događaja iz povijesti spasenja koja su promijenila svemir: (1) Isusovo uskrsnuće; (2) Njegovo uzdizanje na Božje prijestolje; (3) pokoravanje svega Kristu; (4) darovanje Crkvi Krista kao njezine Glave (Efežanima 1,19-23).

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi, Znaci vremena*, 2018., stranice 68—76.

**MOLJENJE I ZAHVALJIVANJE**

Potaknut vijestima da vjernici u Efezu napreduju u svojoj vjeri u Isusa i uzajamnoj ljubavi (možda vijestima koje je donio Tihik, Efežanima 6,21.22), Pavao im priopćuje da se moli za njih.

**Usporedite Pavlova dva izvještaja o molitvi u Poslanici Efežanima: Efežanima 1,15-23 i Efežanima 3,14-21. Koje su zajedničke teme ovim dvama tekstovima?**

.....

.....

Katkad je opći ton naših molitava tužan, kada se žalimo zbog svojih neprilika i problema. Međutim, Pavlovi izvještaji o molitvi u Poslanici Efežanima pokazuju da je “materinski jezik” molitve — zahvalnost. Mi trebamo nabrajati Božje blagoslove i zahvaljivati Mu na njima. Trebamo nastojati vidjeti Boga na djelu kad smo u teškim okolnostima i hvaliti Ga za Njegovu prisutnost koja mijenja naš život. Kad slavimo milost i silu proslavljenog Isusa (Efežanima 1,20-23), mi Mu zahvaljujemo što je blagoslovio naše bližnje. Evo Pavlove tajne za molitvu koja mijenja — hvala i zahvaljivanje. Pavao također kaže: “Bez prestanka zahvaljujem za vas i sjećam vas se u svojim molitvama.” (Efežanima 1,16; vidi i Filipljanima 1,3,4; 1. Solunjanima 1,2; 5,16-18)

Što zapravo znači “Bez prestanka molite!” (1. Solunjanima 5,18)? To sigurno ne znači da stalno trebamo klečati pred Bogom u molitvi. To znači da se, blagoslovljeni Božjim Duhom, krećemo kroz život sa srcem otvorenim za Božju prisutnost i silu, tražeći prilike da Mu zahvaljujemo. To znači da smo spremni bitna životna pitanja rješavati u Božjoj prisutnosti, tražiti božanski savjet kad prolazimo kroz preokrete koje nam život donosi. To znači živjeti ne u otuđenosti od Boga, već u zajednici s Njim, i uvijek biti otvoreni za božansko vodstvo.

Na molitvu često gledamo kao na nešto ugladeno, kao na dodatak učeništvu koji treba primijeniti kad je to prikladno. Međutim, Pavao iznosi drugačije viđenje. On ozbiljno shvaća zadaću da se moli za vjernike u Efezu, pri čemu ujedno zahvaljuje za njih (Efežanima 1,16; usporedi Efežanima 1,3-14) i posreduje za njih (Efežanima 1,17-23; usporedi Efežanima 3,14-21). Za njega je molitva osnovni, čak i bitan zadatak kršćanske vjere. Ti redci upućuju dirljiv poziv na molitvu, poziv svakome od nas da razmisli o vlastitoj “molitvenoj službi” u svjetlu Pavlove posvećenosti.

**Zašto je važno uvijek zahvaljivati Bogu u molitvi za ono na čemu trebamo biti zahvalni?**





**POMOĆ DUHA SVETOGA**

“Bez prestanka zahvaljujem za vas i sjećam vas se u svojim molitvama, da vam Bog našega Gospodina Isusa Krista, Otac slave, dadne duha mudrosti i otkrivenja da ga potpuno upoznate.” (Efežanima 1,16.17)

Govoreći o svojim molitvama, Pavao bilježi jedan ključni zahtjev koji iznosi pred Božje prijestolje. On je već napomenuo da je Duh Sveti ušao u život vjernika u trenutku njihovog obraćenja (Efežanima 1,13.14). A sada se Pavao moli za novi blagoslov Duha koji bi im pružio potreban duhovni uvid kako bi stekli dublje razumijevanje Isusa (“da ga potpuno upoznate”, Efežanima 1,17).

**Za koja tri predmeta Pavao moli da Duh Sveti prosvjetli vjernike? Vidi Efežanima 1,17-19.**

.....  
.....  
.....

Kad se moli da vjernici spoznaju “koliko bogatstvo slave krije njegova baština među svetima” (Efežanima 1,18), Pavao se zapravo moli da oni budu svjesni djela koja je Bog učinio za njihovo spasenje u prošlosti (Efežanima 1,3-9.11-13), ali i slavne budućnosti koju im je namijenio (Efežanima 1,10.14).

Kad se moli da vjernici spoznaju “koliko bogatstvo slave krije njegova baština među svetima” (Efežanima 1,18), on se prisjeća starozavjetne misli o vjernicima kao Božjoj baštini (Ponovljeni zakon 9,29; 32,9; Zaharija 2,12; usporedi Efežanima 1,11). Pavao, dakle, želi da oni budu svjesni ne samo da posjeduju baštinu od Boga, već da su i sami Božja baština i da shvate vrijednost koju imaju pred Bogom.

Kad se moli da spoznaju “koliko je u nama koji vjerujemo izvanredno velika njegova snaga” (Efežanima 1,19), Pavao misli na to da Duh Sveti unosi novo razumijevanje neizmjernosti Božje sile koja se ostvaruje u njihovom iskustvu.

Na osnovi svih tih molitava, vidi se da je Pavao želio da ti ljudi sami dožive sve ono što im je dano u Isusu.

**Kako biste vi mogli bolje spoznati “koliko je u nama koji vjerujemo izvanredno velika njegova snaga”? Što bi to značilo u vašem svakidašnjem životu?**





## UZIMANJE UDJELA U SILI USKRSNUĆA

U ostatku svojeg molitvenog izvještaja u Efežanima 1,20-23, Pavao proširuje treći predmet spoznaje koju se nada da će Duh Sveti donijeti vjernicima — spoznaju o izobilnoj Božjoj sili. On počinje tako što ukazuje na dva događaja iz povijesti spasenja kao na primarne ilustracije Božje sile: (1) Isusovo uskrsnuće iz mrtvih; (2) uzdizanje Isusa na prijestolje svemira (Efežanima 1,20).

**Kako se Božja sila očitovala kod Isusovog uskrsnuća? Efežanima 1,20; 1. Korinćanima 15,20-22; Filipljanima 3,8-11; Hebrejima 13,20.21; 1. Petrova 1,3.**

Vjera u Isusovo uskrsnuće u kršćanstvu se ne dovodi u pitanje (1. Korinćanima 15,14.17). Upravo zato što je Krist uskrsnuo, odani vjernici čekaju veliko, buduće uskrsnuće u vječni život u vrijeme Kristovog povratka (1. Korinćanima 15,20-23). I upravo zato što je Krist uskrsnuo, danas možemo od Njega očekivati sve blagoslove Evanđelja, uključujući prisutnost Duha Svetoga u našem životu.

Slika Boga koji je Krista postavio “sebi s desne strane na nebesima” (Efežanima 1,20), preuzeta je iz Psalma 110,1, najcitiranijeg teksta u Novom zavjetu (izgleda da se svi upravo citirani redci zasnivaju na njemu). Kristovo uzdizanje na prijestolje zauzima vrlo istaknuto mjesto u Poslanici Efežanima. Također i vjernici sjede “na nebesima, u Kristu Isusu” (Efežanima 2,6). Osim toga, Pavao to Kristovo ustoličenje spominje kao uvod u tvrdnju da je Krist sve ispunio i dao darove svojoj Crkvi (vidi Efežanima 4,8-11).

U Efežanima 4,8-11 Pavao nas upozorava da sliku Krista na Očevom prijestolju ne shvatimo kao neki statičan prizor, već kao “dinamičnu novozavjetnu sliku ustoličenog Krista koji svojim Duhom po cijelom svijetu izlazi kao pobjednik.” (F. F. Bruce, *The Epistles to the Colossians, to Philemon, and to the Ephesians*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1984., str. 133), Pavao, dakle, prikazuje Kristovo ustoličenje/krunidbu ne samo kao ilustraciju božanske sile koja se nudi vjernicima, već i kao izvor te sile.

**Na koje se načine Kristova sila treba očitovati u našem životu i kako možemo bolje iskoristiti tu silu? Koje navike i običaji ometaju naš pristup Njegovoj sili?**





**KRIST IZNAD SVIH VLASTI**

Pavao proslavlja ustoličenje Isusa koji sada sjedi s Ocem na prijestolju svemira. Pošto je definirao Kristov položaj u odnosu na Oca (“postavljajući ga sebi s desne strane na nebesima”, Efežanima 1,17,20), Pavao se okreće Isusovom odnosu prema “vlastima”. Kao suvladar s Ocem, Isus je daleko iznad svih njih (Efežanima 1,21).

**Usporedite na koje načine Pavao spominje zle duhovne sile u Efežanima 1,21; 2,2; 6,12. Što mislite, zašto Pavla toliko zanimaju te sile?**

.....  
.....

Izvještaj o sedam Skevinih sinova u Djelima 19,11-20 dočarava Efez u Pavlovo vrijeme kao središte magijskog umijeća. “Najvažnija odlika bavljenja magijom tijekom cijelog helenističkog razdoblja bila je svijest o duhovnom svijetu koji vrši utjecaj na gotovo svaki aspekt ljudskog života. Cilj maga bio je da razlikuju korisne od štetnih duhova i da se upoznaju s različitim djelovanjem i snagom i autoritetom tih duhova. Na osnovi tog znanja smišljali su sredstva (kao što su izgovorene ili pisane formule, amajlice itd.) za upravljanje duhovima u interesu pojedinca. Smatralo se da bi se uz odgovarajuću formulu bolest izazvana duhom mogla izliječiti, ili bi se moglo pobijediti u utrci kočija.” (Clinton E. Arnold, *Power and Magic: The Concept of Power in Ephesians*, str. 18)

Zanimanje za razna božanstva i sile koje bi se mogle prizvati vraćanjem bilo je istaknuta odlika vjerskog života u Efezu (vidi Djela 19,13), a među nekima čak i danas. Pavao je želio razjasniti odnos između Krista i tih “sila” — ustoličeni Isus je “iznad svakog poglavarstva, vlasti, sile i gospodstva” (Efežanima 1,21).

A da bi bio siguran da će njegovi slušatelji i čitatelji razumjeti da nema nijedne sile koja ne podliježe Isusovoj uzvišenoj vlasti, on ukazuje i na običaj prizivanja imena božanstava prigodom vraćanja: “Iznad svakog imena koje se naziva” (Efežanima 1,21). Prelazeći s dimenzije prostora na dimenziju vremena, Pavao naglašava neograničeno trajanje Isusove uzvišene vladavine. Njegova vladavina nad svim silama trajat će “ne samo u ovome svijetu nego i u onome koji će doći” (Efežanima 1,21).

**Kako se danas manifestiraju te iste zle sile i što možemo učiniti da ne upadnemo u njihovu zamku?**

.....







**ISUS, "SVE" I NJEGOVA CRKVA**

Prvi su kršćani u Psalmu 110,1 vidjeli proročanstvo o Isusovom ustoličenju: "Riječ Jahvina Gospodinu mojemu: 'Sjedi mi zdesna dok ne položim dušmane za podnožje tvojim nogama!'" Na isti su način čitali i Psalm 8, koji potvrđuje da Bog "njemu pod noge sve podloži" (redak 7) — pod noge "sina čovječjeg" (redak 4). Vjerujući da im sile tame ispod neba stoje nad glavom i žele ih pokoriti, čvrsto su se držali istine da su te sile položene pod Kristove noge.

Obratite posebnu pozornost na tvrdnju da je Otac "sve podložio pod noge [Kristu]" i da Ga "dade za glavu nad svim u Crkvi" (Efežanima 1,22; usporedi: "Sve je podredio Kristovoj vlasti i učinio ga glavom Crkve" — Suvremeni hrvatski prijevod). Premda je "sve" uopćeni, sveobuhvatni izraz, Pavao još uvijek ima na umu "sile" spomenute u Efežanima 1,21. Sve — uključujući kozmičke, natprirodne, duhovne sile — nalazi se pod Kristovim nogama, pokoreno je Njemu.

**Kakve koristi Crkvi donosi uzdizanje Krista na prijestolje svemira i Njegova vladavina nad svime što je na Nebu i na Zemlji? Efežanima 1,22.23.**

.....  
.....

Bog je učinio Krista pobjednikom nad svim silama zla. Crkvi, duboko poistovjećenoj s Kristom i opskrbljenoj svim onim što joj je potrebno, zajamčena je pobjeda nad tim istim neprijateljima. U korist Crkve aktivirana je Božja sila koja se pokazala prigodom Kristovog uskrsnuća i Njegovog uzvišenja iznad svake druge sile u svemiru. Bog je Krista Pobjednika dao Crkvi, koja je tako sjedinjena s Njim da se naziva Njegovim tijelom.

Kako mi vjernici možemo upoznati uzvišenog Krista i iskusiti Božju silu u svojem životu? Pavao ne govori izravno ni o kakvim mehanizmima niti strategijama pomoću kojih se to događa. Međutim, mnogo govori činjenica da je taj odlomak dio "izvještaja o molitvi". Pavao vjeruje da će Bog odgovoriti na njegovu molitvu. On potvrđuje djelotvornost proslavljanja Božje sile koja se otkrila u Kristu, Božje prisutnosti i traženja da ona bude aktivna u životu vjernika.

**Kakvo je vaše iskustvo sa silom molitve? Ne samo kad je riječ o uslišanim molitvama, već o molitvama uopće, i kako nas molitva približava Bogu i sili koja nam je ponuđena u Isusu?**



**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

Pročitajte dva sljedeća opisa Kristovog ustoličenja iz spisa Ellen G. White:

“Kad je Krist prošao kroz nebeska vrata, bio je ustoličen uz obožavanje anđela. Čim je ovaj obred bio završen, Duh Sveti je sišao na učenike kao snažna struja i Krist je bio proslavljen slavom koju je oduvijek imao kod Oca. Izlivanje Duha na Pedeseticu bilo je nebeska poruka da je Otkupiteljevo ustoličenje završeno. U skladu sa svojim obećanjem, poslao je s Neba Duha Svetoga na svoje sljedbenike kao jamstvo da je kao svećenik i kralj primio svaku vlast na Nebu i na Zemlji, i da je Pomazanik svojeg naroda.” (*Djela apostolska*, str. 25; u izvorniku 38,39)

“Očeve ruke obavile su se oko Sina i riječ je izišla: ‘Neka mu se poklone svi anđeli Božji.’ (Hebrejima 1,6) S neizrecivom radošću knezovi, i poglavari, i sile priznali su vrhovnu vladavinu Kneza života. Nebeske vojske pale su ničice pred Njim, dok su radosni poklici odjeknuli nebeskim dvorovima: ‘Dostojno je Janje koje je zaklano da primi moć, bogatstvo, mudrost, čast, slavu i hvalu.’ (Otkrivenje 5,12)

Pobjedničke pjesme pridružile su se glazbi s andeoskih harfi, sve dok nije izgledalo da je Nebo preplavljeno radošću i hvalom. Ljubav je pobijedila. Izgubljeni je nađen. Nebo odzvanja od glasova u uzvišenim pjesmama koji visokim tonovima objavljuju: ‘Onomu koji sjedi na prijestolju, i Janjetu: hvala, čast, slava i vlast u vijeke vjekova.’” (Otkrivenje 5,13) (*Isusov život*, str. 691; u izvorniku 834,835)

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. Razmislite o “sada” i “ne još” Isusovog ustoličenja. U kojem je smislu Isus već postao Gospodar “svega”, uključujući demonske sile koje su Mu podčinjene? A u kojem se smislu Njegova puna vladavina nad “svima” tek treba ostvariti u budućnosti (vidi 1. Korinćanima 15,24-28)?**

**2. U kojoj mjeri živite u svjetlu Kristove sveopće vladavine? Ili u kojoj mjeri živite pod vlašću tih drugih, palih sila, čija vlast ionako prolazi? Kako ih razlikujete i kako možete izbjeći sile zla koje, premda su već poražene, još uvijek prevladavaju u našem svijetu?**



## Kako nas Bog spašava

***“Ali Bog koji je bogat milosrdem — iz svoje velike ljubavi kojom nas je ljubio — nas, koji smo bili mrtvi zbog grijeha, s Kristom oživi — milošću ste spašeni!” (Efežanima 2,4,5)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 2,1-10; Efežanima 5,14; Rimljanima 5,17; Efežanima 5,6; 2. Timoteju 1,7.**

Dana 14. listopada 1987. osamnaestomjesečna Jessica McClure, igrajući se u dvorištu svoje tete, pala je u napušteni zdenac dubok skoro sedam metara. Njezina nezgoda privukla je medije iz cijelog svijeta u Midland u Teksasu. Tako je gledateljstvo širom svijeta moglo promatrati “bebu Jessicu” kako spava, plače, pjeva i doziva svoju majku, dok radnici hitne pomoći upumpavaju svjež zrak u zdenac.

Konačno, pedeset osam sati nakon Jessicinog pada, gledateljstvo je moglo vidjeti kako je Jessica izvučena iz zdenca u kojem je bila zarobljena više od dva dana. Fotografija Scota Shawa, nagrađena Pulitzerovom nagradom, uhvatila je ključni trenutak — spasilačko uže nasuprot zabrinutim licima Jessicinih spasitelja koji gledaju prema umotanom zavežljaju u srcu drame — u kojem se nalazila beba Jessica.

Nema ničega tako uzbudljivog kao što je priča o spašavanju života, a Pavao nam u Efežanima 2,1-10 pruža blizak, osobni uvid u najveću, najzanimljiviju spasiteljsku misiju svih vremena — u Božje napore da otkupi čovječanstvo. A dramatičnost te priče dodatno je pojačana spoznajom da mi nismo samo promatrači tuđeg, već i svjedoci vlastitog spašavanja.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi, Znaci vremena*, 2018., stranice 77—82.





## JEDNOM MRTVI I PREVARENI OD SOTONE

**Pročitajte Efežanima 2,1-10. Koju značajnu misao Pavao ovdje iznosi o onome što je Isus učinio za nas?**

Pavao je već opisao spasenje darovano kršćanima (Efežanima 1,3-14,15-23) i ukratko iznio priču o vjernima u Efezu (Efežanima 1,13). Sada, u Efežanima 2,1-10, on opširnije govori o njihovom obraćenju, posvetivši više pozornosti njima osobno. Njihovo prijašnje, grešno življenje (Efežanima 2,1-3) uspoređuje s blagoslovima Božjeg spasenja, što prikazuje kao uzimanje udjela u Kristovom uskrsnuću, uzašašću i ustoličenju (Efežanima 2,4-7), a zatim veliča temelj tog spasenja — Božju milost i Njegovo stvaralačko djelo (Efežanima 2,8-10).

Tri odlomka tog teksta mogu se prikladno sažeti izrazima iz Efežanima 2,5: (1) “koji smo bili mrtvi zbog grijeha”; (2) (Bog nas) “s Kristom oživi”; (3) “milošću ste spašeni”.

U Efežanima 2,1,2 Pavao naglašava žalosnu činjenicu o životu svojih slušatelja prije obraćenja, primijetivši da su oni tada bili duhovno mrtvi. Činjenje prijestupa i grijeha bilo je ustaljeni način njihovog života (Efežanima 2,1) i njima je upravljao Sotona (Efežanima 2,2). Budući da se obraćao živim ljudima kad ih je nazvao “mrtvima”, Pavao je to rekao u metaforičkom smislu (usporedi s Efežanima 5,14). Međutim, težina položaja u kojem su se tada nalazili bila je vrlo stvarna i strašna jer su bili odvojeni od Boga, Izvora života (usporedi Kološanima 2,13; Rimljanima 5,17; 6,23).

Razmišljajući o nekadašnjem životu svojih slušatelja, Pavao prepoznaje dvije izvanjske sile koje su njima upravljale. Prva od njih je “Eon ovoga svijeta” (Efežanima 2,2), što se odnosi na običaje i ponašanje u širim krugovima tamošnjeg društva, koji su ljudski život izobličili u pobunu protiv Boga.

Sotona, kao ta druga izvanjska sila koja je upravljala njihovim nekadašnjim životom, opisan je na dva načina. On je “gospodar zračnog kraljevstva” (Efežanima 2,2) “ispod neba”, što se smatra mjestom djelovanja natprirodnih sila, uključujući i sile zla (usporedi Efežanima 1,3; 3,10; 6,12). Osim toga, aktivan je i na zemlji kao “duh koji je sada na djelu među nevjernicima” (Efežanima 2,2).

**Čemu nas ovi redci uče u vezi sa stvarnošću velike borbe? S druge strane, kako možemo crpsti utjehu i nadu iz spoznaje da je Isus već pobijedio i da mi već sada možemo imati udjela u Njegovoj pobjedi?**



## NEKOĆ ZAVEDENI VLASTITIM POŽUDAMA

**“Među ovima [neposlušnima] smo nekoć i mi svi živjeli u svojim tjelesnim požudama vršeći prohtjeve tijela i svog samovoljnog mišljenja i bili od naravi djeca srdžbe kao i svi ostali.” (Efežanima 2,3)**

Osim Božjeg djelovanja, ljudskim životom upravljaju ne samo izvanjske sile spomenute u Efežanima 2,2, već i neke unutarnje tjelesne požude “vršeći prohtjeve tijela i svog samovoljnog mišljenja” (Efežanima 2,3; usporedi Jakov 1,14.15; 1. Petrova 1,14).

**Što Pavao misli kad kaže da su njegovi slušatelji nekada “bili od naravi djeca srdžbe kao i svi ostali” (Efežanima 2,3)? Usporedi Efežanima 2,3; 5,6.**

Gubitak sadašnjeg života već bi sam po sebi bio dovoljno uznemirujuć, ali značenje koje to ima u kontekstu posljednjeg vremena još je strašnije. Jer ljudskim bićima, koja su “bila od naravi djeca srdžbe kao i svi ostali” (Efežanima 2,3), prijeti suočavanje s Božjim sudom na svršetku vremena.

Izraz “od naravi djeca srdžbe” ukazuje na još jednu uznemirujuću stvarnost. Premda još uvijek nosimo Božji lik, uvidamo da postoji nešto duboko grešno u nama. Živjeti kršćanskim životom, prema tomu, ne znači samo svladati par loših navika, ili pobijediti neke “prekršaje i grijehe” (Efežanima 2,1) koji nas trenutačno ugrožavaju, kakvi god oni bili. Mi se ne borimo s *grijesima*, već s *griehom*. Skloni smo pobuni protiv Boga i samouništenju. Ljudi po automatizmu upadaju u samouništavajuće, grešno ponašanje tako što slijede Sotonu (Efežanima 2,2) i vlastite, urođene, grešne želje (Efežanima 2,3). A i vjernici su nekada bili “od naravi djeca srdžbe”.

Važno je napomenuti da se Pavao ovdje koristi prošlim vremenom — “i bili od naravi djeca srdžbe” (Efežanima 2,3). To ne znači da urođena sklonost k zlu više ne postoji u životu vjernika. Značajan dio svoje poslanice, Efežanima 4,17—5,21, Pavao posvećuje upozorenjima da su grešna djela, ukorijenjena u grešnoj naravi, i dalje prijetnja za kršćane. Međutim, to “staro ja” više ne mora upravljati vjernikom, koji Kristovom silom može odbaciti “staroga čovjeka” i obući se “u novoga čovjeka, stvorena na sliku Božju u istinskoj pravednosti i svetosti” (Efežanima 4,22-24).

**Tko od nas nije osjetio koliko je naša narav još uvijek iskvarena, čak i nakon što smo se predali Isusu? Čemu bi nas to trebalo naučiti koliko je važno da se držimo Njega u svakom trenutku svojeg života?**



**USKRIŠENI, UZAŠLI I UZVIŠENI S KRISTOM**

“Ali Bog koji je bogat milosrđem — iz svoje velike ljubavi kojom nas je ljubio” (Efežanima 2,4). Ovdje se Pavao dvjema snažnim riječima — “ali Bog” — okreće od žalosnog opisa nekadašnjeg života svojih slušatelja (Efežanima 2,1-3) prema novoj stvarnosti ispunjenoj nadom kojom se odlikuje njihov život kao vjernika (Efežanima 2,4-10).

**U kojem smislu vjernici uzimaju udjela u Kristovom uskrsnuću, uzašašću i uzvišenju? Kada se to događa? Efežanima 2,6.7.**

.....

.....

Već smo zapazili da je Poslanica Efežanima Kristom zasićeno pismo koje ističe zajednicu vjernika s Njim. U Efežanima 2,5.6 Pavao proširuje tu temu tako što upotrebljava tri složena glagola kako bi otkrio zadivljujuću istinu da na osnovi Božje inicijative, i sami vjernici sudjeluju u važnim događajima povijesti spasenja u čijem je središtu Mesija, Isus.

Vjernici su (1) uskrsnuli zajedno s Kristom; (2) uzašli s Kristom (čime Pavao vjerojatno ukazuje na sudjelovanje vjernika u Kristovom uzašašću na Nebo); (3) ustoličeni s Kristom “na nebesima”, što znači da vjernici zajedno s Kristom “sjede” na prijestolju svemira. Oni su uzvišeni zajedno s Isusom.

Da bismo razumjeli snagu te Pavlove tvrdnje, moramo se osvrnuti na ulomak u Efežanima 1,19-23 i podsjetiti se da svojom smrću, uskrsnućem, uzašašćem i ustoličenjem Krist zadobiva pobjedu nad svim zlim duhovnim silama, upravo onim koje su nekada upravljale životom vjernika. Prigodom Isusovog uskrsnuća, uzašašća i ustoličenja te sile — premda su i dalje aktivne i ugrožavaju ljudski život — bile su potpuno potisnute. Stvari su se u svemiru preokrenule. Stvarnost se promijenila. Vjernici nisu puki promatrači tih događaja, već su osobno i blisko uključeni u njih. To što smo uskrišeni, uzneseni i ustoličeni s Isusom, otvara nam čitav niz novih mogućnosti. Sada imamo pravo da se od života kojim vladaju demoni okrenemo životu sile i duhovnog izobilja u Kristu (2. Timoteju 1,7).

**“Uistinu, Bog nam nije dao duh bojažljivosti, već duh snage, ljubavi i trijeznosti.” (2. Timoteju 1,7) Kako nam redci koje smo danas proučavali pomažu da razumijemo o čemu Pavao ovdje piše?**

.....

.....



**ZAUVIJEK BLAGOSLOVLJENI MILOŠĆU**

**Usporedite Božji plan spasenja u Efežanima 1,3,4 s vječnim rezultatima tog plana opisanim u Efežanima 2,7. Koji su bitni elementi i ciljevi Božjeg plana spasenja?**

.....

.....

Dodjele diploma i svjedodžbi uvijek su divne proslave, bilo da ste tek završili s vrtićem ili ste upravo obranili doktorat. Diplomiranje je važno dostignuće, prelazak u drugu fazu života ili karijere. Međutim, za nas kao vjernike važno je shvatiti duboku istinu u vezi s Evanđeljem — da nikad nećemo diplomirati iz područja milosti. Nikad nećemo proslaviti to što smo stekli doktorat iz milosti niti ćemo apsolvirati to područje i nadvladati svoju potrebu za njom.

Pavao potvrđuje tu istinu u Efežanima 2,7 i dodatno je naglašava opširnom kronologijom. Bog je u prošlosti djelovao preko Krista da bi nas otkupio i tako nas je poistovjetio sa svojim Sinom, Isusom Kristom, da smo već u sadašnjosti dionici Njegovog uskrsnuća, uzašašća i ustoličenja (Efežanima 2,4-6). Međutim, Božji plan ne završava u prošlosti koja je ispunjena milošću i sadašnjosti koja je okupana milošću. Božji plan, ukorijenjen u božanskom vijeću prije stvaranja svijeta (Efežanima 1,4), proteže se i u budućnost — kroz vječnost. On obuhvaća sve “u vjekovima koji nadolaze” (Efežanima 2,7). Njegov plan za vječnu budućnost zasniva se na istom načelu kao i Njegova djela u prošlosti i sadašnjosti — na načelu milosti. Bog se raduje što će “u vjekovima koji nadolaze”, pokazivati “izvanredno bogatstvo svoje milosti dobrotom prema nama u Kristu Isusu” (Efežanima 2,7).

Pavao o Božjoj milosti govori kao o nekom blagu ili bogatstvu nesagledive vrijednosti (usporedi Efežanima 1,7; 3,8), za kojim vjernici mogu posegnuti kako bi zadovoljili svaku potrebu. Ta Božja neshvatljiva velikodušnost prema nama postaje rječit, bezvremeni, sveopći izraz Njegove milosti.

“Došavši da prebiva među nama, Isus je trebao otkriti Boga i ljudima i anđelima. ... Međutim, ova objava nije dana samo Njegovoj djeci na Zemlji. Naš mali svijet udžbenik je svemira. Božja divna namjera milosti, tajna spasonosne ljubavi — tema je u koju ‘anđeli žele zaroniti’ i koja će se proučavati kroz beskrajne vjekove. Izbavljena će i bezgrješna bića u Kristovom križu pronaći svoj nauk i svoju pjesmu. Vidjet će se da je slava koja blista s Kristova lica slava samopožrtvovne ljubavi.” (Ellen G. White, *Isusov život*, str. 7; u izvorniku 19,20)



## SPASENJE KAO BOŽJI DAR

**Pročitajte ponovno cijeli odlomak u Efežanima 2,1-10 obraćajući posebnu pozornost na zaključak koji Pavao iznosi u redcima 8-10. Koje misli on posebno ističe u zaključku tog odlomka?**

U Efežanima 2,1-3, Pavao iznosi dokaze da spasenje vjernika u Efezu nije rezultat njihovog dobrog vladanja ili privlačnih osobina. Jer u trenutku kad je priča započela, oni su već bili duhovno mrtvi. U njima nije bilo ni iskre života niti ikakve vrijednosti (Efežanima 2,1). Bili su potpuno svladani grijehom (Efežanima 2,1). Nisu pokazivali nikakvu osobnu inicijativu, već su njima upravljali ili sam Sotona, ili njihove tjelesne požude i samovoljno mišljenje (Efežanima 2,2.3 ).

Bili su, a da to nisu ni znali, u daleko gorem položaju nego da su im jednostavno nedostajali duhovni život i vrline. Zajedno s ostatkom čovječanstva, bili su neprijatelji istinskog Boga i srljali su prema kobnom času i božanskom sudu. Bili su “od naravi djeca srdžbe kao i svi ostali” (Efežanima 2,3).

Zato je njihovo spasenje umjesto u njihovim osobnim kvalitetama, ukorijenjeno u Božjoj nepojmljivoj ljubavi — koja se ne može objasniti bilo kakvom vrijednošću predmeta te ljubavi. U svojoj milosti i ljubavi Bog je djelovao u njihovu korist (Efežanima 2,4) podižući ih iz duhovne smrti u Kristu Isusu. Zahvaljujući Božjoj intervenciji, oni su doživjeli nevjerojatno putovanje koje je pratilo putanju samog Isusa. Iz krajnjih dubina potpune duhovne smrti i poražavajućeg ropstva, oni su uskrsnuli, bili preneseni “na nebesa” i sjeli s Kristom na prijestolje svemira (Efežanima 2,5.6). Ta božanska intervencija, iako djeluje poput munje, ipak nije bila neka trenutačna pojava. Nju odlikuje istinska postojanost i vječno trajanje, jer Bog svoju milost prema njima u Kristu Isusu pokazuje kroz vječnost (Efežanima 2,7).

Zaključujući misao u Efežanima 2,1-10, Pavao želi potkrijepiti svoju glavnu poruku da je spasenje vjernika božansko, a ne ljudsko djelo. Ono je Božji dar i ne dolazi od nas. Nijedno ljudsko biće ne može se pohvaliti da ga je pokrenulo (Efežanima 2,8.9). Stojeći u Božjoj milosti, mi vjernici vidljivi smo izraz samo i jedino Njegove milosti. Mi smo Njegova remek-djela stvorena od Boga “u Kristu Isusu” (Efežanima 2,10).

**Zašto je toliko važno razumjeti činjenicu da naše spasenje dolazi od Boga i da nije ukorijenjeno ni u našoj vlastitoj vrijednosti niti u našim nastojanjima?**



**ZA DALJE PROUČAVANJE**

U osnovi Poslanice Efežanima nalazi se narativ koji se često ponavlja ili se na njega ukazuje. Glavni događaji u tom narativu jesu:

1. Bog je izabrao svoj narod “prije stvaranja svijeta” (Efežanima 1,4.5.11).
2. Oni su prije bili izgubljeni (Efežanima 2,1-3.11.12; 4,17-19.22; 5,8).
3. Bog intervenira u Kristu da bi ih spasio (Efežanima 1,7.8; 2,4-6.13-19; 4,1.20.21; 5,2.8.23.25,26).
4. Oni prihvaćaju Evanđelje (Efežanima 1,12.13, a podrazumijeva se i na drugim mjestima). Pošto su nekad živjeli “bez nade” (Efežanima 2,12), sada imaju “jednu nadu” na koju su vjernici pozvani (Efežanima 4,4; usporedi Efežanima 1,18).
5. Oni kojima se Pavao obraća sada žive kao učenici. Premda je njihovo vrijeme prepuno opasnosti i protivljenja zlih sila, oni mogu crpiti iz izvora koje im nudi proslavljeni Gospodin (Efežanima 1,15-23; 2,6; 3,14-21; 4,7-16; 6,10-20).
6. Na budućem vrhuncu povijesti, uloga Duha kao “zaloga” (Efežanima 1,13.14) ili “pečata” (Efežanima 4,30) pokazat će se u potpunosti. U tom krunskom trenutku, oni kojima se Pavao obraća bit će nagrađeni za svoju vjernost preuzimanjem “baštine” koja im je već darovana u Kristu (Efežanima 2,7; 6,8.9) i na osnovi njihove vjere u Krista, bit će im dodijeljeno mjesto u tom kristocentričnom dobu koje dolazi (Efežanima 1,21; 2,7.19-22; 4,13.15; 5,27).

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

1. Osnovno tkanje Poslanice Efežanima (vidi gore) nije samo priča o vjernicima iz prvog stoljeća. To je i naša priča. Koji vam glavni koraci ili faze te priče pružaju najviše nade u ovom trenutku?
2. Što mislite, zašto se Pavao tako često prisjeća grešne prošlosti svojih slušatelja, pozivajući ih da razmišljaju o svojem životu prije obraćenja?
3. Usporedite Pavlov sažetak Evanđelja u Efežanima 2,8-10 s njegovim ranijim sažetkom u Rimljanima 1,16.17. Koje se slične teme u njima javljaju? U čemu se ta dva teksta razlikuju?
4. Iako dobra djela vjernika nemaju nikakav utjecaj na njihovo spasenje jer im ne mogu osigurati zasluge pred Bogom, koju važnu ulogu ona ipak imaju u Božjim planovima za njih? Efežanima 2,10.





## Horizontalno pomirenje: Križ i Crkva

***“A sada, u Kristu Isusu, vi koji ste nekoć bili daleko postadoste blizu krvlju Kristovom. On je, naime, naš jedini mir, on koji od obadvaju naroda učini jedan.” (Efežanima 2,13.14)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 2,11-22; Rimljanima 3,31; Rimljanima 7,12; Izaija 52,7; Izaija 57,19; Ivan 14,27; 1. Korinćanima 3,9-17.**

Zamislite da ste neki mnogobožac, Grk, koji je počeo cijeniti židovskog Boga. Napustili ste svoje mnogobožачke običaje i prigrlili jedinog istinitog Boga. Dok prolazite kroz prelijepo dvorište između stupova jeruzalemskog hrama, zvuci bogoslužja bude u vama želju da slavite Boga. Međutim, upravo tada nailazite na kamenu barikadu višu od jednog metra. Otprilike na svakih pola metra na latinskom i grčkom jeziku uklesana je sljedeća poruka: “Nijedan stranac ne smije ući iza ove pregrade i ograđenog prostora hrama. Svatko tko bude uhvaćen da to čini bit će odgovoran za vlastitu smrt.” Odjednom se osjećate isključenim, otuđenim, odvojenim.

U Efežanima 2,11-22, Pavao vidi Kristov križ kao nešto što unosi dramatičnu promjenu rušeći takve prepreke i zidove. Vertikalno, križ ukida otuđenje mireći ljude s Bogom. Horizontalno, on miri ljude jedne s drugima. Križ uklanja neprijateljstvo i donosi mir između Židova i pogana, čineći od njih “jedan novi narod” (Efežanima 2,15 — Suvremeni hrvatski prijevod). Zajedno, oni postaju novi hram, “mjesto gdje Bog prebiva u Duhu” (Efežanima 2,22 — Suvremeni hrvatski prijevod).

Što ta istina znači za nas danas?

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 83—92.



## ZBLIŽENI U KRISTU

**Usporedite Efežanima 2,1-3, Pavlov prethodni opis poganske prošlosti ljudi kojima se obraća, s novim opisom u Efežanima 2,11.12. Što on naglašava u tom novom opisu njihove prošlosti?**

.....

.....

Ti nežidovi koji su sada vjerovali u Krista i bili pripadnici Njegovog “tijela”, Crkve, nekada su bili potpuno odvojeni od Izraela i spasenja koje je Bog nudio. Međutim, Pavao smatra da je važno da se oni “sjećaju” (Efežanima 2,11) te prošlosti. Tada su bili “bez Krista”, Pomazanika, izraelskog Mesije. Bili su “otudeni od izraelskoga građanstva [države i naroda]”. Bili su i “bez dijela u Savezima obećanja”, nesvjesni obećanja o spasenju koja je Bog nudio tijekom cijele povijesti spasenja. Ta odvojenost od Izraela i spasenja koje je preko njega bilo ponuđeno, značilo je da su oni nekada živjeli “bez nade”, i da su bili “i bez Boga u ovom svijetu” (Efežanima 2,12).

U svojem prijašnjem življenju nežidovi su bili uvučeni u smrtno neprijateljstvo koje je vladalo između njihovog naroda i Židova. Pavao dočarava duh te duboko ukorijenjene mržnje spomenuvši davanje pogrđnih imena. Židovi su s podsmjehom govorili o nežidovima kao o “neobrezanima”, dok su nežidovi s podjednakim prijezirom govorili o Hebrejima kao o “obrezanima” (Efežanima 2,11).

S druge strane, Pavao u Efežanima 2,13 ukazuje na nešto što je sada bitno drugačije. On piše: “A sada, u Kristu Isusu, vi koji ste nekoć bili daleko, postadoste blizu krvlju Kristovom.”

Kad za nežidovske vjernike kaže da su nekad bili “daleko”, Pavao zapravo ukazuje na Izaiju 57,19: “Mir, mir onom tko je daleko i tko je blizu, govori Jahve, ja ću te izliječiti.” (usporedi Efežanima 2,17.18) Preko Krista i Njegovog križa nežidovski vjernici približeni su svima i svemu od čega su nekad bili odvojeni — Bogu, nadi i svojoj židovskoj braći i sestrama. Dakle, u tom Pavlovom opisu vidimo nagovještaj Radosne vijesti — da Kristov križ može premostiti širok jaz između Židova i pogana, što znači da sve naše svađe i podjele tu nestaju. Ta Radosna vijest poziva nas da se osvrnemo na podjele koje postoje u našem životu i u krvi i da ozbiljno razmislimo o sili križa koja ih može ukloniti.

**Iz kakvog je stanja Isus vas izbavio? Zašto bi za vas moglo biti važno da se s vremena na vrijeme podsjetite gdje ste bili kad vas je On pronašao, i gdje biste sad vjerojatno bili da vas nije pronašao?**

**POMIRENJE — BOŽJI DAR S KRIŽA**

“On je, naime, naš jedini mir, on koji od obadvaju naroda učini jedan tim što pregradu koja ih je rastavljala — neprijateljstvo — sruši u svome tijelu. ... I da oba u jednom tijelu pomiri s Bogom po križu.” (Efežanima 2,14-16)

**Kako Pavao opisuje križ i utjecaj Kristovog djela na njemu u sljedećim tekstovima iz Poslanice Efežanima? Kako biste saželi to što Pavao kaže o križu i o tome kako on preobražava naše uzajamne odnose? Efežanima 1,7.8; 4,32; 2,13.14; 2,16; 5,2.25.**

.....

.....

U kontekstu odlomka koji proučavamo ovoga tjedna, Efežanima 2,11-22, križ vjernicima osigurava tri velika dobra: (1) nežidovi koji su bili “daleko” od Boga i Njegovog naroda, sada su im “blizu” (Efežanima 2,13), budući da su postali Božji sinovi i kćeri, a braća i sestre židovskih vjernika (Efežanima 2,19); (2) “neprijateljstvo” (grč. *ektran*, “neprijateljstvo”, povezano s *ektros*, “neprijatelj”) između židovskih i nežidovskih vjernika je “ubijeno” (Efežanima 2,16), jer Kristov križ uklanja naizgled trajno stanje koje je Židove i pogane činilo zakletim neprijateljima (Efežanima 2,17); (3) umjesto neprijateljstva dolazi do pomirenja. Kristova namjera bila je da ih “u jednom tijelu pomiri s Bogom po križu” (Efežanima 2,16; usporedi Kološanima 1,19-22).

Kako izgleda pomirenje? Kakav je to osjećaj? Zamislite ozbiljno otuđenje između majke i kćeri koje traje dulji niz godina. A onda zamislite da neki val milosti i oprosta iznenada istopi svu tu ogorčenost i da se njih dvije ponovno zbliže. To je pomirenje. Do pomirenja dolazi i u trenutku kada jedan član crkve ostavi po strani ono što ga razdvaja od drugih članova, što god to bilo, i kad prizna te druge članove crkve za svoju voljenu braću i sestre, koji prihvaćaju ono što im je ponuđeno u Kristu. Pomirenje nije neki tehnički ili pravni izraz, već nešto što se odnosi na međuljudske odnose i što dovodi do popravljivanja narušenih odnosa. Pavao je Kristovo silno djelo na križu vidio kao nešto što utječe na uzajamne odnose ne samo između pojedinaca, već i skupina ljudi. On je vidio kako to djelo preuzima vlast u našem životu, razbija podjele, razrješava svade, obnavlja naše zajedništvo i vraća uzajamno razumijevanje.

**Na koje biste načine mogli primijeniti ova načela ako se želite pomiriti s nekim? Kako to možete učiniti?**



## RUŠENJE ZIDA RAZDVAJANJA

**Kako je prema Pavlovim riječima Krist “tijelom svojim poništio protivnost i zakon zapovijedi u propisima”? Zašto je On to učinio? (Vidi Efežanima 2,14.15 — Šarić.)**

Pavao ovdje vjerojatno ukazuje na ogradu koja je okruživala trijem Herodovog hrama, a koja se nije smjela prekoračiti pod prijetnjom smrću. Pavao zamišlja kako se taj zid ruši i kako se poganima dopušta pun pristup obožavanju Boga (Efežanima 2,18). Svaki takav zid, kaže Pavao, uklanja križ. Jer upravo zahvaljujući križu saznajemo da su te dvije skupine, Židovi i pogani, zapravo jedno.

Neki smatraju da se u Efežanima 2,14.15 govori kako je Deset zapovijedi, uključujući zapovijed o suboti, “porušeno” ili “ukinuto” nakon križa. Međutim, Pavao u Poslanici Efežanima pokazuje duboko poštovanje prema Deset zapovijedi kao sredstvu za oblikovanje kršćanskog sljedbeništva. On petu zapovijed spominje konkretno (Efežanima 6,2.3), a ostale posredno (npr. sedmu u Efežanima 5,3-14.21-33; osmu u Efežanima 4,28; devetu u Efežanima 4,25; desetu u Efežanima 5,5). To je potpuno u skladu s Pavlovim prethodnim tvrdnjama o Zakonu (Rimljanima 3,31; 7,12). On govori o zloupotrebi Zakona, ali sam Zakon poštuje i podrazumijeva njegov kontinuitet. Prema tomu, upotreba tih redaka kao izgovor za ukidanje Deset zapovijedi, posebno u svjetlu svih drugih redaka u Bibliji koji govore o njegovoj vječnoj naravi, očito je pogrešno tumačenje Pavlove namjere.

Međutim, ono što je za Pavla bilo zloupotreba božanske namjere u vezi sa Zakonom, bilo je korištenje zakona da bi se “zabio klin” između Židova i pogana, posebno kad se to radilo da bi se nežidovi isključili iz punog zajedništva s Božjim narodom i da bi im se uskratio pristup bogoslužju. “Zakon” u Efežanima 2,14.15 odnosi se ili na obredni zakon koji je dijelio Židove od pogana, opisan Pavlovim složenim izrazom “zakon zapovijedi u propisima” (Šarić), ili na cijeli starozavjetni sustav zakona koji je bio tumačen, preuveličavan i zloupotrebljavan kao klin za udaljavanje Židova od pogana.

**Kojim se pritiscima među adventistima sedmoga dana ili članovima šire kršćanske zajednice trebamo oduprijeti ili ih prevladati? Zašto bi naša zajednička ljubav prema Kristu trebala biti dovoljna za prevladavanje te napetosti?**

**ISUS — PROPOVJEDNIK MIRA****Kako Pavao sažima Kristovu službu u Efežanima 2,17.18?**

.....

.....

Pojam mira iznimno je važan u Poslanici Efežanima, koja počinje i završava blagoslovom mira “od Boga, Oca našega, i Gospodina Isusa Krista” (Efežanima 1,2; usporedi Efežanima 6,23). U Efežanima 2,11-22 Pavao tvrdi da je Krist oličenje mira, “on je, naime, naš jedini mir”, i da Njegov križ donosi mir (Efežanima 2,14-16). Krist ne samo da nešto uništava — neprijateljstvo između Židova i pogana (Efežanima 2,14.15), već nešto i stvara — novo čovječanstvo koje odlikuju odnosi pomirenja i mira (Efežanima 2,15-17). Takav mir nije samo odsutnost sukoba. On odgovara hebrejskom pojmu “šaloma”, iskustvu cjelovitosti i blagostanja u našem odnosu s Bogom (Rimljanima 5,1) kao i s drugim ljudima.

**Kako Pavao zamišlja sudjelovanje vjernika u prenošenju Isusove poruke mira? Efežanima 4,3; 6,14.15; usporedi Rimljanima 10,14.15 i Efežanima 2,17-19; Izaija 52,7; 57,19.**

.....

.....

Evangelja sadrže primjere Isusovog djelovanja kao propovjednika mira. U svojim oprostajnim porukama On obećava svojim učenicima — a i nama: “Ostavljam vam mir; mir i to svoj, dajem vam.” (Ivan 14,27) I zaključuje: “Ovo vam rekoah, da u meni imate mir. U svijetu ćete imati patnju. Ali ohrabrite se: ja sam pobijedio svijet!” (Ivan 16,33) Nakon svojeg uskrsnuća, kad se pojavljivao pred učenicima, govorio im je uvijek iznova: “Mir vama!” (Ivan 20,19.21.26)

U Efežanima 2,17.18 Pavao ističe da Kristovo propovijedanje mira izlazi iz vremenskog okvira Njegove ovozemaljske službe. On je “propovijedao mir” u sadašnjosti i onima koji su bili “daleko” (vjernici nežidovi prije nego što su preobraćeni) i onima koji su “blizu” (hebrejski vjernici; usporedi Efežanima 2,11-13). Pošto prihvate tu objavu, svi vjernici primaju obilan blagoslov.

**Kako možemo postati propovjednici mira, a ne izazivači sukoba? U kojim situacijama, upravo sada, možete pomoći da dođe do ozdravljenja?**





## CRKVA — SVETI HRAM

**Kojim veličanstvenim nizom slika Pavao u Efežanima 2,11-22 opisuje jedinstvo između Židova i pogana u crkvi?**

U osvrtu na 2. poglavlje Poslanice Efežanima, podsjećamo se da nas redci 1-10 poučavaju da živimo u prijateljstvu s Isusom, dok nas redci 11-22 pozivaju da živimo u prijateljstvu s drugim ljudima koji su dio Njegove Crkve. Prema tomu, Isusova smrt pruža nam vertikalne prednosti — uspostavljanje odnosa s Bogom (Efežanima 2,1-10), a i horizontalne — učvršćivanje naših odnosa s drugima (Efežanima 2,11-22). Posredovanjem križa, Isus je srušio sve što je nežidovske vjernike dijelilo od židovskih, uključujući zloupotrebu Zakona zbog koje se jaz između njih širio (Efežanima 2,11-18). Isus je, s druge strane, izgradio nešto — nevjerojatan, novi hram sastavljen od vjernika. Nežidovi, koji su nekada bili isključeni iz bogoslužja u svetim odajama hrama, sada se pridružuju židovskim vjernicima time što postaju novi hram. Svi mi postajemo dio Božje crkve, “sveti hram u Gospodinu” (Efežanima 2,19-22), i imamo prednost živjeti u prijateljstvu s Isusom i našom braćom i sestrama u Kristu.

**Kako se Pavlova metafora Crkve kao Božjeg hrama u Efežanima 2,19-22 može usporediti s upotrebom te metafore u sljedećim tekstovima: 1. Korinćanima 3,9-17; 2. Korinćanima 6,14-7,1; 1. Petrova 2,4-8?**

Metaforom Crkve kao hramom Pavao se koristi kao vrhunskom slikom potpunog uključivanja pogana u zajednicu vjernika. Onima kojima je nekad bilo zabranjeno prisustvovanje bogoslužju u izraelskom hramu, sada ne samo da je pristup omogućen (Efežanima 2,18), već su i sami postali građevinski materijal za novi hram osmišljen kao “stan Božji u Duhu” (Efežanima 2,22).

Novozavjetni pisci koriste se metaforom hrama da bi dočarali sveost Crkve, Božju ulogu u osnivanju i rastu Crkve i bliskost vjernika u Crkvi. Ta metafora koristi se u sprezi s upotrebom izraza koji se odnose na živi svijet (vidi Efežanima 2,21, gdje hram “raste”), a često se naglašava sam proces izgradnje (vidi Efežanima 2,22: “U njemu ste i vi zajedno sazdani.”). Umjesto statične slike, zajednica vjernika djeluje kao “hram Boga živoga” (2. Korinćanima 6,16).



## ZA DALJNJE PROUČAVANJE

Pozorno proučite ovaj uvod u pitanja za razgovor:

U kojem je posebnom kontekstu Pavao pisao Efežanima 2,11-22, gdje ukazuje na veliki utjecaj koji križ vrši na međuljudske odnose? On govori o odnosima između vjernika židovskog i nežidovskog podrijetla, koji su zajedno činili članstvo Crkve. S tim u vezi Pavao želi da oni razumiju svoj zajednički status koji na osnovi pomirenja imaju kao članovi Božjeg kućanstva (Efežanima 2,19), i da žive u skladu s njim. Međutim, u kontekstu poslanice u cjelini, Pavao ukazuje na još širi i dalekosežniji cilj. Njegova tema je Božji veliki, konačni plan da sve ujedini u Kristu (Efežanima 1,9.10), što obuhvaća svu "obitelj na Nebu i na Zemlji" (Efežanima 3,15 — Suvremeni hrvatski prijevod).

Važno je zapaziti da jedinstvo vjernika unutar Crkve — specifična tema koju Pavao obrađuje u Efežanima 2,11-22 — ima širu svrhu koju on otkriva u Efežanima 3,10: "Da se sada po Crkvi [sastavljenoj od Židova i pogana] saopći mnogolika Božja mudrost poglavarstvima i vlastima na nebesima." Ostvarujući jedinstvo koje je Krist izvojevao na križu, vjernici trebaju objaviti da je Božji konačni plan da sve ujedini u Kristu upravo u tijeku. Njihovi odnosi zasnovani na pomirenju najavljuju Božji plan da cijeli svemir bude ujedinen u Kristu. Zato je sasvim logično da u Efežanima 2,11-22, gledano u kontekstu Poslanice Efežanima kao cjeline, potražimo biblijska načela koja se tiču odnosa među različitim rasama i etničkim skupinama.

## PITANJA ZA RAZGOVOR

**1. Koja se biblijska načela o odnosima između različitih etničkih skupina iznose u Efežanima 2,11-22? Na koji nam način taj odlomak na karakterističan, kristocentričan način govori o tome kako se pripadnici jedne etničke skupine trebaju odnositi prema pripadnicima druge?**

**2. S obzirom na Božji plan za budućnost čovječanstva (Efežanima 1,9.10; 2,11-22), koliko je važno da se Crkva pozabavi svojim unutaršnjim spornim pitanjima i rasnim sukobima?**

**3. Koji tinjajući problemi između etničkih skupina, koji se često skrivaju i zanemaruju, postoje u vašoj zajednici? Kako bi vaša crkva mogla odigrati pozitivnu ulogu u ostvarenju jedinstva za koje se Krist već izborio na križu? Kako biste vi mogli sudjelovati u tom djelu?**







## Tajna Evandjelja

***“Onomu koji, prema snazi što silu svoju očituje u nama, može učiniti neograničeno više od onoga što možemo moliti ili misliti — njemu slava u Crkvi i u Kristu Isusu u sva pokoljenja i sve vjekove! Amen.” (Efežanima 3,20.21)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 3; Job 11,5-9; Ezekiel 43,13-16; Amos 7,7.8; Otkrivenje 11,1.2.**

Treće poglavlje Poslanice Efežanima Pavao otpočinje temom koje se već dotaknuo: “Da su neznabošci subaštinici i sutjelesnici i zajedničari obećanja u Kristu Isusu po Radosnoj vijesti.” (Efežanima 3,6 — Šarić) Premda to možda i nije veliko iznenađenje za današnju Crkvu sastavljenu uglavnom od bivših “pogana”, to je mnogim njegovim čitateljima u ono vrijeme izgledalo kao nešto radikalno novo.

Pavao zatim nastavlja svoj nadahnuti izvještaj prisjećajući se s kojim je žarom želio Isusovo Evandjelje propovijedati poganima.

Tu također saznajemo s kojim se teškoćama trenutačno suočavao zbog proširenja te službe, a koje su uključivale i vrijeme provedeno u rimskom zatvoru.

Osim toga, možemo vidjeti njegovu posvećenost tajni koja se nalazi u samoj srži Evandjelja — da su nežidovi u Crkvi ravnopravni sa svojom židovskom braćom i sestrama. Možemo osjetiti i njegov polet vezan za Crkvu i njezino poslanje u svijetu. Čujemo ga kako se moli hvaleći Boga što je svoju milost izrazio preko Crkve.

Ukratko, Pavao nas nadahnjuje da se pridružimo njegovom oduševljenju Evandjeljem.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi, Znaci vremena*, 2018., stranice 93—99.



**PAVAO — UTAMNIČENI APOSTOL POGANA**

**Pročitajte Efežanima 3. Navedite glavne teme ovog poglavlja. Koje značajne zaključke Pavao tu iznosi?**

.....

.....

Treće poglavlje Poslanice Efežanima ima zanimljivu strukturu. Pavao na početku kaže: “Zato sam ja Pavao sužanj Krista Isusa za vas neznabošce.” (Efežanima 3,1 — Šarić) Zatim započinje dužom digresijom o svojem radu kao apostola među poganima (Efežanima 3,2-13). A onda izrazom “zato” (Efežanima 3,14) najavljuje povratak svojem prvobitnom tijeku misli, i u redcima 14-21 dovršava svoj prekinuti molitveni izvještaj.

U Efežanima 3,1 Pavao kaže da je “sužanj Krista Isusa”, što je njegov način da priopći kako bez obzira na to što se nalazi u rimskom zatočeništvu i što je naizgled podanik Rimskog Carstva, ipak postoji dublja, božanska svrha koja se pokazuje u njegovom životu. On nije zatočenik Rima, već “sužanj Krista Isusa” (usporedi Efežanima 4,1)!

Pavlovo spominjanje vlastitih “nevolja” (Efežanima 3,13), a poslije i okova (Efežanima 6,20), pokazuje da on nije boravio u nekom razmjerno udobnom kućnom pritvoru (usporedi Djela 28,16), već da je bio u tamnici. A biti u tamnici u prvom stoljeću, i to u rimskoj tamnici, bilo je posebno teško. Rimsko Carstvo nije imalo dobro vođene tamnice sa sanitarnim čvorovima i redovnim služenjem obroka. Carstvo, zapravo, nije ni imalo neku veliku potrebu za tamnicama jer se zatvaranje nije koristilo kao sredstvo kažnjavanja. Ljudi su bacani u tamnicu samo dok su čekali suđenje ili pogubljenje. Od zatvorenika se očekivalo da se sami uzdržavaju, i oni su u opskrbljivanju hranom i drugim potrebštinama ovisili o rođacima i prijateljima.

Medutim, Pavao se prije svega brinuo zbog emotivnog utjecaja koje bi njegovo utamničenje moglo imati na vjernike jer je to bila velika društvena sramota u kulturi u kojoj se na sramotu i čast gledalo vrlo ozbiljno. Vjerojatno se plašio da bi se netko mogao zapitati: “Kako Pavao, prezreni zatvorenik, može biti apostol i glasnik uzvišenog Krista?” Zato on svoje zatočeništvo stavlja u odgovarajući kontekst kako bi pomogao vjernicima da to sagledaju kao dio Božjeg plana. On podnosi nevolje radi njih, a za ono što djeluje kao uzrok srama, pokazat će se da im služi na “slavu” (Efežanima 3,13).

**Kako možemo vjerovati Bogu i držati se Njegovih putova u okolnostima koje mogu biti vrlo teške?**





DUGO SKRIVANA TAJNA EVANĐELJA

**Koja je tajna povjerena Pavlu? Efežanima 3,1-6.**

.....

.....

Dok budete proučavali Efežanima 3,1-6, zapazite sljedeće činjenice: Prvo, Pavao taj dio poslanice piše konkretno vjernicima iz poganstva u kućnim crkvama u Efezu (Efežanima 3,1).

Drugo, Pavao tvrdi da je njemu “ona provedba Božje milosti dana” za vjernike nežidove (Efežanima 3,2). Tom provedbom, tom službom milosti Pavao opisuje nalog koji mu je dan da propovijeda Evanđelje (“Božju milost”) poganima (usporedi Efežanima 3,7.8).

Treće, Pavao tvrdi da mu je otkrivena tajna, o čemu je već pisao u ovoj poslanici (vidi posebno Efežanima 1,9.10; 2,11-22), i to “Tajna — Krist” (Efežanima 3,3.4). Pavao, dakle, ne želi da bude shvaćen kao autor Evanđelja, ali polaže pravo na bogomdanu službu njegovog objavljivanja.

Četvrto, Pavao nije jedini komu je ta tajna povjerena, jer ju je Duh otkrio i ostalim Kristovim “svetim apostolima i prorocima”, na način koji nadilazi otkrivenje Božjeg plana prijašnjim naraštajima (Efežanima 3,5). Izraz “proroci” ovdje se vjerojatno odnosi na one koji su posjedovali i pokazivali dar proroštva u ranim kršćanskim kućnim crkvama, a ne na starozavjetne proroke. Dakle, ta tajna, koja je nekad bila skrivena, sada se mogla nazvati “otkrivenom”.

I konačno, on kaže u čemu se ta tajna sastoji: “Da su neznabošci subaštinici i sutjelesnici i zajedničari obećanja u Kristu Isusu po Radosnoj vijesti.” (Efežanima 3,6)

Pavao je oduševljen Evanđeljem, a posebno načinom na koji se ono očituje u Crkvi sastavljenoj od obraćenih Židova i pogana. Te dvije skupine postale su građevni blokovi Božje nove zajednice. Njegovog novog ogranka čovječanstva, Crkve (vidi Efežanima 2,14-16). Moglo bi se reći da su oni sada bili preobraženi, tako da su od neprijatelja postali “subaštinici”, “sutjelesnici” (uključeni u jedno Kristovo tijelo) i “zajedničari” evanđeoskog obećanja (vidi Efežanima 3,6 — Šarić).

**Kojih se vi stavova možda još uvijek držite, čak i ako to ne pokazujete, za koje smatrate da su u suprotnosti s uključivošću kojoj nas Evanđelje uči? Kako ih se možete osloboditi?**





## CRKVE — OTKRIVENJE BOŽJE MUDROSTI

**Što Pavao kaže o Bogu i o Božjim djelima u Efežanima 3,7-13?**

Pavao ponovno tvrdi za sebe da je “službenik po daru Božje milosti” (Efežanima 3,7; usporedi Efežanima 3,1.2). Taj dar, kao i samo Evanđelje, ne dodjeljuje se na osnovi vrijednosti primatelja, već na osnovi Božje milosti. Pavao naglašava tu misao govoreći o sebi kao o “manjemu od najmanjega” (Efežanima 3,8).

Postoji zanimljiv napredak u Pavlovom shvaćanju sebe samog, koji se može uočiti dok se krećemo kroz njegove poslanice redosljedom kojim su napisane. Na samom početku on polaže pravo na svoj status apostola koji mu je dodijeljen od Boga (Galaćanima 1,1). Poslije se, međutim, predstavlja kao “najmanji među apostolima”, koji nije “dostojan zvati se apostolom” (1. Korinćanima 15,9 — Šarić). Ovdje, u Poslanici Efežanima, on o sebi govori kao o “najmanjemu među svima svetima” (Efežanima 3,8). Konačno, opisuje se kao “prvi” ili “najgori” (Suvremeni hrvatski prijevod) među grešnicima (1. Timoteju 1,15).

Možda nam taj tijek razmišljanja kakav pokazuje Pavao može pomoći da objasnimo onaj čuveni citat Ellen G. White: “Što se više približavate Isusu, to ćete grešnji izgledati u svojim očima; pogled će vam biti jasniji pa ćete vidjeti oštru i jasnu razliku između svojega nesavršenstva i Njegove savršene naravi.” (*Put Kristu*, str. 67; u izvorniku 64)

Pavao zatim u Efežanima 3,10 piše: “Da se sada po Crkvi saopći mnogolika Božja mudrost poglavarstvima i vlastima na nebesima.” Tko su ta “poglavarstva i vlasti na nebesima” koji se ovdje spominju? Kako im Crkva objavljuje Božju “mnogoliku” ili mnogostranu mudrost? Premda se u Efežanima 3,10 ne opisuje narav tih vlasti, vjerojatno je najbolje smatrati ih snagama zla koje su detaljnije opisane u Efežanima 6,11.12. Ako je to točno, onda sastav Crkve, ujedinjujući Židove i pogane koji su nekad bili razjedinjeni dijelovi čovječanstva, pred tim demonskim “poglavarstvima i vlastima na nebesima” postaje zvonka najava Božjeg plana za budućnost, “prema vječnom naumu koji ostvari u Kristu Isusu, Gospodinu našem” (Efežanima 3,10). Njima se stavlja do znanja da se Božji plan ostvaruje i da je njihova propast zajamčena. Sama narav ujedinjene Crkve najavljuje njihov konačni poraz.

**Ako bi vaša mjesna crkva ozbiljno shvatila Pavlov “opis posla” crkve iz Efežanima 3,10, kako bi to moglo promijeniti način na koji se vi i ostali vjernici odnosite jedni prema drugima?**

**KRIST KOJI PREBIVA U VAŠEM SRCU**

**Usporedite Pavlovu molitvu u Efežanima 1,16-19 s njegovom molitvom za vjernike u Efežanima 3,14-19. U čemu su te dvije molitve slične?**

.....

.....

U pozadini našeg prijevoda redaka u Efežanima 3,14.15 krije se važna igra riječi. Kad Pavao kaže da se klanja pred “Ocem od koga svako očinstvo u nebesima i na zemlji ima ime”, on istražuje fonetsku vezu između grčke riječi za oca, *pater*, i grčkog izraza za obitelj, *patria*. U Poslanici Efežanima Pavao slavi sveobuhvatnu narav Božjeg plana spasenja koji uključuje sve (Efežanima 1,9.10) i za sva vremena (Efežanima 1,21). Otac na sve obitelji “na nebesima i na zemlji” polaže pravo jer Mu pripadaju. Svaka obitelj (*patria*), dakle, dobiva svoje ime po Ocu (*pater*). To je sjajna vijest!

Razmotrite sljedeću misao: Vaša obitelj, usprkos svojim nesavršenostima i nedostacima, pripada Bogu. Vaša obitelj ne nalazi se u okrutnim pandžama sudbine, već u Božjim brižnim rukama. Bog ljubi nesavršene obitelji. One nose božansko ime. One imaju obilježje Njegovog vlasništva.

U Efežanima 3,16-19 Pavao moli Boga da vjernicima podari bogato duhovno iskustvo koje karakterizira unutarnja snaga zahvaljujući prisutnosti Duha (Efežanima 3,16), bliskost s Kristom koji prebiva u njima (Efežanima 3,17) i staložen, čvrst duhovni identitet (jer su “u ljubavi uvriježeni i utemeljeni”, Efežanima 3,17).

Slaveći Boga za preobilje blagoslova koji se nude vjernicima, Pavao spominje ne tri, već četiri dimenzije — širinu, duljinu, dubinu i visinu (Efežanima 3,18). On ne navodi jasno na što se te dimenzije odnose, premda one očito dočaravaju veličinu nečega važnog. To je zanimljiva zagonетка za proučavatelje Biblije. Odnose li se te dimenzije na Božju mudrost (usporedi Job 11,5-9, koja ima četiri dimenzije), Božju moć (usporedi Efežanima 3,16.17) ili možda na duhovni hram iz Efežanima 2,19-22 (usporedi Ezekiel 43,13-16, gdje se navode četiri dimenzije; Amos 7,7.8; Otkrivenje 11,1.2)? Možda je ipak najbolje shvatiti te četiri dimenzije kao opis neizmjernosti “ljubavi Kristove” (Efežanima 3,19), “da budete sposobni shvatiti zajedno sa svim svetima koja je tu širina, duljina, visina i dubina...” (Efežanima 3,18), paralelno s retkom koji slijedi: “... i upoznati ljubav Kristovu koja nadilazi spoznanju” (Efežanima 3,19; usporedi Rimljanima 8,35-39). Ali kako god da shvatimo njegove riječi, sve su to sjajne vijesti.





## SLAVA U CRKVI I U ISUSU KRISTU

**Pavao svoj molitveni izvještaj završava doksologijom — kratkim, poetskim iskazivanjem hvale Bogu. Zbog čega on hvali Boga? Efežanima 3,20.21.**

Pavao se moli za vjernike (Efežanima 3,14-19). A onda upućuje još jednu snažnu i izravnu molitvu. Ta Pavlova doksologija pokreće dva pitanja:

1. Uzdiže li taj odlomak Crkvu na neprikladan način dovodeći je u istu razinu s Kristom kad kaže: “Njemu slava u Crkvi i u Kristu Isusu” (Efežanima 3,21)? Ipak, bez obzira na to što Pavao u Poslanici Efežanima posvećuje veliku pozornost Crkvi, jasno je da je Krist Spasitelj Crkve jer On prebiva u srcima vjernika (Efežanima 3,17). Pavao, dakle, u svojoj doksologiji hvali Boga za spasenje koje je dano Crkvi u Isusu Kristu.

2. Opisuje li izraz “u sva pokoljenja i sve vjekove” (Efežanima 3,21) beskrajnu, ovozemaljsku budućnost Crkve, pri čemu se Kristov dolazak odgaga na neodređeno vrijeme? U Poslanici Efežanima izražena su velika očekivanja od budućnosti. Na primjer, u Efežanima 4,30 upućuje se na “dan izbavljenja”. Također se kaže da će vjernici iskusiti Kristovu neograničenu moć “ne samo u ovome svijetu nego i u onome koji će doći” (Efežanima 1,21). Prema tomu, Pavlovu doksologiju treba shvatiti kao slavljenje Kristove beskrajne sile koja se očituje u korist vjernika.

Kad se osvrnemo na njegovu drugu molitvu (Efežanima 3,14-21; usporedi Efežanima 1,15-23), vidimo da Pavao nalazi snagu u kozmičkom opsegu Očeve brige (Efežanima 3,14.15), u stalnoj dostupnosti Duha Svetoga (Efežanima 3,16), u osobnoj prisutnosti samoga Krista (Efežanima 3,17) i u bezgraničnoj, nemjerljivoj Kristovoj ljubavi (Efežanima 3,18.19). To je toliko izvjesno da on zamišlja vjernike kako su ispunjeni “do sve punine koja dolazi od Boga” (Efežanima 3,19) i slavi tu duhovnu stvarnost riječima hvale diveći se ponovno obilju Božje sile koja se nudi svetima (Efežanima 3,20.21). Kad god osjetimo pritisak problema, kušnji ili sumnje, možemo se okrenuti tom nadahnjujućem izvještaju u Pavlovim molitvama. Zatočeni apostol uzdiže nas u viđenju do širokog obzora Božjih pomisli i Njegove milosti, podsjećajući nas da smo, bez obzira na trenutačne okolnosti, sudionici Božjega konačnog plana (Efežanima 1,9.10) i da Njegova sila djeluje u nama.

**Koji su Božji blagoslovi posebno dragocjeni za vas? U molitvi zahvalnosti slavite Boga za te blagoslove.**

**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

Pročitajte u knjizi Ellen G. White *Velika borba* poglavlje “Suvremena vjerska buđenja”, str. 364—378 (u izvorniku 461—478).

“Kako da uskladimo svoje patuljasto duhovno stanje s riječima našeg teksta (Efežanima 3,14-19), koje opisuju puninu znanja koje posjedujemo? Kako će Nebo gledati na nas koji smo imali sve duhovne i ovozemaljske prednosti za rast u milosti ako se ne popravimo? Apostol nije te riječi zapisao da bi nas mučio, da bi nas prevario ili da bi uzdigao naša očekivanja tako visoko samo da bismo doživjeli razočaranje. On je te riječi zapisao da bi nam pokazao što možemo i moramo biti ako želimo biti baštinci Božjeg kraljevstva. Kako možemo biti Božji suradnici ako imamo tako neznatno iskustvo? Mi posjedujemo znanje koje je povlastica kršćana i trebali bismo težiti dubokom, duhovnom razumijevanju onoga što je Božje, kakvo bi Gospodin želio da imamo.

Vjerujemo li mi Bibliji? Vjerujemo li doista da možemo dostići znanje o Bogu koje nam je prikazano u ovom tekstu? Vjerujemo li svakoj riječi koja izlazi iz Božjih usta? Vjerujemo li riječima koje su izgovorili proroci i apostoli, ili Isus Krist, koji je izvor svake svjetlosti i svakog blagoslova i u kome prebiva sve bogatstvo i sva punina? Vjerujemo li doista u Boga i u Njegovog Sina?” (Ellen G. White, *The Advent Review and Sabbath Herald*, 1. listopada 1889.)

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. Usporedite Pavlovu doksologiju u Efežanima 3,20.21 s drugim doksologijama u Novom zavjetu — Rimljanima 11,33-36; 16,25-27; Filipljanima 4,20; 2. Petrova 3,18b; Juda 1,24.25. Koje se teme i ideje provlače kroz te tekstove? Kako možemo proslavljati i obožavati onako kako opisuju ovi tekstovi?**

**2. Usporedite Pavlove četiri upotrebe grčke riječi *pleroma* (“punoca”) u Poslanici Efežanima (1,10.23; 3,19; 4,13). Što mislite, zašto je ta ideja bila tako važna za Pavla?**

**3. Od svih Božjih djela koja Pavao hvali u Efežanima 3, koje vas najviše nadahnjuje? Zašto?**

**4. Prvu polovinu Poslanice Efežanima Pavao završava upravo onako kako je i započeo (Efežanima 1,3-21), služeći se jezikom molitve i slavljenja. On veliča Božju silu koja je u životu vjernika prisutna po Kristu i Duhu (Efežanima 3,16-21). Kako možemo, kao što je pisala Ellen G. White, bolje iskusiti tu silu u svojem životu?**



## Ujedinjeno Kristovo Tijelo

***“On dade jedne kao apostole, druge kao proroke, jedne kao evanđeliste, druge kao pastire i učitelje, da pripravi svete za djelo službe, za izgradnju Kristova Tijela.” (Efežanima 4,11.12)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 4,1-16; Filipljanima 2,3; Psalam 68,18; Djela 2; 1. Korinćanima 12,4-11.27-30; Izaija 5,4.**

Ezopova basna “Svađa udova” glasi otprilike ovako: “Trbuh se prepirao s nogama tko je od njih važniji. Noge su uporno ponavljale da su one toliko jake da mogu nositi trbuh, na što je trbuh primijetio: ‘Ali, prijatelji moji dobri, ako ja ne bih unosio hranu, vi ne biste mogli ništa ponijeti.’” (Lloyd W. Daly, *Aesop Without Morals*, New York: Thomas Yoseloff, 1961., str. 148)

I Pavao je koristio ljudsko tijelo da bi uputio duhovnu poruku. Za Pavla ljudsko tijelo — i Crkva kao Kristovo Tijelo — sastoji se od različitih dijelova s različitim sposobnostima, od kojih svi moraju raditi zajedno da bi tijelo bilo zdravo. U Efežanima 4,1-16 Pavao ponovno razvija metaforu tijela koju je tako uspješno koristio prije (Rimljanima 12,3-8; 1. Korinćanima 12,12-31). Krist je sada Glava tijela i On opskrbljuje tijelo “darovitim” ljudima koji osiguravaju jedinstvo tog tijela, pri čemu svaki dio — svaki član crkve — svojim sposobnostima doprinosi cjelini.

Pavlova slika zdravog, skladnog tijela pomaže nam da razumijemo Božji cilj za nas: da budemo dijelovi plodnosne Crkve ujedinjene u Kristu.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi, Znaci vremena*, 2018., stranice 100—106.







## JEDINSTVO DUHA

**Pročitajte Efežanima 4,1-16. Kako Pavao ohrabruje vjernike da njeguju jedinstvo Crkve?**

.....

Drugu polovinu Poslanice Efežanima (poglavlja 4—6) Pavao počinje poticajnim pozivom na jedinstvo, koji se i sam sastoji iz dva glavna dijela. Prvo, u Efežanima 4,1-6 on traži od vjernika da njeguju “jedinstvo Duha” pokazujući vrline koje grade jedinstvo (Efežanima 4,1-3) —u pozivu na poetski način navodi sedam jedinstvenosti (Efežanima 4,4-6). Drugo, u Efežanima 4,7-16 Pavao prepoznaje pobjedonosnog, proslavljenog Isusa kao Izvor milosti u ljudima koji predvode propovijedanje Evanđelja (Efežanima 4,7-10) i opisuje kako oni, zajedno sa svim članovima Crkve, doprinose zdravlju, rastu i jedinstvu Kristovog tijela (Efežanima 4,11-16).

Na početku poglavlja Pavao poziva kršćane da žive “dostojno poziva” kojim su pozvani (Efežanima 4,1). On se pritom koristi glagolom “vladati se”, što znači “živjeti” (vidi Efežanima 2,2.10; 4,17; 5,2.8.15). Kad govori o njihovom “zvanju”, Pavao misli na poziv u kršćansku vjeru (Efežanima 1,18; 2,4-6.13). On potiče vjernike da svojim ponašanjem doprinose ujedinjenju, što odražava Božji konačni plan (Efežanima 4,9.10). Apostol počinje naglašavati tu misao pozivajući ih da njeguju vrline koje vode jedinstvu (Efežanima 4,1-3) kao što su poniznost, krotkost i strpljenje.

Razmotrimo svaki od tih pojmova.

Pojam poniznosti Pavao objašnjava u Efežanima 4,2 i na drugim mjestima, dodajući misao: “U poniznosti smatrajte jedan drugoga većim od sebe!” (Filiplijanima 2,3) Poniznost, dakle, ne treba shvatiti u negativnom smislu kao omalovažavanje sebe (vidi Kološanima 2,18.23), već u pozitivnom smislu, kao uvažavanje drugih i služenje drugima.

Krotkost (Efežanima 4,2) se može objasniti u smislu “ne njegovati pretjeran osjećaj vlastite vrijednosti”, a označava i “ljubaznost, obzirnost, blagost”. (Frederick Danker, ur., *Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 3. izd., Chicago: University of Chicago Press, 2000., str. 86)

I konačno, strpljenje (negdje prevedeno kao “strpljivo podnošenje”) podrazumijeva sposobnost da se pretrpi izazivanje ili kušnja.

Sve te kvalitete se, dakle, okupljaju oko ideje da treba odbaciti osjećaj vlastite vrijednosti i umjesto toga posvećivati pozornost vrijednosti drugih.

**Poniznost, krotkost, strpljenje. Razmislite kako nam te osobine mogu pomoći da se ujedinito kao narod.**



## ZAJEDNO U JEDNOME

**Kojih sedam “vrlina” Pavao navodi u prilog svojoj temi o jedinstvu Crkve? Što on želi istaknuti tom listom? Efežanima 4,4-6.**

.....

.....

Ta Pavlova lista od sedam “vrlina” ima poetski ton i odzvanja kao poticajni hvalospjev koji se koristio u Efezu. Lista počinje tako što se dva pojma spominju zajedno: “jedno tijelo” (što se odnosi na Crkvu kao Kristovo tijelo — Efežanima 4,12.16; 1,23; 5,23.29.30) i “jedan Duh” (Efežanima 4,4). Treći glasi: “... kao što ste svojim pozivom pozvani samo k jednoj nadi” (Efežanima 4,4; usporedi Efežanima 4,1).

Lista zatim navodi još tri pojma — “jedan Gospodin” (odnosi se na Krista), “jedna vjera” (ono u što kršćani vjeruju — Efežanima 4,13; Kološanima 1,23; 2,7; Galaćanima 1,23; 1. Timoteju 4,1.6) i “jedno krštenje” (usporedi Efežanima 5,26), a završava proširenim opisom Boga koji je “Otac sviju, koji je nad svima, koji djeluje po svima i u svima stanuje” (Efežanima 4,6).

Što Pavao poručuje ovim poetskim opisom Boga Oca? Na osnovi toga što je “Otac sviju”, Bog je Stvoritelj. Ostatak retka opisuje u kakvom je Bog odnosu prema “svima” i svemu što je stvorio. Pavao se ne bavi krivovjerjima panteizma (koji poistovjećuje prirodu s Bogom) niti panenteizma (koji tvrdi da je svijet uključen u Božje biće, premda ga ne ispunjava u potpunosti). Umjesto toga, on govori o Božjoj transcendentnosti (“koji je nad svima”), aktivnoj vlasti (“koji djeluje po svima”) i imanentnosti (“i u svima stanuje”).

Obratite posebnu pozornost na dvije misli o jedinstvu Crkve (Efežanima 4,1-6). Prvo, jedinstvo je duhovna činjenica, ukorijenjena u tih sedam “vrlina” — to je stvarnost koju treba slaviti (Efežanima 4,4-6). Drugo, to jedinstvo zahtijeva da pokažemo revnost u njegovom njegovanju i razvijanju (Efežanima 4,3). Često ćemo žaliti zbog svojih propusta u ostvarivanju tog jedinstva. Međutim, kakvi god bili ti naši propusti, trebamo se radovati onomu što Bog u Kristu radi za ujedinjenje Crkve, slaveći teološku stvarnost “jedinstva Duha” (Efežanima 4,3). To će nas osposobiti da se vratimo napornom radu na unapređenju tog jedinstva, ali s novim osvjedočenjem da time ostvarujemo Božje djelo.

**Pročitajte ponovno Efežanima 4,4-6. Koje osjećaje to budi u vama? Kako biste se trebali osjećati, znajući što taj tekst govori o našem jedinstvu u Bogu i s Bogom u Kristu?**



**UZVIŠENI KRIST — DAVATELJ DAROVA**

**“A svakom pojedincu od nas dana je milost po onoj mjeri po kojoj je Krist htio dati svoj dar. Zato se veli: ‘Uzlazeći u visinu odvede zarobljenike; dade ljudima darove.’ Ono uzade — što drugo znači nego to da je najprije i sišao u donji kraj zemlje? Sâm koji siđe jest i onaj koji uzide iznad svih nebesa da ispuni sve.” (Efežanima 4,7-10) Što se ovdje zbiva i što Pavao želi reći ovim redcima?**

.....

.....

.....

Pavao ovdje citira redak iz Psalma 68,19, koji glasi: “Na visinu uzade vodeći sužnje, na dar si ljude primio, pa i one što ne žele prebivati kod Boga.” Taj redak opisuje Gospodina, Jahvu, kao vojskovođu pobjednika koji se, pošto je porazio svoje neprijatelje, penje na uzvišicu na kojoj je izgrađen njegov glavni grad, sa zarobljenim ratnicima u svojoj pratnji (vidi Psalam 68,2.3). On zatim prima darove od pobijedenih neprijatelja (zapazite kako Pavao na osnovi šireg konteksta Psalma 68 prilagođava tu sliku o proslavljenom Kristu koji “daje moć”; vidi Psalam 68,36).

Ako slijedimo strukturu Psalma 68,19, onda je uspon, izlazak na visinu — Kristovo uzašašće na Nebo (Efežanima 1,21-23) — nešto što se događa najprije, nakon čega slijedi silazak, tijekom kojeg onaj koji je uzvišen, proslavljeni Isus, daje darove i ispunjava sve. To je način na koji je Pavao dočarao izlivanje Duha Svetoga (vidi Djela 2). Takvo viđenje potvrđuje i tekst u Efežanima 4,11.12, gdje se darovi koje daje proslavljeni Isus poistovjećuju s darovima Duha.

“Krist se uznio na Nebo zarobivši plijen i dao darove ljudima. Kada se nakon Kristovog uzašašća Duh izlio kao što je bilo obećano, poput silovitog vjetra, i ispunio čitavo mjesto na kojem su se učenici okupili, kakav je bio rezultat? Tisuće su se obraćale u jednom danu.” (Ellen G. White, *Ye Shall Receive Power*, str. 158)

**Koliko god bilo duboko značenje tih nekoliko redaka iz Poslanice Efežanima, kako možemo crpiti utjehu iz svega što nam oni otkrivaju o tome što je Krist učinio za nas i što će tek učiniti, pogotovo onda kad dođe kao “punina Onoga koji ispunjava sve u svima” (Efežanima 1,23)?**



**DAROVİ PROSLAVLJENOG ISUSA**

**Oslanjajući se na Psalam 68,18, Pavao je opisao uskrslog i proslavljenog Isusa kao Onoga koji ljudima daje darove s visina. Koje “darove” proslavljeni Isus daje i u koju svrhu? Efežanima 4,11-13.**

.....

.....

Pavao prepoznaje četiri skupine “darovitih” ljudi koji su dio riznice proslavljenog Isusa, i koje On daje svojoj Crkvi: (1) apostole; (2) proroke; (3) evanđeliste; (4) pastire i učitelje (struktura grčkog izraza ukazuje da je to jedna skupina). Krist daje te darove radi dovršenja važnog djela: “Da pripravi svete za djelo službe, za izgradnju Kristova Tijela” (Efežanima 4,12), “dok svi zajedno ne dođemo k jedinstvu u vjeri i u pravoj spoznaji Sina Božjega, k savršenom čovjeku, k mjeri punine veličine Kristove” (Efežanima 4,13).

Ta posljednja poruka imala je posebnu važnost za prve adventiste koji su razmišljali o duhovnom daru Ellen G. White. Potvrđuje li Biblija samo ono djelovanje dara proroštva koje se očitovalo u Crkvi u vrijeme apostola? Ili će se taj dar davati sve do Kristovog povratka? Prvi su adventisti odgovor našli u Efežanima 4,13 i objavili ga preko priče o kapetanu broda koji je bio dužan slijediti upute na jednoj plovidbi. Kad se brod približio luci, kapetan je među uputama našao informaciju da će im se usput pridružiti kormilar koji će mu pomoći u upravljanju brodom. Da bi ostao vjeran prvobitnoj uputi, kapetan je morao dopustiti tom kormilaru da se ukrca i slijediti daljnje upute koje će mu on dati. “Tko se sada drži tog izvornog priručnika? Oni koji odbacuju kormilara, ili oni koji ga prihvaćaju kao što im nalaže uputa? Zaključite sami.” (Uriah Smith, “Do We Discard the Bible by Endorsing the Visions?”, *Review and Herald*, 13. siječnja 1863., str. 52)

Trebamo biti posebno oprezni kad utvrđujemo identitet “pastira” (ili “pastora”), “učitelja” i “evanđelista”, jer mi o tim službama razmišljamo u kontekstu našeg vremena. Međutim, koliko možemo utvrditi, u Pavlovo vrijeme svi ti nazivi odnosili su se na vode laike koji su služili u kućnim crkvama u Efezu (usporedi 1. Petrova 2,9; Djela 2,46; 12,12).

**Pročitajte Izaija 5,4: “Što još moglo učiniti za svoj vinograd pa da nisam učinio?” Razmislite o tom retku u kontekstu onoga što nam je Bog dao u službi Ellen G. White. Kako bi se to moglo primijeniti na njezinu službu?**



**RAST U KRISTU****Koja opasnost prijeti sazrijevanju Crkve u Kristovo obličje? Efežanima 4,14.**

.....

Pavao vidi okruženje koje se ne razlikuje mnogo od našeg i u kojem se različite ideje od strane onih koji su “tjerani svakim vjetrom nauke”, “u ljudskoj prijevarnoj igri”, nameću vjernicima. On se koristi trima slikama kojima opisuje opasnosti od takve proizvoljne upotrebe teologije: (1) nezrelost djetinjstva — “da ne budemo više malodobni”; (2) opasnosti na otvorenom moru, “okolo tjerani svakim vjetrom nauke u ljudskoj prijevarnoj igri”; (3) opasnost da budemo prevareni od strane vještih ljudi koji poput kockara izvode razne majstorije. Pavao se figurativno koristi grčkom riječju *kubeia* (“bacanje kocke”) da bi označio “lukavstvo” ili “prijevanu”.

Pavao smatra da je sklonost podjelama važno obilježje lažnog nauka — ono što hrani tijelo, što mu pomaže da raste i da se održi, to je dobro, dok je ono što ga iscrpljuje i razjedinjuje zlo. Odvraćanjem od nauka koji izaziva podjele i okretanjem k provjerenim i pouzdanim učiteljima (Efežanima 4,11), oni će napredovati prema istinskoj kršćanskoj zrelosti i odigrat će značajnu ulogu u Kristovom tijelu (Efežanima 4,12.13; usporedi Efežanima 4,15.16).

**U kojem smislu zdrava crkva funkcionira kao zdravo tijelo? Efežanima 4,15.16.**

.....

.....

U Efežanima 4,1-16 Pavao se zalaže za jedinstvo Crkve i oduševljava one kojima se obraća da ga aktivno njeguju. Premda jedinstvo proizlazi iz same teologije (Efežanima 4,4-6), ono ipak zahtijeva naporan rad (Efežanima 4,3). Jedinstvo možemo njegovati tako da budemo aktivni “dijelovi” Kristovog tijela (Efežanima 4,7-16). Svatko od nas dio je tog tijela i treba doprinijeti njegovom zdravlju i rastu (Efežanima 4,7.16). Također, svi trebamo imati koristi od rada apostola, proroka, evanđelista i pastora-učitelja (Efežanima 4,11). Oni nas poput ligamenata, tetiva i “svakog zglavka” (Efežanima 4,16) povezuju i pomažu nam da zajedno uzrastemo u Kristu, koji je Glava Tijela (Efežanima 4,13.15).

**Koji “vjetрови nauke” pušu kroz našu Crkvu danas i kako im se možemo suprotstaviti? Iznesite svoj odgovor u subotu u razredu.**



**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

Sljedeće dvije napomene pomoći će nam da proširimo svoje razumijevanje ulomka u Efežanima 4,7-10:

1. **Prevođenje retka u Efežanima 4,9.** Neki prevoditelji ukazuju da do “silaska” dolazi prije uspinjanja. Neki drugi prijevodi pažljivije prate grčki tekst ostavljajući pitanje vremena uspona i silaska otvorenim, što dopušta gledište izneseno u odsjeku od utorka, da treba slijediti tijek narativa iz Psalma 68,19, prema kojem se Krist najprije uznio na Nebo (“uzade”), a zatim se spustio (“side”) u Duhu.

2. **Zapljena plijena.** Citirajući Psalam 68,19 iz Starog zavjeta na grčkom, poznatog kao Septuaginta (starogrčki prijevod Starog zavjeta), Pavao se u Efežanima 4,8 koristi izrazom koji doslovno glasi: “odvede zarobljenike” (što se ogleda u nekim prijevodima), a za koji se obično smatra da znači “uzeo je sa sobom skupinu zarobljenika”. Adventisti sedmoga dana uglavnom smatraju da se taj izraz odnosi na trenutak kada je Krist prigodom svojeg uzašašća poveo sa sobom na Nebo one koji su ustali u posebnom uskrsnuću u trenutku kada je On uskrsnuo (Matej 27,51-53). Oni predstavljaju “obrtani snop”, prvinu otkupljenih, koje je On predstavio Ocu po svojem povratku u nebeske dvore (vidi *The SDA Bible Commentary*, sv. 6, str. 1022; *Isusov život*, str. 690; u izvorniku 834; usporedi *Isusov život*, str. 649,650; u izvorniku 785,786). Druga je mogućnost da u skladu s Kološanima 2,15 taj odlomak shvatimo kao sliku Kristove pobjede nad Njegovim neprijateljima — Sotonom i zlim anđelima — koji su prikazani kao poraženi zarobljenici.

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

1. **Usporedite listu “duhovnih darova” iz Efežanima 4,11 sa sličnim listama u sljedećim tekstovima: 1. Korinćanima 12,4-11.27-30; Rimljanima 12,4-8; 1. Petrova 4,10.11. Koje sličnosti i razlike zapazate?**

2. **Razgovarajte u razredu o nekim “vjetrovima nauke” koji danas pušu u Crkvi. Zapazite da nam Pavao savjetuje da ne dopustimo takvim vjetrovima da nas zanose. Na koje konkretne načine možemo zaštititi i sebe i druge u Crkvi od šteta koje nam ti vjetrovi mogu nanijeti?**

3. **Pavao u cijeloj Poslanici Efežanima naglašava temu jedinstva. Međutim, trebamo li težiti jedinstvu po svaku cijenu? Drugim riječima, u kojem trenutku naša želja za jedinstvom može postati kontraproduktivna? Razgovarajte o tome.**



## Život po uzoru na Krista i Duhom nadahnuti govor

***“(Velim i zaklinjem) da sa sebe skinete i odložite staroga čovjeka koji pripada prijašnjem načinu života, čovjeka koji u varavim požudama ide u propast, te da se iz dana u dan obnavljate duhom u kojem mislite i da se obučete u novoga čovjeka, stvorena na sliku Božju u istinskoj pravednosti i svetosti.” (Efežanima 4,22-24)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 4,17-32; Kološanima 3,1-17; Zaharija 3,3-5; Zaharija 8,16; Izaija 63,10; Rimljanima 8,16.26.27.**

Jose Antonio je godinama živio kao beskućnik na ulicama grada Palma de Mallorca u Španjolskoj. Sa sijedom neurednom kosom i bradom, izgledao je starije u odnosu na svojih 57 godina. Jednog dana Salva Garcia, vlasnik frizerskog salona, prišao je Joseu i ponudio mu promjenu izgleda. Dok je sjedio na stolici u salonu, tim vrijednih ruku rezao je, bojio i oblikovao zamršene pramenove njegove kose i brade. Zatim je beskućnik dobio novu odjeću. A onda je došlo do velikog otkrića! Dok je sjedio pred ogledalom, izbile su mu suze. “Jesam li to ja? Izgledam toliko drugačije! Nitko me neće prepoznati.” Poslije je dodao: “Nije to bila samo promjena izgleda. To mi je promijenilo život.” U Efežanima 4,17-32, Pavao tvrdi da su vjernici doživjeli potpunu promjenu. Skinuli su svojeg “staroga čovjeka” i prigrlili novi identitet. To podrazumijeva obnovu u načinu razmišljanja i življenje “u istinskoj pravednosti i svetosti” (Efežanima 4,24). To je korjenita preobrazba.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 107—113.



**SILAZNA SPIRALA GRIJEHA**

**Usporedite Efežanima 4,17-32 i Kološanima 3,1-17. Kako se Pavao zalaže kod vjernika da žive na način koji ohrabruje jedinstvo Crkve?**

.....

.....

.....

U prethodnom ulomku, Efežanima 4,1-16, Pavao se bavio temom jedinstva Crkve. Kad usporedimo Efežanima 4,1 i Efežanima 4,17, zapazimo koliko su slična ta dva savjeta o tome kako treba živjeti i ponašati se. Ta sličnost pokazuje da se Pavao zapravo bavi istom temom — jedinstvom i načinom života koji ga podupire — ali s jednog novog i u početku negativnijeg stajališta.

U Efežanima 4,17-24 Pavao uspoređuje poganski način života za koji smatra da potkopava jedinstvo (Efežanima 4,17-19), s istinskim kršćanskim životom koji ga podupire (Efežanima 4,20-24). Dok čitamo Pavlovu oštru kritiku razvratnog, poganskog načina života, trebamo se prisjetiti njegovog čvrstog uvjerenja da su pogani također otkupljeni od Boga preko Krista, i da im je ponuđeno puno zajedništvo unutar Božjeg naroda (Efežanima 2,11-22; 3,1-13). Dakle, on u Efežanima 4,17-19 iznosi negativan opis, ograničen na one koji su pogani “po tijelu” (Efežanima 2,11).

Pavao nije zabrinut zbog nekih pojedinačnih grijeha ili postupaka koje čine nežidovi. Njega brine njihovo ponašanje, silazna putanja kojom ih vodi život u okovima grijeha. U srži ulomka u Efežanima 4,17-19 nalazi se slika okorjele duhovnosti — “u ispraznosti svoga mišljenja, zamračeni u svom razumu” (Efežanima 4,17.18). Ta okorjela duhovnost izvor je pomračenog razumijevanja koje se ističe na početku tog odlomka (“otuđeni od Božjeg života zbog neznanja koje u njima vlada i zbog okorjelosti njihova srca” — Efežanima 4,18), i razvratnog seksualnog ponašanja, što se naglašava na kraju (“Izgubili su osjećaj srama i predali se razvratnosti i neobuzdanoj nečistoći svake vrste.” — Efežanima 4,19, Suvremeni hrvatski prijevod). Otušeni od Boga, oni ne znaju kako trebaju živjeti i odvojeni od Njegove spasonosne milosti, nastavljaju se kretati silaznom spiralom grijeha i izopačenosti.

**Kakvo je bilo vaše osobno iskustvo sa silom kojom vas grijeh vuče u sve dublju tamu?**







## DRAMATIČNA PROMJENA OBLAČENJA

**Koju bitnu poruku Pavao želi prenijeti svojim slušateljima ponavljajući priču o njihovom obraćenju? Efežanima 4,20-24.**

.....

.....

Pošto je opisao njihov prijašnji, neznabožački život (Efežanima 4,17-19), Pavao ne kaže: "To nije način na koji ste se poučili o Kristu." Umjesto toga, on uzvikuje: "A vi niste naučili takvog Krista!" (Efežanima 4,20) Pošto je primijetio da su Ga vjernici kojima se obraća "čuli" i "u njemu" (Kristu) se poučili (Efežanima 4,21), Pavao se dalje zalaže za usvajanje života nalik na Kristov koristeći se izrazom: "Kako je u Isusu istina." (Efežanima 4,21) Po Pavlu, pristupanje vjeri svodi se na osobnu povezanost s Kristom, toliko živu i stvarnu da se može opisati kao "poznavanje Krista". Time priznajemo da je uskrsl i proslavljeni Isus živ i prisutan među nama. Mi smo oblikovani Njegovim primjerom i naukom i pokazujemo odanost Njemu kao svojemu živom Gospodinu. Otvaramo svoj život za Njegovo aktivno vodstvo i usmjeravanje putem Duha i Riječi.

Pavao nam kaže da usvajanje života nalik na Kristov zahtijeva tri koraka koje on dočarava pomoću odjeće: (1) "skinuti se", odnosno odbaciti stari način života (Efežanima 4,22); (2) doživjeti unutarnju obnovu (Efežanima 4,23) i (3) "obučiti" se u novi život "na sliku Božju" (Efežanima 4,24). Ta Pavlova metafora odgovara starozavjetnoj upotrebi odjeće kao simbola grešnosti (npr. Psalam 73,6; Zaharija 3,3,4; Malahija 2,16), ali i spasenja (npr. Izaija 61,10; Ezekiel 16,8; Zaharija 3,4,5).

U stara vremena muškarci su nosili tuniku do koljena kao donje rublje, i ogrtač, koji su im pružali zaštitu od sunca. Slično tomu, i žene su nosile tuniku i ogrtač. Kulture koje su prikazane u Bibliji bile su usmjerene na preživljavanje. Odjeća je bila dragocjena, skupa i dugo se čuvala. Bilo je neobično imati više od jednog kompleta odjeće. Kvaliteta i stil te odjeće označavali su identitet i statusne oznake nositelja. Promjena odjeće, zamjena jednog kompleta odjeće drugim, bila je neobičan i važan događaj (a ne beznačajna pojava kakva je danas u mnogim kulturama). Pavao, dakle, zamišlja tu promjenu u životu kao nešto tako primjetno kao što bi zamjena jednog kompleta odjeće drugim bila u kontekstu prvog stoljeća.

**U čemu se sastoji ključna razlika između učenja o Kristu i upoznavanja Krista?**



**GOVOR PUN MILOSTI ZA IZGRADNJU JEDINSTVA**

**Koji vam je Pavlov savjet o upotrebi govora među vjernicima sada najvažniji? Zašto? Efežanima 4,25-29.**

.....

.....

U Efežanima 4,25-32 Pavao se u više navrata koristi zanimljivom strukturom koju dobro ilustrira redak u Efežanima 4,25: prvo ide negativna zapovijed (“odbacite laž”), zatim pozitivna (“govorite istinu svaki sa svojim bližnjim”), a onda obrazloženje (“jer smo udovi jedni drugih”, što bi trebalo značiti: “Jer smo članovi jednog tijela i povezani smo jedni s drugima kao dijelovi tog tijela.”). Pavlov poticaj da se “govori istina” nije poziv da se drugim članovima crkve suprotstavljamo ne-taktičnim iznošenjem činjenica. Pavao ukazuje na Zahariju 8,16, gdje se ohrabruje govorenje istine kao način njegovanja mira.

Budući da u Efežanima 4,31 Pavao zabranjuje gnjev i ljutiti govor, to ni njegove riječi u Efežanima 4,26 ne daju dopuštenje da se gnjev pokazuje unutar zajednice vjernika. Umjesto toga, Pavao priznaje mogućnost da se gnjev javi, ograničavajući njegovo izražavanje u smislu: “Ako se naljutite, ne dopustite da to preraste u mnogo ozbiljnije zlo.”

A onda Pavao naizgled skreće sa svoje glavne teme i upućuje negativnu zapovijed kradljivcima: “Tko je običavao krasti, neka više ne krade!” (Efežanima 4,28) Zatim, u skladu s pozitivnom zapovijeđu, nekadašnji kradljivac “neka se radije trudi i svojim rukama radi što je dobro” (Efežanima 4,28; vidi također 1. Korinćanima 4,12; 1. Solunjanima 4,11). I na kraju dobivamo obrazloženje: “Da mogne što davati potrebnome.” (Efežanima 4,28) Možda Pavao ovdje ubacuje tu poruku kradljivcima zbog povezanosti koja postoji između krađe i obmanjujućih riječi, što je ilustrirano događajem s Ananijom i Safirom u Djelima 5,1-11. Pavlova vjera u Kristovu preobražavajuću silu toliko je jaka da on zamišlja kako kradljivci mogu postati dobročinitelji!

Zatim Pavao zapovijeda: “Nikakva ružna riječ neka ne izlazi iz vaših usta” (Efežanima 4,29), čime dočarava kako neka ružna riječ naizgled nezaustavljivo hrli k usnama da bi izvršila svoje rušilačko djelo. Međutim, s pozitivne strane, Pavao tvrdi da svaka ružna riječ može biti ne samo zaustavljena, već i zamijenjena riječju koja zadovoljava sljedeća tri kriterija: (1) “korisna za izgradnju”, (2) iznosi se “gdje je potrebno” i (3) “da iskaže dobročinstvo slušateljima” (Efežanima 4,29). Kad bi samo sve naše riječi bile takve!



**DUH SVETI U ŽIVOTU VJERNIKA**

**Raspravljajući o grijesima ružnog govorenja unutar kršćanske zajednice, koju opomenu Pavao iznosi u vezi s prisutnošću Duha Svetoga među vjernicima? Efežanima 4,30.**

.....

.....

Pavao istodobno upućuje prijeteće upozorenje i dirljivo obećanje. Grijesi koje činimo jedni protiv drugih u crkvi nisu neka sitna djela sa sitnim posljedicama — Duha Svetoga posebno žalosti kad Božji dar govora zloupotrebljavamo da bismo ponižavali druge (Efežanima 4,25-27.29.31.32). To što Pavlove riječi kao da su odjek retka u Izaiji 63,10, dodatno naglašava ozbiljnost tog upozorenja: “Ali se oni odmetnuše, ožalostiše sveti Duh njegov. Zato im je postao neprijatelj i sâm je na njih zavojštio.”

U obliku ohrabrujućeg obećanja, Pavao potvrđuje da Duh Sveti zapečaćuje vjernike od dana kad su prihvatili Krista (Efežanima 1,13.14) do “dana otkupljenja” (Efežanima 4,30). Odnos Duha prema vjerniku nije promjenjiv, već trajan. Kad vjernici zanemare prisutnost Duha u sebi zaoštavajući Božji dar govora, ne kaže se da Duh odlazi, već da tuguje. Duh želi ostati u vjernicima označavajući ih kao Božje vlasništvo koje je pod Njegovom zaštitom, sve do Kristovog povratka.

Pavao naglašava božansku narav Duha kao “Duha Svetoga Božjega” i ističe da je On Osoba jer se žalosti (vidi također Rimljanima 8,16.26.27; 1. Korinćanima 2,10.13; 12,11; Galaćanima 5,17.18).

Moramo oprezno pristupati raspravi o tajni Božanstva. Duh je jedno s Ocem i Sinom, a istodobno je i različit od Njih. “Duh ima vlastitu volju i donosi odluke u skladu s tim. On se može ožalostiti i na Njega se može huliti. Takvi se izrazi ne koriste samo za sile i utjecaje, već su karakteristike osobnosti. Je li onda Duh Osoba kao što smo vi i ja? Ne, mi se samo koristimo ograničenom ljudskom terminologijom da bismo opisali pojave božanskog podrijetla, a Duh je nešto što ljudska bića nikad ne bi mogla biti.” (Paul Petersen, *God in 3 Persons — In the New Testament*, Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2015., str. 20)

**Dakle, “Duh Sveti Božji” živi u tako bliskom dodiru s nama da se kaže da naši postupci utječu na Njega. Mi dijelimo život s jednim članom Božanstva koji nam je posvećen u okviru trajnog odnosa koji nas zapečaćava do svršetka vremena. Kako naša vjera treba odgovoriti na tu nevjerovatnu istinu?**





**BLAGOST (A NE GORČINA)**

Govoreći o “danu otkupljenja” (Efežanima 4,30), Pavao upravo poziva čitatelje da govor razmotre u kontekstu Kristovog drugog dolaska. Za ulomak u Efežanima 4,31.32 moglo bi se, dakle, reći da se bavi upotrebom govora dok se približavamo tom velikom događaju.

**U svjetlu Kristovog povratka, koje stavove i ponašanja u vezi s govorom treba odbaciti? Koje stavove i ponašanja treba prihvatiti? Efežanima 4,31.32.**

.....

.....

U posljednjoj opomeni u Efežanima 4,17-32, Pavao ponovno izriče negativnu zapovijed navodeći šest poroka koji se trebaju “ukloniti od vas” (Efežanima 4,31), zatim daje pozitivnu zapovijed da budemo blagi, milostivi i spremni da opraštamo (Efežanima 4,32), a na kraju pruža i obrazloženje. Vjernici trebaju opraštati jedni drugima “kao što je i Bog vama oprostio u Kristu” (Efežanima 4,32). Lista od šest poroka počinje i završava općim, sveobuhvatnim izrazima — “svaka gorčina” i “svaka vrsta zloće”, a između njih se nalaze četiri dodatna izraza: “gnjev”, “srdžba”, “vika” i “psovka” (Efežanima 4,31).

Posljednji od njih prijevod je grčke riječi *blasfemia*, koji se kod nas koristi kao izraz za pogrđan govor protiv Boga. Međutim, na grčkom se taj izraz može odnositi na Boga, ali i na ljude i označava se kao “kleveta” ili “zlo govorenje”. Izgleda da na toj listi određeni stavovi (gnjev, srdžba, ljutnja) prerastaju u ljutiti govor (vika, psovka). U biti Pavao “demilitarizira” kršćanski govor. Po njemu stavovi koji potiču ljutiti govor trebaju se ukloniti iz kršćanskog arsenala. Kršćanska zajednica napreduje i jedinstvo se njeguje (usporedi Efežanima 4,1-16) jedino tamo gdje se sve to ostavlja po strani.

Govorenje zla, međutim, ne treba toliko suzbijati koliko zamjenjivati. Naši razgovori i ponašanje unutar Kristove obitelji — a i izvan nje — ne trebaju izvirati iz osjećaja gnjeva, već biti pokretani dobrotom, blagonaklonošću i opraštanjem po najvišem od svih uzora — opraštanjem koje Bog nama pruža u Kristu (Efežanima 4,32). Pavao prikazuje “vertikalno opraštanje” (koje Bog nama pruža) kao model “horizontalnog opraštanja” (koje mi pružamo jedni drugima; usporedi Kološanima 3,13; Matej 6,12.14.15).

**Razmislite o snazi svojih riječi. Kako ih možete koristiti za podizanje, ohrabrivanje i izgradnju vjere?**



**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

“Neka vaši razgovori budu takvi da vam zbog njih ne bude potrebno pokajanje. ‘Ne žalostite Duha Svetoga Božjega, kojim ste zapečaćeni za dan otkupljenja!’ ... Ako imate ljubavi u svojem srcu, utvrđivat ćete i izgrađivati svoju braću u presvetoj vjeri. Ako se pojavi glasina koja je štetna po karakter vašeg prijatelja ili brata, nemojte poticati širenje takvih zlobnih riječi. To je djelo neprijatelja. Ljubazno podsjetite onoga tko ih izgovara da Božja riječ zabranjuje takve razgovore.” (Ellen G. White, *Advent Review and Sabbath Herald*, 5. lipnja 1888.)

Kako bi se vaša mjesna crkva promijenila kad biste se vi i svi ostali članovi obvezali da ćete živjeti u skladu sa zakletvom koja bi se sastojala od sljedećih izjava:

1. Želim da moj utjecaj u obitelji adventista sedmoga dana i šire bude pozitivan, da ohrabruje, izgrađuje vjeru i podiže moral (Efežanima 4,29).

2. Prisjećajući se Kristovih poziva na jedinstvo i ljubav, uložiti ću više energije u potporu ljudima koji rade i govore ono za što vjerujem da je dobro, nego u ukazivanje na propuste onih za koje smatram da nisu u pravu (Ivan 13,34-35; 17,20-23; Efežanima 4,1-6; 1. Solunjanima 5,9-11).

3. Kada se s nekim ne slažem, ipak ću jasno izraziti poštovanje prema njemu kao nekome s kim dijelim istu vjeru. Poći ću od pretpostavke da je to osoba s integritetom i da je posvećena Kristu. Svoje mišljenje, koje se razlikuje od njegovog, iznijeti ću blago i bez oštine (Efežanima 4,31-32).

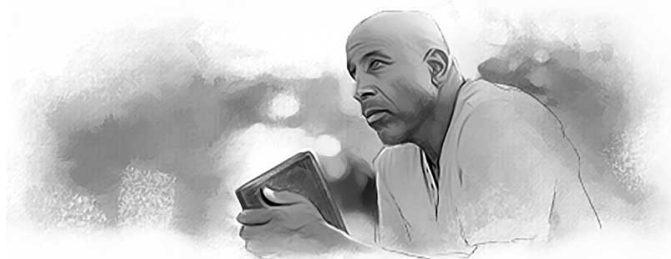
4. Živjet ću radosno tražeći svaku priliku da izgrađujem i podupirem svoju braću dok čekam Kristov povratak (Efežanima 4,29-30; Galaćanima 6,2; Hebrejima 10,24-25).

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. Pregledajte 11 mjesta u Poslanici Efežanima gdje Pavao opisuje kako tri Osobe Božanstva blisko surađuju na spasenju čovječanstva. Kako to stalno naglašavanje njihove suradnje utječe na naše razumijevanje Božanstva? Efežanima 1,3-14; 1,15-23; 2,11-18; 2,19-22; 3,1-13; 3,14-19; 4,4-6; 4,17-24; 4,25-32; 5,15-20; 6,10-20 (gdje se ime “Gospodin”, Efežanima 6,10, odnosi na Krista).**

**2. Kako se Pavlovi savjeti o kršćanskom govoru (Efežanima 4,25-32) mogu primijeniti u ovo doba komunikacije putem računala, koja se prečesto zloupotrebljava za digitalno nasilje i anonimno online ubojstvo osobe?**





## Mudro življenje

***“Prema tome, pomno pazite kako živite! Ne kao ljudi, nego kao mudri; iskorisćujte vrijeme, jer su ovi dani zli! Zato ne budite bezumni, nego uočavajte što je volja Gospodnja!” (Efežanima 5,15-17)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 5,1-20; 1. Korinćanima 5,1-11; Otkrivenje 16,1-16; Kološanima 4,5; Izreke 20,1; Izreke 23,29-35; Djela 16,25.**

Ne tako davno u Ujedinjenom Kraljevstvu stavljen je na aukciju kristalni vrč. Aukcionari su ga opisali kao “francuski vrč za vino iz devetnaestog stoljeća”, procijenivši njegovu vrijednost na 200 američkih dolara. Međutim, dva pronicljiva ponuđača prepoznala su taj vrč kao iznimno rijedak predmet islamskog podrijetla. Njegova prava vrijednost na kraju je procijenjena na 5 milijuna funti (oko 6,5 milijuna dolara). Što je navelo tog ponuđača da pristane na takvu pogodbu? On je znao nešto što aukcionar nije — pravu vrijednost vrča.

U Efežanima 5,1-20 Pavao suprotstavlja poganske vrijednosti onima koje cijene vjernici. Pogani su prostački govor (Efežanima 5,4), pijanstvo (Efežanima 5,18) i razvrat (Efežanima 5,3.5) cijenili kao veliko životno bogatstvo. Ali vjernici znaju da dolazi konačni dan suda kada će se pokazati prava vrijednost svega (Efežanima 5,5.6). Zato umjesto da pridaju vrijednost zabavama i pijanstvu, oni se dive, između ostalog, “svakoj vrsti dobrote, pravednosti i istine” (Efežanima 5,9) u Kristu. S tim u vezi Pavao ih potiče da prihvate ponudu koju im upućuje Krist s obzirom na to da (kao i svi mi) žive na pragu vječnosti (Efežanima 5,15-17).

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 114—121.

**"NEGO JOŠ ZAHVALJIVANJE"**

**U kojem smislu Pavao poziva vjernike da "nasljeđuju Boga"?  
Vidi Efežanima 5,1.2.**

Pavao potiče vjernike u Efezu da žive u ljubavi, što je važno za ono što on želi reći u ovom dijelu poslanice (vidi Efežanima 5,8.15). Oni trebaju živjeti "u ljubavi" (vidi Efežanima 5,2) po uzoru na Kristovu ljubav prema nama (usporedi Efežanima 4,32), izraženu u Njegovoj žrtvi pomirenja. Pavao iznosi četiri bitne pojedinosti o toj žrtvi: 1. Ona je pokrenuta ljubavlju Boga Oca (Efežanima 5,1) i samoga Krista (Efežanima 5,2); 2. Ona je zamjenička jer je Krist umro umjesto nas. Krist nije pasivna žrtva — On se sam predao za nas; 3. Prema slikovitoj simbolici službe u starozavjetnom Svetišću, Kristova smrt je i žrtva koja se prinosi Bogu; 4. Bog je prihvatio tu žrtvu budući da je ona opisana kao "ugodan miris" (Efežanima 5,2; usporedi Izlazak 29,18; Levitski zakonik 2,9; Filipljanima 4,18).

Zatim se u Efežanima 5,3-5 pojavljuje dio u kojem se izražava zabrinutost zbog seksualne etike. Mladim obraćenicima u Efezu prijete da se odvrte od svojega kršćanskog poziva i budu ponovno uvučeni u puteno ponašanje koje će nijekati njihovo kršćansko svjedočenje (usporedi 1. Korinćanima 5,1-11; 6,12-20; 2. Korinćanima 12,21).

S jedne strane, grčko-rimski svijet u prvom stoljeću otvoreno je pokazivao moralnu pokvarenost i razvrat, što je opisano i na drugim mjestima u Novom zavjetu (vidi 1. Korinćanima 6,9; Galaćanima 5,19; Efežanima 4,17-19; Kološanima 3,5). Na primjer, na bogataškim gozabama redovno se moglo vidjeti ponašanje kakvo Pavao osuđuje u Efežanima 5,3-14: pijanstvo, prostački govor, razvratna zabava i nemoralno ponašanje. Osim toga, urbana središta pružala su anonimnost i odsutnost stege, što je poticalo nemoralno seksualno ponašanje. S druge strane, mnogi su u tom društvu vodili život pun vrlina i bili zagovornici strogog morala. Kad Novi zavjet navodi liste poroka i vrlina, kao i pravila kućnog ponašanja (npr. Efežanima 5,21—6,9; Kološanima 3,18—4,1), njegovi autori pozivaju se na teme koje su bile aktualne u širem kontekstu grčko-rimskog svijeta. Taj svijet, istodobno razvratniji i čestit, pomaže nam da razumijemo Pavlove savjete o izbjegavanju nemoralnog ponašanja pogana, i njegovu želju da vjernici budu oprezni u svojem postupanju i tako steknu dobar ugled među onima izvan crkve.

**Kako se Pavlove riječi o seksualnom ponašanju mogu primijeniti na vašu kulturu, gdje god živite?**

**ŽIVJETI KAO ŠTO PRILIČI DJECI SVJETLA**

**Pavao piše: “Neka vas nitko ne vara ispraznim riječima, jer zbog ovih mana dolazi srdžba Božja na neposlušne ljude!” (Efežanima 5,6)**

Za nekoga tko čini razne grijehe bez stida i kajanja, Pavao kaže da je kao “bludnik, ili nečist, ili lakomac” (Efežanima 5,5). On otvoreno iznosi svoj sud — oni koji su u Kristu i koji su predodređeni da budu dio Njegovog budućeg kraljevstva, ne trebaju se ponašati na isti način kao i oni koji to nisu (Efežanima 5,5). Njega brine utjecaj “dvosmislenih šala”. Naime, vjernici bi prostačkim izražavanjem mogli biti zavedeni da pomisle kako seksualni grijeh nije nikakav tabu, ili bi čak i sami mogli biti uvučeni u takve grijehe (Efežanima 5,6). Onaj tko dopusti sebi da bude na taj način prevaren, upozorava Pavao, doživjet će Božji sud na svršetku vremena — “srdžbu Božju” koja dolazi “na neposlušne ljude” (Efežanima 5,6).

Izraz “srdžba Božja” navodi na razmišljanje. Ta srdžba Božja razlikuje se od uobičajenog, ćudljivog, ljudskog gnjeva (usporedi Efežanima 4,31). To je zaslužen odgovor snošljivog, pravednog Boga na tvrdoglavo odavanje zlu, a ne sumanuta, eksplozivna reakcija na neki sitan prekršaj. Štoviše, Božji gnjev najčešće se javlja u kontekstu nadahnutih, biblijskih upozorenja o predstojećem Božjem sudu (npr. Otkrivenje 6,12-17; 16,1-16; 19,11-16). Bog upozorava na svoj predstojeći sud — što je djelo milosti s obzirom na to da su ljudska bića, “od naravi djeca srdžbe” (Efežanima 2,3), podložna tom sudu.

**Zašto Pavao poziva vjernike da nemaju nikakvog posla s grešnicima? (Efežanima 5,7-10).**

.....

.....

Umjesto toga, on ih potiče: “Živite kao djeca svjetla” (Efežanima 5,8) i dodaje sljedeću zapovijed: “Istražujte što je Gospodinu ugodno!” (Efežanima 5,10 — Šarić) Poganinu čini zadovoljstvo “bludnost i svaka vrsta nečistoće ili požude” (Efežanima 5,3). Međutim, cilj vjernika bitno je drugačiji — ne da ugodi sebi, već da ugodi Bogu (usporedi Rimljanima 12,1; 2. Korinćanima 5,9; Hebrejima 13,21, gdje se koristi ista grčka riječ *euairetos* što znači “ugodno” ili “prihvatljivo”). Vjernik nastoji odražavati Kristovu samopožrtvovnost (“živite u ljubavi kao što je i Krist vas ljubio i predao samoga sebe za nas” — Efežanima 5,2).

**Kojih se “dvosmislenih šala” u današnje vrijeme moramo čuvati?**



**“PROBUDI SE, TI ŠTO SPAVAŠ!”**

**Pročitajte Efežanima 5,11-14. Koje snažno upozorenje Pavao ovdje iznosi i kako se to odnosi na našu sadašnju situaciju?**

Da bismo razumjeli Efežanima 5,11-14, korisno je zapaziti da Pavao u više navrata naizmjenično iznosi sljedeća dva savjeta: (1) živite kao “djeca svjetla” — tako da proslavljate Boga (Efežanima 5,8; vidi također Efežanima 5,1.2.4.9.10.11.13.14); (2) nemojte voditi seksualno nemoralan način života koji se suprotstavlja Bogu čineći “besplodna djela tame” (Efežanima 5,11; vidi također Efežanima 5,3-4.5-8.12).

Da bismo razumjeli Efežanima 5,11, možemo se osvrnuti na paralelne savjete u Efežanima 5,8-10. Vjernici pred nevjernicima trebaju živjeti kao “svjetlo u Gospodinu” i “djeca svjetla” (Efežanima 5,8). Bit svega jest da se vidi i jasno pokaže da se “plod svjetla, naime, sastoji u svakoj vrsti dobrote, pravednosti i istine” (Efežanima 5,9). Pavao se, dakle, zalaže za strategiju pokazivanja Božje dobrote. Vjernici trebaju razotkriti besplodna djela tame pokazujući naočigled svima koja je pravedna alternativa.

Osim toga, hrabar, poetski jezik redaka 13-14 možemo shvatiti kao Pavlovu odvažnu tvrdnju da vjernici, pokazujući “plod svjetla” (Efežanima 5,9), mogu pridobiti svjetovne ljude za vjeru u Krista: “No sve postane jasno kad se donese na svjetlo, a sve što se razotkrije na svjetlu, postaje svjetlost.” (Efežanima 5,13.14 — Suvremeni hrvatski prijevod) Kad se poročan život izloži svjetlu, svjetovni ljudi mogu vidjeti kakvo je zapravo njihovo ponašanje — bez budućnosti i podložno gnjevu (Efežanima 5,5.6) — i prijeći iz tame u svjetlo (“a sve što se razotkrije na svjetlu, postaje svjetlost” — Suvremeni hrvatski prijevod). To je ista preobrazba kakvu su i sami Pavlovi čitatelji iz Efeza doživjeli kad su povjerovali (Efežanima 5,8). A što da kažemo o pjesmi ili hvalospjevu u Efežanima 5,14 gdje se koristi jezik povezan s uskrsnućem mrtvih na svršetku vremena (usporedi Efežanima 2,1.5), upućujući jasan poziv na buđenje iz duhovnog sna kako bi se doživjela Kristova preobražavajuća prisutnost? Budući da su riječi u Izaiji 60,1-3, na koje se Pavao ovdje po svemu sudeći osvrće, bile upućene Božjem narodu, Izraelu, na hvalospjev/pjesmu iz Efežanima 5,14b možemo gledati kao na snažan poziv kršćanskim vjernicima da se probude i preuzmu ulogu koju imaju kao misionari — nositelji Kristovog svjetla u ovom mračnom svijetu (usporedi Filipljanima 2,14-16; Matej 5,16).

**Kako svojim životom možemo razotkrivati pravu narav djela tame?**

**ZGRABITI POVOLJNU PONUDU**

Ulomak u Efežanima 5,1-20 Pavao zaključuje s dva niza savjeta: Efežanima 5,15-17 i Efežanima 5,18-20, čime dovršava ovaj dio poslanice u kojem se posebno bavi spolnom čistoćom. Prvi niz počinje opomenom: “Prema tome, pomno pazite kako živite! Ne kao ljudi, nego kao mudri.” (Efežanima 5,15), koju poslije ponavlja riječima: “Zato ne budite bezumni, nego uočavajte što je volja Gospodnja!” (Efežanima 5,17) A između je poziv: “Mudro koristite vrijeme.” (Efežanima 5,16)

**Razmislite o Pavlovim savjetima kako svojem u životu možete odražavati mudrost stečenu putem molitve i duhovnog promišljanja (Efežanima 5,15-17). U čemu se ogleda razlika u ponašanju između nerazumnih i “mudrih”? Što znači “mudro koristite vrijeme”?**

U Poslanici Efežanima Pavao u više navrata uobičajenom starozavjetnom metaforom hodanja opisuje način života (Efežanima 2,2.10; 4,1.17; 5,2.8). Ovdje u Efežanima 5,15-17 on želi potaknuti vjernike na savjesno učenje. Kao što treba pažljivo hodati kad prolazite neravnim i mračnom stazom, tako vjernici trebaju gledati da “pomno paze kako žive” (Efežanima 5,15). A s obzirom na to da Efežanima 5,15 ima svoju paralelu u Efežanima 5,17, tu možemo potražiti objašnjenje što znači živjeti kao mudri ljudi. Mi ne trebamo tražiti mudrost u sebi. Biti mudar znači posegnuti izvan sebe i spoznati “što je volja Gospodnja” (Efežanima 5,17). Takvo savjesno učenje Pavao ohrabruje i jednom slikom. U izrazu “iskorišćujte vrijeme” (Efežanima 5,16; ili “mudro koristite vrijeme” — Suvremeni hrvatski prijevod), on upotrebljava glagol *eksagorazo* (usporedi Kološanima 4,5). Ovaj je izraz zapravo preuzet iz svijeta trgovine i naglašeni je oblik glagola “kupovati”, što bi značilo: “ugrabiti povoljnu ponudu” dok čekamo Kristov povratak. Za “vrijeme” je ovdje upotrijebljena grčka riječ *kairos*, koja opisuje povoljan trenutak ili ukazivanje prilike. Prema tomu, “vrijeme” koje nam je preostalo do kraja jesu posebne pogodnosti koje treba iskoristiti u potpunosti. To je ujedno i teško vrijeme zato što su “dani zli” (Efežanima 5,16; 6,13; Galaćanima 1,4) i zato što u “vijeku ovoga svijeta” (Šarić) vlada knez “zlih sila nad Zemljom” (Efežanima 2,2 — Suvremeni hrvatski prijevod).

Dok očekuju Kristov povratak, vjernici žive u teško vrijeme koje Pavao dočarava slikom trgovanja — punog rizika, ali i povoljnih prilika. Vjernici trebaju pažljivo koristiti preostalo vrijeme, poput onih koji tragaju za povoljnim cijenama tijekom kratkotrajne rasprodaje kada je veliki popust. I premda ne možemo kupiti spasenje, to je ipak prikladna slika koja poručuje: zgrabite odmah ono što vam se nudi u Kristu.

**BOGOSLUŽJE ISPUNJENO DUHOM (EFEŽANIMA 5,18-20)**

**U Efežanima 5,18-20 Pavao opisuje kršćane okupljene na bogoslužju. Što oni, prema njegovim riječima, rade na tom bogoslužju?**

.....

.....

U posljednjem argumentu koji iznosi u Efežanima 5,1-20, apostol uvjerava vjernike da odbace upotrebu vina koje otupljuje um i da umjesto toga zajedno iskuse prisutnost i silu Duha. Pavao zabranjuje pijanstvo (pozivajući se vjerojatno na Izreke 23,31 iz grčkog prijevoda Staroga zavjeta), što nas navodi na zaključak da on zapravo ima na umu zabranu upotrebe alkohola kakvu nalazimo u mudrosnoj literaturi (Izreke 20,1; 23,29-35). Zla koja nastaju kao posljedica pijanstva uključuju grub, vulgaran govor, bezumlje, nemoral i idolopoklonstvo (Efežanima 5,3-14). Sve to treba zamijeniti promišljenim, Duhom nadahnutim obožavanjem Boga. Pavlov ključni poticaj da budemo ispunjeni Duhom bliže je određen nizom glagola u Efežanima 5,19-21 (“govorite jedni drugima u psalmima”; “hvalospjevima i nadahnutim pjesmama”; “zahvaljujte”; “budite spremni poslušati jedni druge” — Suvremeni hrvatski prijevod).

Opomenu “nego se ispunjavajte Duhom” (Efežanima 5,18 — Suvremeni hrvatski prijevod) Pavao ovdje primjenjuje na zajednicu imajući na umu vjernike okupljene tijekom Duhom nadahnutog obožavanja Boga, kojim se njeguje jedinstvo (Efežanima 4), a što je u suprotnosti s egocentričnim, poganskim ponašanjem i bogoslužjem (Efežanima 5,1-18). U ovoj slici ranokršćanskog bogoslužja prevladava slavljenje glazbom. Kaže se da je crkva rođena kroz pjesmu, a ovaj odlomak, zajedno s Kološanima 3,16, pruža najbolji dokaz za tu tvrdnju (usporedi Djela 16,25; Jakov 5,13).

U bogoslužju postoji izvjestan “horizontalni” element, jer pjevajući, članovi crkve na neki način “govore među sobom” (Efežanima 5,19). Predmet tih glazbenih hvalospjeva jest Gospodin koji se, kao što je naznačeno u Efežanima 5,20, prepoznaje kao “Gospodin Isus Krist” (usporedi Kološanima 3,16). Zahvalnost iz Efežanima 5,20, opisana usporedo s glazbenim hvalospjevima iz Efežanima 5,19, treba biti upućivana “Bogu, Ocu” “u ime Gospodina našega Isusa Krista”. U izrazu “duhovnim pjesmama” (Suvremeni hrvatski prijevod) pridjev “duhovni” (grč. *pneumatikos*) ističe ulogu Duha Svetoga u bogoslužju, jer taj izraz opisuje pjesme koje su nadahnute i ispunjene Njim. Pavlova slika ranokršćanskog bogoslužja, dakle, prikazuje sve tri Osobe Božanstva kao aktivne sudionike.

**Kako putem glazbe možete poboljšati svoje bogoslužje?**

**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

Ako se osvrnemo na ulomak u Efežanima 5,1-20 u cjelini, vidimo kako Pavao zauzima čvrst stav protiv grijeha i zla, a posebno zla u obliku seksualnog nemoralna i nepristojnog izražavanja. On nije spreman prihvatiti prisutnost bilo kakvog nečasnog ponašanja među Božjim narodom. Umjesto toga, on poziva vjernike u Efezu da pokažu visoka mjerila u ponašanju, “kao što se pristoji svetima”, i da prihvate identitet koji imaju kao “ljubljeni djeca” (Šarić) Božja (Efežanima 5,1-10). Vjeruje da kršćani, kad se tako ponašaju u svojoj zajednici, ispunjavaju tamu svjetlom i odvlače svoje bližnje od poražavajućeg načina života vodeći ih k istini i Božjoj milosti (Efežanima 5,11-14).

Pavao opisuje kako se Crkva, kada živi “kao djeca svjetla” dok čeka Kristov povratak (Efežanima 5,8; vidi Efežanima 5,15.16), i blagoslovljena je Kristovom prisutnošću (Efežanima 5,14), okuplja na bogoslužju. Budući da vjernike pokreće njihov status “ljubljene djece” Božje i Kristova smrt umjesto njih (Efežanima 5,1.2), i ispunjeni su Duhom (Efežanima 5,18), njihovo bogoslužje odlikuje se energijom i radošću dok zajedno pjevaju hvalu svojem Gospodinu Isusu Kristu i Bogu Ocu. Čvrsto se držeći nebeske stvarnosti, oni slave svoju nadu u budućnost ukorijenjenu u onome što je Bog učinio, što sada čini i što će učiniti po Isusu Kristu, njihovom Gospodinu (Efežanima 5,18-20).

Shvaćen na takav način, ovaj odlomak postaje mnogo više od niza nepovezanih zapovijedi o kršćanskom življenju. To postaje proročki poziv na kršćanski identitet, posvećenje, zajednicu i bogoslužje na svršetku vremena — zanosom ispunjen poziv da “iskorišćujemo vrijeme” u danima koji su preostali do Kristovog povratka (Efežanima 5,16).

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. Kako današnji vjernici, suočeni s kulturom koja svoje vrijednosti promiče 24/7/365 preko sve većeg broja medija, mogu usvojiti Pavlova visoka mjerila ponašanja?**

**2. Koje bi strategije vjernici danas mogli primijeniti kako bi pronikli u ono “što je Gospodinu milo” (Efežanima 5,10) i “uočavali što je volja Gospodnja” (Efežanima 5,17)?**

**3. Netko bi mogao pomisliti kako Pavlova zabrana da se među vjernicima govori o seksualnom nemoralu (Efežanima 5,3.4) znači da se uopće ne bismo trebali baviti pitanjima nedoličnog seksualnog ponašanja i zlostavljanja. Zašto bi to bio neodgovarajući zaključak?**

**4. Na koje načine naše suvremeno društvo njeguje poganske običaje, slične onima o kojima govori Pavao?**



## Muževi i žene — zajedno pod križem

***“Muževi, ljubite svoje žene kao što je i Krist ljubio Crkvu i sam sebe predao za nju, da je posveti čisteći je u kupelji vode uz pratnju riječi; da sam sebi privede Crkvu krasnu, bez ljage, bez bore, bez ičega tomu slična, da bude sveta i bez mane.” (Efežanima 5,25-27)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 5,21-33; Filipljanima 2,3.4; Ezekiel 16,1-14; 2. Korinćanima 11,1-4; Postanak 2,15-25.**

U Efežanima 5,21-33 Pavao se nadovezuje na misao da se vjernici trebaju pokoravati jedan drugom (Efežanima 5,21), zatim daje savjet kršćanskim ženama (Efežanima 5,22-24), pa onda muževima (Efežanima 5,25-32) i završava sažetom uputom i jednima i drugima (Efežanima 5,33).

Čitajući taj savjet, današnji proučavatelji Biblije mogu čuti uskrslog Krista kako govori o našim odnosima. Mi smo upućeni da tako postupamo kada ulomak u Efežanima 5,21—6,9 shvatimo kao Pavlov način da veliku temu svoje poslanice, jedinstvo, primijeni ovog puta na kršćansku obitelj. Premda oštro kritizira pogrešno društveno ponašanje starog čovjeka (vidi Efežanima 4,22), on također slavi stvaranje novog čovjeka (vidi Efežanima 2,15), uključenog u širu zajednicu sa svim njezinim manjkavim društvenim odnosima. Unutar takvog ponašanja vjernici pokazuju slobodno djelovanje jedne nove sile, Duha Svetoga (Efežanima 2,22; 3,16; 5,18-21; 6,17.18), i nove etike po uzoru na Krista (Efežanima 4,13.15.20-24.32; 5,2.10.17.21-33), što ukazuje na konačno ispunjenje Božjeg plana za Njegov narod i čitav svijet.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 122—129.



**SAVJET KRŠĆANSKIM ŽENAMA**

Pavao počinje umetnutim retkom u Efežanima 5,21, čime povezuje početak poglavlja, Efežanima 5,1-20, s ulomkom u Efežanima 5,22-33, gdje se zalaže da se članovi crkve pokoravaju jedni drugima (usporedi Marko 10,42-45; Rimljanima 12,10; Filipljanima 2,3.4). Vjernici to trebaju činiti “u strahu pred Kristom” (Efežanima 5,21), što je prvo od nekoliko mjesta na kojima Pavao naglašava odnos s Kristom kao najvažniji i odlučujući odnos u životu vjernika.

**Na što Pavao misli kad poziva članove crkve da se pokoravaju jedan drugome? Kako možemo razumjeti tu misao? (Efežanima 5,21)**

.....

.....

Pavao također poziva kršćanske žene da “se pokoravaju svojim muževima kao Gospodinu” (Efežanima 5,22), pojašnjavajući da zapravo govori o pokoravanju žena muževima (vidi također 1. Petrova 3,1.5). Kad kaže da one to trebaju činiti “kao Gospodinu”, misli li Pavao da se žena treba pokoravati svojem mužu kao da je Krist, ili zapravo smatra da se Krist nalazi u onom istinskom i najužem žarištu njezinog pokoravanja?

Imajući u vidu Efežanima 6,7, gdje se robovi pozivaju da služe dragovoljno “kao da služite Gospodinu, a ne ljudima”, i Kološanima 3,18, gdje se od žena traži da se svojim muževima pokoravaju “kako dolikuje u Gospodinu”, tom drugom gledištu treba dati prednost. Žene su i same vjernice koje moraju poštovati Krista više od svojih muževa.

U obje poslanice, Kološanima i Efežanima, Krist — i samo Krist — prepoznaje se kao Glava Crkve koja je Njegovo tijelo (Efežanima 1,22; 5,23; Kološanima 1,18): “Crkva je Kristovo tijelo — on sâm je Spasitelj Tijela.” (Efežanima 5,23 — Suvremeni hrvatski prijevod) Po analogiji muž je “glava ženi” (Efežanima 5,23), pri čemu vjernost Crkve Kristu služi kao primjer odanosti žene svojem mužu. U ovom se tekstu polazi od pretpostavke da je riječ o braku punom ljubavi i brižnosti, a ne o nekom nefunkcionalnom odnosu. Te retke ne treba tumačiti u smislu da dopuštaju bilo kakav oblik obiteljskog zlostavljanja.

U svjetlu ovoga što smo upravo pročitali, zašto je sljedeći savjet toliko važno zapamtiti? Ako je muž “grub, oštar, hvalisav, nemilostiv, sebičan i ohol, neka nikada ne kaže da je muž glava ženi i da se ona u svemu mora pokoravati njemu; jer on nije Gospodin, niti je suprug u pravom smislu riječi.” (Ellen G. White, *Temelji sretnog doma*, str. 91; u izvorniku 117)



**CRKVA KAO KRISTOVA ZARUČNICA — (1)**

**Usporedite Efežanima 5,25-27.29 s usporedbom o nahočetu iz Ezekiela 16,1-14. Koje elemente te usporedbe Pavao ponavlja u svojoj slici?**

.....

.....

Kada u Efežanima 5,25-27.29 oblikuje svoju usporedbu o vjenčanju i braku kao metaforu za Crkvu i njezin odnos s Kristom, Pavao se kreativno služi običajima i ulogama u okviru starodrevnog vjenčanja. U odnosu na Crkvu kao Zaručnicu, Krist je božanski Zaručnik koji:

(1) Voli svoju Crkvu kao Zaručnicu (Efežanima 5,25). Nikad ne smijemo zaboraviti da je to za Isusa pitanje srca. On nas voli!

(2) Daje sebe kao otkup za Zaručnicu. U pripremi drevnih svadbenih svečanosti, zaručnik bi “kupovao” zaručnicu po “otkupnoj cijeni”, što je obično bila velika svota novca i dragocjenosti, toliko velika da je drevna seoska privreda ovisila o tom običaju. Krist je platio najvišu cijenu za Crkvu kao svoju Zaručnicu “i sam sebe predao za nju” (Efežanima 5,25). Prigodom utjelovljenja, kao i na križu, On je dao sebe kao otkup za svoju Zaručnicu.

(3) Kupa svoju Zaručnicu. Priprema zaručnice bila je važan dio svadbenih svečanosti. Kao što je i danas običaj, mladu su za tu svečanost pripremale djeveruše i rođaci. Pavao, međutim, zamišlja božanskog Zaručnika kako priprema svoju Zaručnicu za vjenčanje! On je taj koji je posvećuje i čisti “u kupelji vode” (Efežanima 5,26), što se vjerojatno odnosi na krštenje.

(4) Izgovara riječ obećanja. To kupanje vrši se “u riječi” (Efežanima 5,26), što ukazuje na riječ obećanja koju božanski Zaručnik izgovara svojoj Zaručnici, vjerojatno u kontekstu obreda zaruka (usporedi Efežanima 1,3-14; 2,1-10, uzimajući u obzir Božja obećanja vjernicima u vrijeme njihovog obraćenja). Tadašnje zaruke bile su inačica današnjeg običaja, s tim što su podrazumijevale mnogo ozbiljniji niz pregovora, uključujući i pismeni dogovor o cijeni nevjeste (koju je plaćao muž) i mirazu (imovini koju bi mlada donijela u brak iz svoje obitelji).

(5) Priprema i ukrašava Zaručnicu. Kada konačno izlazi pred svojeg Zaručnika, ona je prelijepa i pojavljuje se u besprijekornom sjaju (Efežanima 5,27). Krist ne samo da kupa svoju Zaručnicu, već je i oprema i ukrašava.

**Kako nam ovi redci pomažu da razumijemo što Krist osjeća prema nama? Zašto bi to trebalo biti utješno za nas?**

**CRKVA KAO KRISTOVA ZARUČNICA — (2)**

**Kako se Pavao koristi elementima vjenčanja obraćajući se kršćanima u Korintu? U kojem kontekstu on o tome govori? 2. Korinćanima 11,1-4.**

.....

.....

Pozivajući se na završni čin drevnog vjenčanja, Pavao u Efežanima 5,25-27 prikazuje Krista kao Onoga koji: (6) predaje Zaručnicu (sebi samom!). U stara vremena mladu bi predavali kum, kumovi ili njezin otac. Ali nikada sam zaručnik! Ovdje, međutim, Pavao prikazuje kako Isus predaje Crkvu kao nevjestu samom sebi.

Pavao se služi bračnim običajima i ulogama da bi Kristov odnos prema Crkvi opisao u njegovom razvoju: 1. Zaruke. Krist prinosi sebe za Crkvu (kao Zaručnicu) i time se zaručuje s njom (Efežanima 5,25). 2. Priprema za obred vjenčanja. Pažnja zaručnika nastavlja se njegovim naporima da zaručnicu posveti i očisti (Efežanima 5,26). 3. Sam obred vjenčanja. Kristova pozornost u tom trenutku usmjerena je na "predaju" Zaručnice na vjenčanju (Efežanima 5,27). Taj posljednji čin odnosi se na veličanstveno vjenčanje koje će se odigrati prigodom Njegovog povratka, kada će Krist, Zaručnik, doći po Crkvu kao svoju nevjestu i predati je samom sebi (Efežanima 5,27; usporedi 2. Korinćanima 11,1.2; Kološanima 1,21-23.28).

Vjenčanja u staro vrijeme često su počinjala noćnom povorkom (vidi Matej 25,1-13). Zaručnik i njegova pratnja okupili bi se u njegovom domu — novom domu budućeg para — i krenuli u povorci uz veličanstvenu svečanost. Osvijetljeni bakljama i praćeni radosnom glazbom i velikim veseljem, svatovi bi se kretali prema domu nevjestinog oca. Sastajući se sa zaručnicom u njezinom domu, ili s njezinom pratnjom koja bi im izišla u susret, svatovi bi ispratili par do njihovog novog doma, gdje bi prisustvovali sedmodnevnoj gozbi, na čijem se vrhuncu odvijala svečanost vjenčanja, kada bi mlada bila predana mladoženji.

Kad prikazuje Krista kako sebi predaje Crkvu, Pavao ukazuje na tu veliku povorku i na sam čin predaje. Na taj način on pruža dirljivu sliku Kristovog povratka kao buduće svadbene svečanosti, kada će završiti dug proces zaruka između Krista i Njegove Crkve, i kad će se proslaviti vjenčanje.

**Koju poruku trebamo izvući za sebe iz svih tih pozitivnih, radosnih slika koje ulijevaju nadu?**





**LJUBITE SVOJU ŽENU KAO SEBE**

**Kojim se novim argumentom Pavao koristi kako bi ohrabrio muževe da pokazuju nježnu ljubav prema svojim ženama? Efežanima 5,28-30.**

.....

.....

Pavlova pravila za kršćansko domaćinstvo (Efežanima 5,21-6,9) iznose na svjetlo problematičan društveni kontekst. U Efežanima 5,28-30 Pavao se obraća muževima koji su, u skladu s uobičajenim ponašanjem onog vremena, mogli zamrziti “svoje tijelo” (vidi Efežanima 5,28.29) tako što su tukli i zlostavljali svoje žene. U grčko-rimskom svijetu Pavlovog vremena, zakonske ovlasti “oca obitelji” (lat. *pater familias*) bile su vrlo široke. On je mogao oštro kažnjavati, pa čak i ubiti svoju ženu, djecu i robove, a ipak ostati u okviru svojih zakonskih prava (premda se upotreba te vrste moći na ekstremne načine sve više ograničavala pod utjecajem javnog mišljenja).

U Efežanima 5,25-27 Pavao detaljno opisuje vrhunski primjer ljubavi, Kristovu ljubav prema Crkvi, nudeći muževima drastično drugačiji uzor od uobičajenog. Sada, prije nego što će iznijeti novi argument, on ponovno ukazuje na taj veliki Uzor zahtijevajući od kršćanskih muževa da odgovore kao Isus koji je “sam sebe predao za nju” (Efežanima 5,28) — za svoju Zaručnicu, Crkvu, i koji se brine o svakoj njezinoj potrebi (Efežanima 5,25-27). Pavao poziva kršćanske muževe da odbace ustaljene običaje svojeg vremena i da oponašaju Kristovu nježnu ljubav.

U Efežanima 5,28-30 Pavao dodaje novu osnovu za podupiranje ljubavi kršćanskih muževa prema njihovim ženama — ljubav prema sebi. On navodi činjenicu da “nitko nikada nije mrzio svoga tijela” (barem nitko tko jasno razmišlja). Nijedan od tih muževa ne povređuje i ne tuče svoje tijelo. Umjesto toga “hrani ga i njeguje” (Efežanima 5,29). Govoreći protiv grubosti i nasilja prema kršćanskim ženama, Pavao poziva kršćanskog muža da se poistovjeti sa svojom ženom. U toj si mjeri jedno sa svojom ženom, tvrdi Pavao, da nanijeti štetu njoj nije ništa drugo do samopovređivanje, a većina ljudi pri zdravoj pameti to ne čini.

Vraćajući se na Isusov primjer, Pavao tvrdi da i sam Krist vodi računa o sebi time što se nježno brine o vjericima koji su dio “njegova tijela” (Efežanima 5,29.30). Ponašaj se prema svojoj ženi, kaže Pavao, onako kako se odnosiš prema sebi i kako se Krist odnosi prema tebi.

**Pavao i ženama i muževima navodi Isusov primjer. Što možete naučiti od Isusa o ljubavi prema članovima vašeg obitelji?**



**BRAK KAO "JEDNO TIJELO"**

**Proučite izvještaj o stvaranju u Postanku 2,15-25. Što se sve događa u tom izvještaju prije proglašenja muža i žene "jednim tijelom" (Postanak 2,24)?**

.....

.....

Ključ za primjenu Pavlovog savjeta na žene i muževe sastoji se u tome da citiranje Postanka 2,24 (u Efežanima 5,31) shvatimo kao vrhunac tog savjeta. Dok se poziva na izvještaj o stvaranju iz Postanka, Pavao uzima u obzir potrebe kršćanskih zajednica i zdravlje obiteljskih odnosa unutar njih. On u Postanku 2,24 nazire poruku koja odzvanja kroz vrijeme. Prema božanskom planu, brak treba biti "jedno tijelo" sa spolnim sjedinjenjem kao odrazom emotivnog i duhovnog jedinstva, pri čemu to emotivno i duhovno jedinstvo daje smisao samom spolnom odnosu.

Imajte na umu da birajući Postanak 2,24, Pavao bira odredbu o braku načinjenu prije pada u grijeh, a onda je primjenjuje na odnose između kršćanskih muževa i žena. Međutim, u našem izrazito grešnom svijetu, rasprostranjena zloupotreba spolnog odnosa između muškarca i žene otkriva koliko je u suvremenim kulturama duboko ukorijenjena ideja da seksualna zajednica zapravo podrazumijeva pokoravanje žene. Pavao tvrdi da spolni odnos prema Postanku nije odnos pokoravanja, već sjedinjenja. On ne simbolizira niti dopušta vlast muškarca, već podrazumijeva sjedinjenje muža i žene u toj mjeri da oni postaju "jedno tijelo". Možemo se, dakle, pozvati i na Efežanima 5,21-33 i na Postanak 2,24 da bismo ukazali na važnu korektivnu teologiju braka i seksualnosti.

U istom kontekstu Pavao u sljedećem retku govori o "velikoj tajni" (vidi Efežanima 5,32). To uključuje obje strane dvostruke metafore o kojoj Pavao govori: kršćanski brak shvaćen u svjetlu Kristovog odnosa s Njegovom Crkvom (Efežanima 5,32) i Kristov odnos s Njegovom Crkvom shvaćen u svjetlu kršćanskog braka (Efežanima 5,32).

Kršćanski brak uzdiže se time što se uspoređuje s odnosom između Krista i Crkve. Osim toga, promatranjem odnosa Crkve prema Kristu kroz leće brižnog, kršćanskog braka, vjernici stječu novi, jasniji uvid u svoj zajednički odnos s Kristom.

**U kojem smislu redak u Efežanima 5,33 služi kao kratki sažetak Pavlovog savjeta iz Efežanima 5,21-32? Ako ste u braku, kako možete potpunije primijeniti ta načela u svojem domu?**



**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

Pročitajte u knjizi Ellen G. White *Svjedočanstva za Crkvu*, sv. 7, poglavlje “Odgovornosti bračnog života”, str. 43–47 (u izvorniku 45–50), i u knjizi *Temelji sretnog doma* poglavlje “Zajedničke obveze”, str. 89–94 (u izvorniku 114–120).

Ellen G. White dosljedno poziva bračne drugove da odbace pokušaj da vladaju jedno drugim: “Ne pokušavajte prisiliti jedno drugoga da se pokori vašim željama. Ovo ne možete činiti i zadržati ljubav svog bračnog sudruga. Budite blagi, strpljivi i puni obzira, razumijevanja i ljubaznosti.” (*Temelji sretnog doma*, str. 92; u izvorniku 118)

Ona izravno tumači i primjenjuje redak u Kološanima 3,18 (i Efežanima 5,22-24): “Često se postavlja pitanje: Zar žena ne treba imati svoju volju? Biblija jasno kaže da je muž glava obitelji. ‘Žene neka se pokoravaju svojim muževima kao Gospodinu.’ (Efežanima 5,22) Kad bi ovaj nalog ovako završio, mogli bismo reći da je položaj žene nezavidan. ...

Mnogi muževi zaustavljaju se na riječima: ‘Žene neka se pokoravaju...’, ali mi ćemo pročitati nalog do kraja, a on glasi: ‘Kao Gospodinu’. Bog očekuje da žena pred sobom stalno ima strah Božji i Njegovu slavu. Potpuna pokornost pripada samo Gospodinu Isusu Kristu koji ju je kupio da bude Njegovo dijete beskrajnom cijenom svojega života. ... Postoji Jedan koji je viši od njezinog muža — to je njezin Otkupitelj; a ona treba biti pokorna svojem mužu tako kako je to Bog odredio, kao Gospodinu.” (*Temelji sretnog doma*, str. 90,91; u izvorniku 115,116)

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. Zamislite da nađete na nekoga tko tvrdi da je Efežanima 5,21-33 zastario tekst koji više ne odgovara kršćanskim odnosima, jer nameće model braka usredotočen na autoritet i dominaciju muža. Kako biste mu odgovorili? Na kojim biste elementima iz samog teksta zasnovali svoj odgovor?**

**2. Kako Pavlov savjet u Efežanima 5,21-33 može pomoći onima koji se nađu u problematičnim i teškim bračnim odnosima?**

**3. Neki kršćani tvrde da je izvještaj o stvaranju iz 1. i 2. poglavlja Postanka zapravo samo metafora i da ni približno ne odgovara onome što se doista dogodilo, a to je proces evolucije tijekom više milijardi godina. Što nam Pavlova upotreba tog izvještaja govori o tome koliko ga je on doslovno shvaćao?**

**4. Pozabavite se malo više temom “jednog tijela”. Kako nam ona pomaže da bolje razumijemo svetost braka i razloge zbog kojih bračni parovi moraju učiniti sve što je u njihovoj moći kako bi zaštitili tu svetost?**



## Pokazivanje vrhunske odanosti Kristu

***“A vi, gospodari, jednako se vladajte prema njima (svojim slugama)! Klonite se prijetnjâ, znajući da je njihov i vaš Gospodar na nebesima! Kod njega nema pristranosti.” (Efežanima 6,9)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 6,1-9; Marko 10,13-16; Kološanima 3,21; 1. Petrova 2,18-25; 2. Korinćanima 5,10; Kološanima 3,24.25.**

Godine 2018. jedan izložak u Muzeju Biblije u Washingtonu D.C. privukao je veliku pozornost. Bila je to skraćena Biblija namijenjena poučavanju osnovama vjere, pri čemu su iz nje izbrisani svi tekstovi koji bi mogli potaknuti pobunu robova. Objavljena je 1808. godine, ali iz nje nije bio uklonjen tek poneki odlomak tu i tamo. Nedostajalo je devedeset posto Starog zavjeta i pedeset posto Novoga. Od 1189 biblijskih poglavlja, ostala su samo 232.

Tekstovi za koje se smatralo da odobravaju ropstvo, bez tako velikog dijela biblijskog narativa o Radosnoj vijesti, ostali su potpuno netaknuti, uključujući i one koji se često zloupotrebljavaju, kao na primjer: “Robovi, pokoravajte se svojim zemaljskim gospodarima sa strahopostovanjem, s iskrenošću svoga srca, kao Kristu!” (Efežanima 6,5)

Danas, u našem vremenu i kulturi, važno je da poruku iz Efežanima 6,1-9 čitamo u kontekstu punog izvještaja o spasenju onako kako je otkriven u cijeloj Bibliji. Što možemo naučiti iz toga kako Pavao primjenjuje vrijednosti Evanđelja na pogrešno društveno ponašanje svojeg vremena?

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 130—138.





SAVJETI DJECI

**Koji savjet Pavao daje djeci i kako podupire taj savjet tekstovima iz Starog zavjeta? Efežanima 6,1-3. (Vidi također Matej 18,1-5.10; Marko 10,13-16.)**

.....  
.....  
.....  
.....

Da bismo pravilno ocijenili Pavlov savjet djeci, moramo imati na umu da se on čitao u kućnim crkvama napredne metropole kakva je bila Efez. Riječ “djeca” (grč. *ta tekna*) mogla se odnositi na širok raspon uzrasta, budući da su djeca ostajala pod očevom vlašću sve do 60. godine očeve starosti (u grčkoj tradiciji) ili do njegove smrti (u rimskoj). Ova su djeca, međutim, bila dovoljno mlada da budu pod roditeljskim nadzorom (Efežanima 6,4), ali i dovoljno stara da i sama budu Kristovi učenici.

Možemo čuti Pavla kako poziva djecu koja su prisustvovala kršćanskim bogoslužjima da slušaju i poštuju svoje roditelje “u Gospodinu”, to jest u Kristu (usporedi Efežanima 5,22; 6,4.5.7-9). I mi smo ovdje pozvani da poštujemo djecu kao Kristove učenike i da ih uključujemo u bogoslužje kao aktivne sudionike. Zato je ovaj tekst bitan za roditeljstvo i službu djeci.

Međutim, Pavlova zapovijed o poslušnosti roditeljima nije apsolutna. Jer kada se zapovijedi roditelja “protive Kristovima, onda — ma koliko to bilo bolno — ona moraju poslušati Boga, a posljedice prepustiti Njemu.” (Ellen G. White, *Temelji sretnog doma*, str. 241; u izvorniku 293)

Savjete djeci Pavao završava citirajući petu zapovijed, što svjedoči o velikoj vrijednosti koju je on pridavao zakonu Deset zapovijedi kao izvoru uputa za kršćanske vjernike (to je glavno obilježje ulomka u Efežanima 4,1-6.9, a posebno Efežanima 4,25.28 i Efežanima 5,3-14). On otpočinje citat (“Poštuj svoga oca i majku” — Efežanima 6,2), zatim ubacuje svoj komentar (“to je prva zapovijed popraćena obećanjem” — Efežanima 6,2), a onda dovršava citat (“da ti dobro bude i da dugo živiš na zemlji” — Efežanima 6,3). Peta zapovijed svjedoči da je poštovanje roditelja dio Božjeg plana za napredovanje ljudskih bića. Poštovanje roditelja, koliko god oni bili nesavršeni, doprinosi zdravlju i blagostanju.

**Kako ti redci potvrđuju koliko su obiteljski odnosi važni?**





SAVJET RODITELJIMA

Usporedite Efežanima 6,4 i Kološanima 3,21. Koji se razlog navodi u Kološanima 3,21 zašto ne treba razdraživati djecu?

.....  
.....  
.....  
.....

Sirah, hebrejski dokument koji je bio dostupan u Pavlovo vrijeme, savjetuje očevima kako da postupaju sa svojim sinovima: “Tko voli svoga sina, često će ga bičevati. ... Razmazite dijete i ono će vas zlostavljati, igrajte se s njim, i ono će vas rastužiti. ... Disciplinirajte svojeg sina i otežajte njegov jaram da se ne biste postidjeli zbog njegove bestidnosti.” (Sirah 30,1.9.13)

Međutim, Pavlov savjet ima sasvim drugačiji ton. On najprije upućuje očevima negativnu zapovijed: “Ne ogorčujte djece svoje”, a zatim pozitivnu: “Već ih odgajajte stegom i opomenom Gospodnjom!” (Efežanima 6,4) U Pavlovo vrijeme očevi su imali potpunu zakonsku vlast nad svojom djecom, koja su smatrana njihovom imovinom. Očevi su imali pravo nasilno kažnjavati, čak i ubiti svoje dijete. Doista, u nekim aspektima moć oca nad djecom nadilazila je vlast gospodara nad njegovim robovima. Pavao ne podupire takvu moć, već smjelo pojašnjava i preoblikuje obiteljske odnose. U kontekstu vrhunske odanosti Kristu, Pavao poziva kršćanske očeve da preispitaju svoju upotrebu moći jer djeca koja su razdražena gnjevom neće biti sposobna prihvatiti “stegu i opomenu Gospodnju” (Efežanima 6,4).

“Očevi i majke, vi u domu trebate predstavljati Božju narav. Trebate zahtijevati poslušnost, ali ne bujicom riječi, već na fin i ljubazan način. ... U domu budite blagi. Zadržite svaku riječ koja bi mogla potaknuti nesvetu ćud. Božanski je nalog: ‘Očevi, ne ogorčujte svoje djece.’ ...

Božja riječ ne daje dopuštenje roditeljima za grubost ili ugnjetavanje, niti djeci za neposluh. U obiteljskom životu i u upravljanju narodima Božji zakon istječe iz srca ispunjenog beskrajnom ljubavlju.” (Ellen G. White, *Odgovorno roditeljstvo*, str. 219; u izvorniku 259)

**Premda smo u našoj pouci ovdje govorili o roditeljima i djeci, koja bi načela iz ovih tekstova trebala utjecati na naše postupanje prema svim ljudima?**





## ROPSTVO U SVETOM PISMU I POVIJESTI

**Pročitajte savjete robovima i robovlasnicima u sljedećim redcima: Efežanima 6,5-9; Kološanima 3,22—4,1; 1. Korinćanima 7,20-24; 1. Timoteju 6,1.2; 1. Petrova 2,18-25. Kako biste saželi te savjete?**

Zapanjujuće je slušati Pavla kako se obraća kršćanskim robovlasnicima, i zamisliti kršćanske robove i njihove kršćanske gospodare kako sjede zajedno u kućnim crkvama u Efezu. Međutim, ropstvo u grčko-rimskom svijetu značajno se razlikovalo od njegove kasnije inačice u Novom svijetu. Prije svega, ono nije bilo ograničeno na jednu etničku skupinu. Osim toga, urbanim, kućnim robovima katkad se nudila prilika za obrazovanje i oni su mogli raditi kao graditelji, liječnici i filozofi. Ti kućni robovi mogli su dobiti slobodu nakon određenog razdoblja službe, premda većina njih u tome ipak nikad nije uspijevala. U pokušaju da se uvažavaju takve razlike, brojni noviji prijevodi Biblije grčki izraz *doulos* ("rob") u Efežanima 6,5-8 tumače kao "sluga".

Međutim, ti su uvjeti bili zastupljeni dosta nejednako pa su tako robovi u ruralnim područjima redovno radili najteže poslove. Ali gdje god su služili, robovi su bili izloženi skoro neograničenoj moći i vlasti svojih gospodara koji su posjedovali njih i njihove bračne drugove i djecu. Posebno potresno zvuče riječi bivšeg roba Publija Sirijca: "Bolje je umrijeti nego biti ponižen kao rob." Imajući u vidu čitav niz sličnih sudbina, prevođenju riječi *doulos* kao "rob" treba dati prednost, jer su ti robovi živjeli pod izravnom prijetnjom gospodara (Efežanima 6,9).

Ropstvo je bilo trajna stvarnost u Pavlovom svijetu. Ali on o tome govori ne kao neki društveni reformator, već kao pastir koji savjetuje vjernicima kako da se nose s neumoljivom stvarnošću i da se usredotoče na preobrazbu svakog pojedinog vjernika, što bi poslije moglo imati šire posljedice po društvo u cjelini: "Njegova vizija nije se odnosila na oslobađanje robova u Rimskom Carstvu. Njegov stav podrazumijevao je nešto drugo umjesto legalnog oslobađanja, a to je novostvoreno zajedništvo zasnovano na bratsko-sestrinskim odnosima nastalim na osnovi njihovog posvojenja kao Božje djece. ... Za Pavla se društvena revolucija trebala odigrati u Crkvi, u Kristovom Tijelu, na mjesnoj razini, u kršćanskoj kućnoj crkvi i kućanstvu." (Scot McKnight, *The Letter to Philemon*, Grand Rapids, MI: Eerdmans Publishing Company, 2017., str. 10,11)

**Veliku mrlju u kršćanskoj povijesti ostavlja način na koji su neki ljudi koristili biblijske retke o ropstvu da bi opravdali takvo postupanje. S obzirom na ovu zastrašujuću činjenicu, koliko ozbiljno trebamo pristupiti Božjoj riječi?**

## KRISTOVI ROBOVI

**Što Pavao zahtijeva od kršćanskih robova u detaljnim uputama koje im daje? Efežanima 6,5-8.**

Pavao od kršćanskih robova traži da slušaju svoje gospodare i da im vjerno i vrijedno služe. Posebno je primjetna, i on to više puta spominje, velika zamjena koju od njih traži. Oni ne smiju postaviti svojega zemaljskog gospodara na Kristovo mjesto pokazujući prema njemu odanost koja pripada samo Kristu. Umjesto toga, oni u svojoj posvećenosti i odanosti koja ih pokreće na svesrdnu, odanu službu, trebaju priznati Krista, Gospodina, kao svojega ovozemaljskog gospodara. Potičući ih na takav stav, Pavao nudi potpuno drugačije, kršćansko razumijevanje odnosa gospodar—rob.

Obratite pozornost na koje ih načine Pavao poziva da zauzmu takav stav:

◆ Njihove sadašnje gospodare Pavao naziva “zemaljskim gospodarinama”, ukazujući na pravog, nebeskog Gospodara (Efežanima 6,5).

◆ Oni trebaju služiti “sa strahopoštovanjem, s iskrenošću svoga srca, kao Kristu” (Efežanima 6,5).

◆ Pavao najjasnije ističe tu zamjenu kada tvrdi da kršćanski robovi trebaju služiti vjerno ne kao robovi svojih gospodara, već “robovi Kristovi” (Efežanima 6,6).

◆ U svojem služenju oni trebaju “od svega srca vršiti volju Božju”, pri čemu njihov rad treba biti posvećen Bogu (Efežanima 6,6).

◆ Pavao ih poziva da u svojem radu budu pozitivno motivirani, “kao da služite Gospodinu, a ne ljudima” (Efežanima 6,7).

Za svoju svesrdnu službu kršćanski robovi mogli su očekivati punu nagradu od Krista o Njegovom povratku. Oni su svoj posao obavljali za Njega i mogli su očekivati nagradu od Njega, što je bila posebno privlačna misao za robove koji nisu dobivali plaću. Rob se mogao osjećati kao da ga njegov zemaljski gospodar ne cijeni, pa i gore od toga (usporedi 1. Petrova 2,19.20). Međutim, rob-vjernik ima Gospodara koji je pažljiv, koji primjećuje sve što on “dobro učini” (Efežanima 6,8) i nudi mu sigurnu nagradu.

**Koliko god bismo možda željeli da Biblija otvoreno osuđuje tu užasnu praksu, ona to ne čini. Koja načela ipak možemo izvući iz Pavlovihi riječi o tome kako se trebamo odnositi prema ljudima s kojima mi danas radimo u našem kontekstu?**



**KAD GOSPODARI POSTANU ROBOVI**

Svoju poruku robovima Pavao završava izrazom: "... bio on rob ili slobodnjak" (Efežanima 6,8). On se tu koristi riječju "slobodnjak" misleći zapravo na robovlasnike, što mu omogućava da prijede na savjet koji ima za njih, dok govori kako robovi i njihovi gospodari stoje kao ravnopravni pred Kristom na sudu (usporedi 2. Korinćanima 5,10; Kološanima 3,24.25).

**Pod pretpostavkom da ste kršćanski robovlasnik koji sluša Poslanicu Efežanima dok se čita u njegovoj kućnoj crkvi, kako biste u prisutnosti vaših robova reagirali na savjet iz Efežanima 6,9?**

.....

Obraćajući se gospodarima robovlasnicima, Pavao im upućuje ozbiljnu opomenu tako što ukazuje na oštru suprotnost između "gospodara" (grč. *hoi kurioi*), koji su prijetili svojim robovima, i nebeskog "Gospodara" (*ho kurios*), Krista, koji "nema pristranosti".

S tim u vezi Pavao traži od gospodara da na isti način postupaju prema svojim robovima, što je bilo prilično iznenađujuće za robovlasnike iz prvog stoljeća. Gospodari trebaju uzvratiti svojim robovima djelima dobre volje, vođeni vjerom u Krista, što bi bilo u skladu s onim što je Pavao upravo tražio od robova (Efežanima 6,5-8). On im kaže da ne prijetite više svojim robovima, što je bila uobičajena praksa u vrijeme kad su gospodari primjenjivali širok raspon kažnjavanja uključujući udaranja (1. Petrova 2,20), spolno zlostavljanje, prodaju (i odvajanje od voljenih), iscrpljujući rad, glad, okove, žigovanje pa čak i smrt.

Pavao potkrepljuje te svoje zapovijedi dvama motivima kojima poziva robovlasnike da gledaju dalje od običaja grčko-rimskog svijeta: 1. I oni i njihovi navodni robovi zajedno su robovi istog Gospodara ("znajući da je i njihov i vaš Gospodar na nebesima"; usporedi Kološanima 4,1); 2. Nebeski Gospodar sudi svima bez pristranosti. A budući da se njihov Gospodar ophodi prema tim navodnim robovima isto kao prema svima ostalima, tako bi trebali i oni činiti (usporedi Filemonu 1,15.16).

Mnogi izrazi koje Pavao koristi u poslanici bili su posebno ohrabrujući za kršćanske robove: usvojeni su kao sinovi (Efežanima 1,5); otkupljeni su i izbačeni (Efežanima 1,7); primit će baštinu (Efežanima 1,11.14; 3,6); ustoličeni su s Isusom (Efežanima 2,6); postali su "ukućani Božji", članovi Božjeg kućanstva (Efežanima 2,19; usporedi 3,14.15) i sastavni dijelovi Kristovog tijela (vidi Efežanima 3,6; 4,1-16). Sva ostala učenja prethodno iznesena u ovoj poslanici, ulomak u Efežanima 6,5-9 primjenjuje na odnose između robova i robovlasnika, uključujući savjete o načinu izražavanja i spolnoj etici (Efežanima 4,25-32 i 5,1-14).

**80**



## ZA DALJNJE PROUČAVANJE

Poštovanje koje Pavao pokazuje prema djeci kao ravnopravnim vjericima (Efežanima 6,1-3) pojačava našu zabrinutost zbog načina na koje se postupa s djecom u današnjem svijetu. Njegove riječi upućene očevima (Efežanima 6,4) pozivaju nas da razmislimo o roditeljskim obvezama. Primjena Pavlovih savjeta robovima (Efežanima 6,5-8), a posebno onih koji su upućeni robovlasnicima (Efežanima 6,9), još je veći izazov budući da je takvo društveno okruženje mnogima od nas potpuno strano jer znamo da je ropstvo, u bilo kojem obliku, jedno je od najvećih moralnih zala. Ipak, pošto su te riječi nadahnute i dio su Svetoga pisma, trebali bismo razmisliti o tome kako da ih primijenimo danas. Poput vjernika iz Efeza u prvom stoljeću, i mi imamo prednost i odgovornost da vrijednosti Evanđelja primjenjujemo u našim odnosima. Pitanja za razgovor koja se nalaze u nastavku trebaju nas pokrenuti na to važno djelo.

## PITANJA ZA RAZGOVOR

**1. Što za adventiste znači što se ljubav prema djeci prepoznaje kao dokaz da je pripravljen “Gospodinu sklon narod”? Luka 1,17 (citiran Malahija 4,6)**

**2. Pavlovo pokazivanje poštovanja prema djeci navodi nas da sebi postavimo osjetljivo pitanje: Koja je naša odgovornost da Kristovu briznost proširimo na djecu koja su u ranoj životnoj dobi doživjela nasilje, seksualno zlostavljanje i sramoćenje? Imajući u vidu istraživanja o dubokom utjecaju negativnih iskustava iz djetinjstva (vidi <https://www.cdc.gov/violenceprevention/>), koja je naša odgovornost prema njima?**

**3. Nadovezujući se na Pavlovo iskazivanje poštovanja prema djeci i Isusovu brigu za njih, koje odgovornosti crkva ima u njegovanju i zaštiti djece koja su povjerena njezinoj brizi? Kako se to može provesti u djelo?**

**4. Pavlovi savjeti robovima i robovlasnicima u Efežanima 6,5-9 često se primjenjuju na odnose između zaposlenika i poslodavaca. U kojem bi to smislu moglo biti prikladno? Kakve se opasnosti pritom javljaju?**

**5. Ropstvo ostaje bolna stvarnost u našem svijetu; više od 40 milijuna ljudi nalazi se u tom položaju (prema “Globalnom indeksu ropstva”, <http://www.globallslaveryindex.org/>). Kao slobodni ljudi čiji su se duhovni preci čvrsto zalagali za ukidanje ropstva, koju odgovornost mi imamo prema tim porobljenim Božjim sinovima i kćerima dok pjevamo o Kristu i slobodi koju nam je dao?**



## Poziv da čvrsto stojimo

***“Ubuduće budite jaki u Gospodinu i njegovoj silnoj moći! Obucite se u bojnu opremu Božju da se možete suprotstaviti đavolskim napadima!” (Efežanima 6,10.11)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 6,10-20; Ponovljeni zakon 20,2-4; Rimljanima 13,11-14; 1. Solunjanima 5,6-8; 1. Korinćanima 15, 23.24.**

Zamagljenih očiju sluga je teturajući izišao iz svojeg prenoćišta i ugledao zabrinjavajući prizor — veliku, dobro opremljenu i neprijateljsku vojsku koja je “s konjima i bojnim kolima opkolila grad”. Obraćajući se proroku Elizeju, uspio je promucati vijest i uznemireno pitao: “Jao, gospodar, što ćemo sad?”

Prorok je odgovorio: “Ne boj se! Jer, više je onih koji su uz nas nego onih koji su uz njih.” Međutim, taj odgovor nije doveo ni do kakve promjene u izrazu lica njegovog sluga. Zato se Elizej, privukavši ga bliže k sebi, moli za njega: “O Bože, molim te otvori mu oči da može vidjeti.” Prorokova molitva bila je uslišana istog trenutka. Sluga je ponovno stupio na bedem, ali ovog se puta veo između vidljivog i nevidljivog svijeta podigao. Sada je ugledao ne jednu vojsku, već dvije. “Bog je potom otvorio oči mladiću. Svuda oko Elizeja, po okolnim brdima, vidio je mnoštvo konja i vatrenih bojnih kola.” (2. o kraljevima 6,15-17 — Suvremeni hrvatski prijevod)

Pišući ulomak u Efežanima 6,10-20, Pavao se moli da se vjernicima razbistri vid kako bi mogli sagledati stvarnost velike borbe i crpiti nadu iz toga što im ona otkriva.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 139—146.



**BORBENI GOVOR**

**Proučite Pavlov zvonki zaključak Poslanice Efežanima u 6,10-20. Što Pavlov borbeni poklič znači nama danas, kao sudionicima velike borbe?**

.....

.....

Pavao završava Poslanicu Efežanima pozivom u bitku potičući vjernike da zauzmu svoj stav u ratu Crkve protiv zla (Efežanima 6,10-20). On počinje sveobuhvatnim savjetom: "Budite jaki u Gospodinu" (Efežanima 6,10), što ponavlja kao poziv da se obučemo "u bojnu opremu Božju" (Efežanima 6,11). Zatim potvrđuje taj poziv precizirajući njegovu svrhu ("da se možete suprotstaviti đavolskim napadima", Efežanima 6,11) i nudeći obrazloženje — bitka se vodi protiv moćnih, duhovnih sila zla (Efežanima 6,12). Nakon toga Pavao na detaljan način ponovno upućuje poziv na naoružavanje. Vjernici trebaju uzeti i "na se staviti bojnu opremu Božju" da bi se održali u borbi (Efežanima 6,13), staviti opasač, oklop, obuću, štit, kacigu i mač (Efežanima 6,14-17). A onda te vjernike, sada potpuno naoružane i spremne za borbu, Pavao poziva da učine ono što bi vojnici na bojnom polju vjerojatno učinili — da se mole (Efežanima 6,18-20).

Po ugledu na pozive u boj i obraćanja uoči bitaka u Starom zavjetu, Pavao govori o poslanju Crkve služeći se vojničkim izrazima. Pavao to najavljuje u svojoj prvoj, sveobuhvatnoj zapovijedi: "Ubuduće budete jaki u Gospodinu i njegovoj silnoj moći!" (Efežanima 6,10)

Pozivi na borbu u Starom zavjetu (vidi, na primjer, Ponovljeni zakon 20,2-4; Suci 7,15.18; 2. Ljetopisa 20,13-20; 32,6-8; Nehemija 4,14.19.20) naglašavaju misao da uspjeh Izraela u borbi ne ovisi o nadmoći oružja niti o brojčanoj nadmoći vojske nad neprijateljem. Umjesto toga, pobjeda je bila rezultat oslanjanja na Božju prisutnost i Njegovu silu. Ključ uspjeha nije bio oslanjanje na sebe, već čvrsto uzdanje u Božju silu i vjera da će im On donijeti pobjedu. Pavao hrabro koristi te teme kako bi potaknuo vjernike da budu (1) aktivni u vršenju crkvenog poslanja; (2) oprezni prema skrivenim čimbenicima koji utječu na njihov život i svjedočenje; (3) oslonjeni na božansku pomoć da bi ostvarili uspjeh; (4) uvijek svjesni važnosti jedinstva i suradnje među njima.

**Na osnovi Pavlovog upozorenja da se mi ne borimo protiv krvi i mesa već protiv natprirodnog neprijatelja, koja je naša jedina nada u pobjedu?**



**NALAŽENJE SNAGE U KRISTU**

Pavao završava svoju poslanicu snažnim pozivom na borbu, koji povezuje i ostale teme i misli važne za ovu poslanicu u cjelini. On počinje objavom sveobuhvatne teme tog zaključka, izražene tonom bojnog pokliča nekog vojnog zapovjednika: “Ubuduće budite jaki u Gospodinu i njegovoj silnoj moći!” (Efežanima 6,10) U ostatku tog odlomka, u Efežanima 6,11-20, ilustrira i dalje razvija tu veliku temu.

**Pročitajte ponovno Efežanima 6,10-20. U kojem smislu vidite veliku borbu, što uključuje djelovanje doslovnih natprirodnih sila, kao glavni element Pavlove poruke? Zašto je važno da tu ključnu istinu uvijek imamo na umu u našem svakidašnjem hodu s Bogom?**

.....

.....

Izrazom “u Gospodinu i njegovoj silnoj moći” Pavao prepoznaje Krista kao Izvor snage vjernika (Efežanima 6,10), jer se riječ “Gospodin” odnosi na Krista, što se dosljedno ponavlja u cijeloj poslanici (Efežanima 2,21; 4,1.17; 5,8; 6,1.21). “Snaga Crkve leži u svemoći njezinog uskrslog Gospodina, Vojskovođe njezinog vojevanja.” (G. G. Findlay, *The Epistle to the Ephesians*, New York: Ray Long & Richard R. Smith, 1931., str. 398)

U Efežanima 6,10 Pavao se služi ponavljanjem koristeći se sinonimima “moć” i “jakost” da bi naglasio misao kako moć koju Crkva treba pokazati vjernicima nije svojstvena, već je izvedena. Ona potječe od Gospodina — od Krista. Pavao ovdje sažima važnu temu poslanice — Bog svoju silu dijeli s vjernicima (Efežanima 1,19-22; 2,4-6; 3,16.17). Snaga za svaki naš sadašnji i budući sukob nalazi se u oslanjanju vjernika na uskrslog i proslavljenog Krista.

I premda uvodni poziv najavljuje Krista kao Onoga koji aktivno sudjeluje u davanju snage vjernicima (Efežanima 6,10), zapravo su sve tri Osobe Božanstva uposlene u njihovom jačanju za duhovnu borbu protiv zla. Bog (Otac) im stavlja na raspolaganje vlastito oružje označeno kao “bojna oprema Božja” (Efežanima 6,11.13; usporedi Izaija 59,17). Ranije u poslanici Pavao prepoznaje Duha kao aktivnog sudionika u jačanju vjernika moleći se Bogu da im podari Duha: “Da se ojačate u snazi po njegovu Duhu u nutarnjega čovjeka.” (Efežanima 3,16) Ovdje Duh daje mač, “to jest riječ Božju” (Efežanima 6,17). Tako se i vjernici trebaju moliti: “Molite u jedinstvu s Duhom u svakoj prigodi.” (Efežanima 6,18) Pavao želi da njegovi slušatelji shvate da je Trojedni Bog potpuno uposlen u njihovom opremanju za borbu protiv tih sila zla.



**VELIKA BORBA U PAVLOVIM POSLANICAMA**

**Pročitajte Rimljanima 13,11-14; 1. Solunjanima 5,6-8; 2. Korinćanima 10,3-6. U kakvom su odnosu ovi redci s tekstem u Efežanima 6,10-20? Što mislite zašto se Pavao koristi takvim slikama?**

Pavao se u svojim poslanicama često koristi vojničkim izrazima i slikama pozivajući vjernike da se ugledaju na vojničko ponašanje. Premda je tekst u Efežanima 6,10-20 najduži i najsadržajniji primjer Pavlove upotrebe vojničkog rječnika, to se pokazalo kao jedan od glavnih načina na koji on razumije evanđeoski poziv. Pošto je pobijedio "Poglavarstva i Vlasti" na križu (Kološanima 2,15), proslavljeni Krist sada provodi rezultate te pobjede sa svojeg uzvišenog položaja kao Gospodara nad silama (Filipljanima 2,9-11).

Novačeći svoje sljedbenike kao ratnike u sveopćem ratu, Krist predvodi vojske svjetla prema velikom danu pobjede (1. Korinćanima 15,54-58; 2. Solunjanima 2,8; Rimljanima 16,20). Kad sagledamo Pavlovu upotrebu vojničkog simbolizma, vidimo da on sukob između dobra i zla razumije kao "dugotrajni kozmički rat: bitke se, poput plime i oseke, vode između dviju vojski koje se međusobno sučeljavaju kroz vjekove, sve dok jedna od njih ne odnese pobjedu u konačnom sukobu." (Peter W. Macky, *St. Paul's Cosmic War Myth: A Military Version of the Gospel*, New York: Peter Lang Publishing, Inc., 1998., str. 1)

Rat u svemiru, kao tema o kojoj Pavao često govori, podloga je i Poslanice Efežanima. U svojem pozivu na uzimanje oružja (Efežanima 6,10-20) Pavao spaja elemente sukoba koje je već koristio: Božje osnaživanje vjernika izobilnom veličinom "silne moći njegove" (Efežanima 1,18-20; 3,16.20); Kristova pobjeda i postavljanje "iznad svakog poglavarstva, vlasti, sile" (Efežanima 1,20-23); vjernici kao uskrsla vojska nekada mrtvih ljudi, a sada osnaženih oslanjanjem na proslavljenog Krista i sposobnih da se bore protiv svojeg nekadašnjeg, mračnog gospodara (Efežanima 2,1-10); uloga Crkve u najavljivanju silama tame njihove predstojeće propasti (Efežanima 3,10); upotreba Psalma 68,18 da bi se Krist prikazao kao pobjedonosni, božanski Ratnik (Efežanima 4,7-11); poziv vjernicima da se "obuku" u odjeću Evanđelja (vidi Efežanima 4,20-24). Pošto smo pozvani da se obučemo u "bojnu opremu Božju", dobro smo pripremljeni da razumijemo središnju ulogu kozmičkog sukoba, ali u isto vrijeme trebamo se čvrsto držati svojeg uvjerenja da ćemo imati udjela u Kristovoj konačnoj pobjedi.

**Na koje ste sve načine osobno iskusili stvarnost ne samo kozmičkog sukoba, već i pobjede na koju polažemo pravo u Isusu?**



## STAJANJE NA BOJNOM POLJU

**Pročitajte Efežanima 6,10-20. Koliko se puta Pavao koristi nekim oblikom glagola “stajati”, odnosno “održati se”? Zašto mu je ta ideja toliko važna?**

.....

.....

Pavlovu vojničku metaforu moramo razumjeti u kontekstu drevnog bojnog polja. Što je u tom smislu značilo “stajati” (Efežanima 6,11.13.14)? Govori li taj glagol samo o obrambenom stavu? Borbeni govori sadržani u spisima Tukidida, velikog povjesničara koji je opisivao ratove, ističu tri uzastopne radnje koje bi jedna strana morala poduzeti da bi pobijedila: (1) vojnici se moraju “približiti neprijatelju”, što znači da mu moraju krenuti u susret; (2) zatim, moraju ga napasti i “stajati čvrsto”, “održati se na svojem položaju” boreći se s neprijateljem prsa o prsa; (3) konačno, moraju “potisnuti neprijatelja” (vidi Tukidid, *Peloponeski rat*, 4.10.1-5).

Do ključnog trenutka u tim drevnim bitkama dolazilo je tijekom druge od te tri radnje, kada bi se dvije suprotstavljene vojske sučelile u nečemu što bi se moglo opisati kao “užasna kakofonija sudaranja mjedi, drveta i tijela”, koju drevni pisac Ksenofont naziva “grozan tresak”. (Victor Davis Hanson, *The Western Way of War*, New York: Oxford University Press, 1989., str. 152,153) Čvrsto stajati, održati se u tom strateškom trenutku, bilo je veliki izazov tijekom bitke u stara vremena. U borbi iz neposredne blizine koja bi uslijedila, svaka strana je nastojala postići potreban zamah za “potiskivanje neprijatelja”.

Pavlov poziv na oružje odnosi se na takvu vrstu borbe u kojoj se vojnici “bore u gomilama, zadajući i primajući stotine udaraca iz neposredne blizine”. (Victor Davis Hanson, *The Western Way of War*, str. 152) On to potvrđuje tako što borbu Crkve protiv njezinih neprijatelja prikazuje kao hrvačku borbu (Efežanima 6,12; vidi odsjek od četvrtka) i upotrebljava naglašeni oblik glagola “stajati” (opstati, održati se) u 13. retku: “Da se možete oduprijeti u zli dan i, kad sve nadvladate, održati se!”

Tu nema opuštanja! “Stajati”, dakle, znači biti energično uključen u bitku koristeći se svakim oružjem u bliskoj borbi, što se vidi u “vojničkoj slici” iz Pavlovog prethodnog obraćanja kad izražava nadu da će ih zateći kako “stoje u jednome duhu i jednodušno se zajednički bore za vjeru evanđelja” (Filipljanima 1,27 — prema Varaždinskoj Bibliji).

**Pročitajte Hebrejima 12,4. Kako nam taj redak pomaže da shvatimo što znači stajati u Gospodinu?**



**HRVANJE SA ZLIM SILAMA**

**Koji je cilj po vašem mišljenju Pavao imao na umu dok je nabrajao razne zle duhovne sile prikazane u sljedećim redcima: Efežanima 1,21, 3,10; 6,10-20?**

Pavao opisuje “naš rat” (Efežanima 6,12) koristeći se grčkom riječju za natjecanje u hrvanju (*palé*). Pošto se hrvanje smatralo odličnom pripremom za bitku, to je prikladan opis borbe prsa o prsa do koje dolazi kad se vojske izravno sukobe. Pavao time naglašava stvarnost bliske borbe vjernika protiv zlih sila.

Evo nekih imena koja im on daje:

| Efežanima 1,21                            | Efežanima 3,10 | Efežanima 6,12                               |
|---|----------------|--|
| sva poglavarstva (ili svako poglavarstvo) | poglavarstva   | Poglavarstva                                 |
| (sve) vlasti                              | vlasti         | Vlasti                                       |
| (sve) sile                                |                | Vrhovnici ovoga mračnog svijeta              |
| (sva) gospodstva                          |                | zli duhovi koji borave u nebeskim prostorima |
| svako ime koje se naziva                  |                |  |

Koristeći se uopćenim izrazima (“iznad svakog imena koje se naziva”, Efežanima 1,21; “zlih duhova koji borave u nebeskim prostorima”, Efežanima 6,12), Pavao potvrđuje da su sve te zle i natprirodne sile podređene Kristu (Efežanima 1,21). Međutim, nikada ni u jednoj borbi nije dobra strategija podcijeniti snagu protivničke strane. Pavao nas upozorava da se mi ne sukobljavamo samo s ljudskim neprijateljima, već se borimo “protiv zlih duhova koji borave u nebeskim prostorima” (Efežanima 6,12), koje predvodi lukavi vojskovođa đavao (Efežanima 6,11). Međutim, iako moramo biti na oprezu zbog naših moćnih neprijatelja, ne moramo biti zaplašeni. Bog je s nama u toj borbi (Efežanima 6,10) i osigurao nam je najbolje oružje, svu “bojnu opremu Božju” (Efežanima 6,11; usporedi Izaija 59,15-17). On nam je stavio na raspolaganje svoju istinu, pravednost, mir, vjeru, spasenje i Duha Svetoga (Efežanima 6,13-17). Budući da Bog ide ispred nas i da smo pokriveni od glave do pete oklopom kojim nas je opskrbio, ne možemo propasti (Rimljanima 16,20; 1. Korinćanima 15,23.24; 2. Solunjanima 2,8).

**Čemu bi nas trebalo naučiti ukazivanje na stvarnost tih natprirodnih, zlih sila — protiv kojih smo mi sami potpuno bespomoćni — kad je riječ o tome zašto se moramo čvrsto držati Gospodina Isusa koji ne samo da je moćniji od tih sila, nego ih je već i pobijedio?**



**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

“Naše djelovanje je ofenzivno, i mi kao vjerni Isusovi vojnici moramo nositi krvavi barjak ulazeći u središte neprijateljskog uporišta. ‘Jer naša borba nije protiv krvi i tijela, nego protiv Poglavarstava, protiv Vlasti, protiv Vrhovnika ovoga mračnog svijeta: protiv zlih duhova koji borave u nebeskim prostorima.’ Ali ako položimo oružje, spustimo krvlju umrljanu zastavu, postanemo zarobljenici i sluge Sotone, možemo biti pošteđeni sukoba i patnje. Međutim, taj mir možemo steći samo po cijenu gubitka Krista i Neba. Ne možemo prihvatiti mir pod takvim uvjetima. Neka bude rat, rat, do kraja zemaljske povijesti, a ne mir kroz otpadništvo i grijeh!” (Ellen G. White, *The Review and Herald*, 8. svibnja 1888.)

Kako je ulomak u Efežanima 6,10-20 povezan s Otkrivenjem? On izlaže isto osnovno viđenje događaja posljednjeg vremena, istu eshatologiju kao i motiv bitke iz Otkrivenja (vidi Otkrivenje 12; 16,12-16; 19,17-21; 20,7-10). U oba slučaja Božji narod je pod napadom neprijatelja koji se nalazi “u nebeskim prostorima”, a “aktivan je i moćan u sadašnjem eonu” (ili vremenu). U oba slučaja Božji narod biva ohrabren slikom “budućeg eona”. Nadalje, “oba prizora jasno upućuju na konačnu bitku kada će neprijatelj biti potpuno svladan, nakon čega će se zauvijek uspostaviti ‘novi eon’”, novo doba u kojem će nastupiti “konačno slavno doba Božjeg naroda” i “vječna propast neprijatelja”. (Vidi: Yordan Kalev Zhekov, *Eschatology of Ephesians*, str. 217,233–235)

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

- 1. Kada ste se najjasnije sukobili sa silama tame? Koja vam je pomoć u tom trenutku bila najkorisnija?**
- 2. Na osnovi ulomka u Efežanima 6,10-20, kako biste svjedočili nekome koga muče “zli duhovi” (Efežanima 6,12)?**
- 3. Kako se najbolje možemo suprotstaviti “đavolskim napadima” (Efežanima 6,11)? Na primjer, koliko često pomišljate odustati od svoje vjere jer se osjećate odviše grešnim, odviše pokvarenim da biste bili spašeni? Tko vam nameće tu misao — Krist ili sile tame? Zašto se, posebno u takvim trenucima, morate pozivati na mnoga predivna obećanja koja smo dobili u Isusu?**



## Uspostava mira

***“U svemu uzmite veliki štiti — vjeru; njime ćete moći ugastiti sve goruće strijele Zloga! Prihvatite kacigu — ono čim se spasa — i mač duha, to jest riječ Božju.” (Efežanima 6,16.17)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 6,10-20; 1. Petrova 4,1; 1. Petrova 5,8; Izaija 59,17; Izaija 52,8-10; 1. Solunjanima 5,16-18.**

U klasičnom književnom djelu Johna Bunyana *Hodočasnikovo putovanje*, koje je on napisao dok se nalazio u zatvoru, glavnog lika Christiana prate u oružarnicu zamka i pokazuju mu “sve vrste opreme (oružja), koje je njihov Gospodin osigurao za hodočasnike — poput mača, štita, kacige, prsnog oklopa, molitvenika i obuće koja se neće izlizati. A toga je ovdje bilo dovoljno da se za službu Gospodinu upregne toliko mnogo ljudi koliko ima zvijezda na nebu.” Prije nego što je Christian krenuo na svoje hodočašće, ponovno su ga povelili u oružarnicu, gdje su ga “obukli od glave do pete u neprobojan oklop u slučaju da bude napadnut na putu“.

Bunyanovo djelo iz 1678. godine podsjeća na Poslanicu Efežanima koju je apostol Pavao napisao nekih 1600 godina prije, također napisanu u zatvoru. U njemu taj veliki apostol i misionar zamišlja golemu vojsku, Crkvu, koja odlazi u Božju oružarnicu i oblači se u božansku punu vojnu opremu — oklop od glave do pete. Božja oružarnica sadrži dovoljno najboljeg oružja da svaki vojnik u Njegovoj vojsci bude zaštićen “željezom sa Sjevera” od glave do pete (vidi Jeremija 15,12) kad krene uspostavljati mir u Njegovo ime.

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 147—150.



**CRKVA — UJEDINJENA VOJSKA**

**Pročitajte Efežanima 6,10-20. Što Pavao govori o vrsti ratovanja u koju je Crkva uključena? Opisuje li on prvenstveno duhovnu bitku vjernika kao pojedinaca ili kolektivni rat Crkve protiv zla?**

.....

.....

Pobjeda u bitci ovisila je o suradnji vojnika unutar vojne jedinice, a posebno o potpori koju su jedni drugima pružali u žaru bitke. Individualizam u borbi smatran je odlikom barbarskih ratnika koja ih je osuđivala na poraz.

Postoje važni razlozi koji potkrepljuju misao da Pavao u Efežanima 6,10-20, u skladu s tim uobičajenim shvaćanjem vojske, prvenstveno govori o zajedničkoj borbi Crkve protiv zla: 1. Ovaj ulomak vrhunac je poslanice koja je cijela posvećena Crkvi. Bilo bi krajnje neobično da Pavao tu svoju poslanicu završi slikom usamljenog kršćanskog ratnika koji vodi bitku protiv sila tame; 2. Na kraju ulomka Pavao naglašava kršćansko zajedništvo pozivajući vjernike na molitvu “za sve svete” (Efežanima 6,18-20); 3. I što je najznačajnije, ranije u poslanici, kad govori o silama zla, Pavao ih suprotstavlja Crkvi, a ne pojedinačnom vjerniku: “Da se sada po Crkvi saopći mnogolika Božja mudrost poglavarstvima i vlastima na nebesima.” (Efežanima 3,10)

Prema tomu, u Efežanima 6,10-20 ne prikazuje se neki usamljeni ratnik koji se suprotstavlja zlu. Umjesto toga, Pavao se kao vojskovođa obraća Crkvi kao vojsci. Poziva nas da uzmemo svoj cijeli oklop i da kao ujedinjena vojska, složno i energično krenemo u bitku. Pavao je svoj temeljni naglasak na Crkvi s uzastopnim opisima Crkve kao Kristovog tijela (Efežanima 1,22.23; 4,1-16), Božje građevine/hrama (Efežanima 2,19-22) i Kristove zaručnice (Efežanima 5,21-33), zaokružio završnom metaforom Crkve kao vojske živoga Boga. Budući da nam se bliži “dan zli” (Efežanima 6,13 — Varaždinska Biblija), završna faza dugotrajne bitke protiv zla, nije vrijeme da njeđujemo nejasne stavove o našoj posvećenosti Bogu i odanosti koju kao Kristovi suborci trebamo pokazivati jedni prema drugima.

**Kako možemo kao zajednica sudjelovati u velikoj borbi i pomagati jedni drugima u suočavanju sa zlom u kojem se god obliku ono javi?**



## OPASAČ I OKLOP

**Kako Pavao opisuje vjernike koji počinju s pripremom za borbu protiv zla? Efežanima 6,14; vidi također: 1. Petrova 4,1; 1. Petrova 5,8; Rimljanima 8,37-39.**

.....

.....

Pavlovo upozorenje na žestoku borbu (Efežanima 6,13) priprema čitatelje za njegov posljednji (četvrti) poziv da čvrsto stojimo (usporedi Efežanima 6,11.13), i ujedno upućuje detaljan poziv za naoružavanje (Efežanima 6,14-17). Pavao nas poziva da “opašemo bokove” (usporedi Izaija 11,5). Široku odjeću u staro vrijeme trebalo je vezati oko struka prije nego što se počne s radom ili bitkom (usporedi Luka 12,35.37; 17,8). Pavao opisuje vjernika obučenog u oklop poput rimskog legionara, počevši od kožnog vojničkog opasača — pojasa s ukrasnim privjescima i kopčom. S pojasa je visjelo nekoliko kožnih remena s metalnim alkama. Oni su zajedno formirali “pregaču” koja se nosila kao oznaka čina radi vizualnog efekta. Njegova osnovna uloga bila je vezivanje odjeće i učvršćivanje ostalih dijelova opreme.

Vjernici sami po sebi ne posjeduju istinu; ona je dar Božji (usporedi spasenje u Efežanima 2,8). Međutim, ona ne treba ostati neka apstraktna, nejasno shvaćena prednost bez ikakvog preobražavajućeg utjecaja na njihov život. Oni se trebaju “opasati” Božjom istinom, iskusiti i koristiti taj božanski dar. Oni sami ne posjeduju Božju istinu u toj mjeri u kojoj Božja istina posjeduje i štiti ih.

Pavao zatim potiče vjernike da se obuku u “oklop pravednosti” (usporedi 1. Solunjanima 5,8). Poput pojasa istine, i on je božanskog podrijetla jer je dio oklopa koji Jahve nosi u svojoj ulozi božanskog Ratnika (Izaija 59,17). Oklop za tijelo koji su vojnici nosili u Pavlovo vrijeme činili su pletena košulja (sastavljena od sitnih, isprepletenih željeznih alki), ljuskavi oklop (načinjen od malih, preklapajućih ploča od mjedi ili željeza) ili isprepletene vrpce od željeza pričvršćene zajedno. Taj tjelesni ili prsni oklop štiti vitalne organe od neprijateljskih udaraca. Na sličan način, vjernicima je potrebna duhovna zaštita koju im pruža Božji dar pravednosti. U Poslanici Efežanima Pavao povezuje pravednost sa svetošću, dobrotom i istinom (Efežanima 4,24; 5,9), gledajući na nju kao na pošteno i dobro ophođenje prema drugima, a posebno prema ostalim članovima Crkve.

**Na koje ste načine iskusili da su dobrota, svetost i istina naša zaštita?**

**OBUĆA — CRKVA NAVJEŠĆUJE MIR**

Rimski vojnik koji se spremao za bitku vezivao je par čvrstih vojničkih sandala. Višeslojni poplat pomagao je vojniku da sačuva svoj položaj i da se “održi” (Efežanima 6,11.13.14). Pavao objašnjava važnost te vojničke obuće jezikom iz Izaije 52,7, gdje se slavi trenutak kada glasnik donosi vijest da je bitka koju Jahve vodi u ime svojeg naroda dobivena (Izaija 52,8-10) i da je zavladao mir: “Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir, nosi sreću, i spasenje naviješta, govoreć Sionu: ‘Bog tvoj kraljuje!’” (Izaija 52,7)

**Pogledajte osam mjesta u Poslanici Efežanima na kojima Pavao naglašava mir. Zašto on upotrebljava metaforu vojske s tako puno detalja kada toliko naglašava mir? Efežanima 1,2; 2,14.15.17; 4,3; 6,15.23.**

.....

.....

Pavao slavi mir kao Kristovo djelo koji je “naš jedini mir”, koji propovijeda mir “vama koji bijaste daleko i onima koji su bili blizu” (Efežanima 2,14-17) stvarajući od Židova i pogana “jednoga novoga čovjeka” (Efežanima 2,15). Održavajući u životu Radosnu vijest o Kristovom spasenju i Njegovom stvaralačkom djelu mira, slaveći Njegovu pobjedničku prošlost i čekajući Njegov pobjednički poklič u budućnosti, vjernici “obuvaju noge” i stoje spremni za bitku. Poput glasonoše iz Izaije 52,7, vjernici objavljuju Kristovu pobjedu i Njegov mir.

Pavao, međutim, ne želi da njegov poziv na uzimanje oružja shvatimo kao poziv da se latimo pravog ratničkog oružja protiv naših neprijatelja. Zato on opisuje vjernike kako objavljuju “Radosnu vijest — mir” (Efežanima 6,15). On također ne želi da vjernici budu ratoborni prema drugima budući da naglašava jedinstvo, učtivo izražavanje i blagost (vidi posebno Efežanima 4,25-5,2). Crkva treba uspostavljati mir služeći se evanđeoskim arsenalom kršćanskih vrlina (kao što su poniznost, strpljenje, opraštanje itd.) i praksi (molitva, bogoslužje). Takva djela imaju strateško značenje i upućuju na Božji veliki plan da sve objedini u Kristu (Efežanima 1,9.10).

**Kako nam sljedeći tekst pomaže da razumijemo što bi Pavlove vojničke slike trebale značiti u našem životu kao vjernika? “Bog nas poziva da obučemo oklop. Nama ne treba Šaulov oklop, već sve oružje Božje. Tada možemo krenuti na posao sa srcem punim Kristove nježnosti, suosjećanja i ljubavi.” (Ellen G. White, Izvještaj s unijske konferencije održane u Australiji 28. srpnja 1899.)**



**ŠTIT, KACIGA I MAČ**

**Kada i kako vjernici kao sudionici u velikoj borbi trebaju koristiti štit, kacigu i mač? Efežanima 6,16.17.**

.....

.....

Štit o kojem Pavao govori veliki je, pravokutni štit rimskog legionara. Napravljen od drveta i presvučen kožom, imao je rubove zakrivljene prema unutra, kako bi štatile ratnika od napada sa strane. Kada bi se natopio vodom, štitom su se mogle “pogasiti sve raspaljene strijele” umočene u smolu i zapaljene. Pavao opisuje “štit vjere” obazirući se na starozavjetnu upotrebu štita kao simbola Boga koji štiti svoj narod (Postanak 15,1; Psalam 3,4). Uzeti “veliki štit — vjeru” (Efežanima 6,16) znači stupiti u kozmičku bitku s povjerenjem u Boga koji se bori na strani vjernika (Efežanima 6,10), opskrbljuje ih najboljim oružjem (Efežanima 6,11.13) i osigurava im pobjedu.

Rimska borbena kaciga pravila se od željeza ili mjedi. Kružnom dijelu koji je štitio glavu dodavali su se sa zadnje strane ploča za zaštitu vrata, zatim štitnici za uši i oči, kao i ploče sa šarkama za zaštitu obraza. S obzirom na zaštitu koju je pružala, “kaciga — ono čim se spasava” (Efežanima 6,17) simbolizira sadašnje spasenje koje vjernici doživljavaju oslanjajući se na uskrslog, uzvišenog i proslavljenog Krista (Efežanima 2,6-10). Staviti na sebe “kacigu spasenja” znači odbaciti strah od duhovnih sila, tako uobičajen u ono vrijeme, i umjesto toga pouzdati se u Kristovu vrhovnu vlast (usporedi Efežanima 1,15-23; 2,1-10).

Posljednji dio borbene opreme je “mač Duha, to jest riječ Božja” (Efežanima 6,17), što se povezuje s kratkim mačem s dvije oštrice, kakav su nosili rimski legionari. Uobičajena taktika borbe bila je bacanje dva koplja (što Pavao ne spominje), a zatim izvlačenje mača i napad, pri čemu se kratki mač koristio za probadanje neprijatelja. Mač vjernika je “mač duhovni” po tome što ga osigurava Duh, i to je oružje prepoznato kao “riječ Božja”. Pavao, dakle, istupa kao vojskovođa i poziva na borbu obećavajući nadu i pobjedu koju će vjericima osigurati Glavni zapovjednik božanske vojske. Upravo ta obećanja, iznesena u Efežanima 6,10-20, prikazuju “riječ Božju” kao glavno oružje u borbi protiv zla. “Riječ Božja” se, dakle, odnosi na jasna evanđeoska obećanja koja nalazimo u Bibliji.

**Čak i ako nam se te vojničke slike ne dopadaju baš mnogo, što nam one poručuju o tome koliko je velika borba doslovna i koliko je ozbiljno trebamo shvatiti?**



**MOLITVA NA BOJNOM POLJU**

Završavajući svoj poziv na borbu, Pavao potiče vjernike da kao vojnici sudjeluju u ključnoj, neprekidnoj molitvi “za sve svete” (Efežanima 6,18), a i za njega koji je “poslanik u okovima” (Efežanima 6,19.20). Taj poziv na molitvu može se smatrati nastavkom vojničkih prizora s obzirom na to da je zazivanje Boga (ili bogova) u molitvi bila uobičajena praksa na drevnom bojnopolju. Navest ćemo jedan biblijski primjer: nakon Jahazielovog poziva u boj, “svi Judejci i Jeruzalemcii”, zajedno s kraljem Jošafatom, “padoše pred Jahvom da mu se poklone” (2. Ljetopisa 20,18). Iako molitva nije sedmi komad borbene opreme, ona je sastavni dio Pavlovih preporuka i njegove ratne metafore.

U prvom od dva molitvena zahtjeva, Pavao traži od vjernika da sudjeluju u usrdnoj, hitnoj i ustrajnoj molitvi “za sve svete” (Efežanima 6,18). Ako Crkva želi biti uspješna u borbi protiv sila zla, mora se oslanjati na Boga kroz Duhom prožetu molitvu.

Pavlov drugi molitveni zahtjev odnosi se na njega samog: “I za me”, dodaje apostol (Efežanima 6,19). On traži da se vjerni mole da mu Bog podari pravu poruku (“da mi se kad otvorim usta svoja”), u pravo vrijeme (“dadne riječ”), da je objavi na pravi način (“da smjelo mognem saopćiti”) i da se ona odnosi na najvažniju temu, na “Tajnu Radosne vijesti” (Efežanima 6,19). Taj posljednji izraz odnosi se na ono što bismo mogli nazvati “otkrivenom tajnom” o Božjem zalaganju preko Krista da otkupi pogane zajedno sa Židovima (vidi Efežanima 3,1-13), stvarajući “jednoga novoga čovjeka” (Efežanima 2,15; “jedan novi narod” — Suvremeni hrvatski prijevod; vidi također Efežanima 2,11-22), kao znak sveobuhvatnog plana: “obuhvatiti pod jednu glavu u Kristu” (Efežanima 1,10).

**Pročitajte sljedeće pozive na molitvu u Novom zavjetu. Koji vas najviše nadahnjuje? Zašto? Luka 18,1-8; Filipljanima 4,6; Kološanima 4,2; 1. Solunjanima 5,16-18.**

.....  
 .....

Zašto se vjernici tako često potiču da sudjeluju u iskrenoj, ustrajnoj molitvi? Pavlova vojnička metafora nudi dva odgovora: (1) opasnost od duhovne bitke protiv čitavog niza natprirodnih neprijatelja strašna je i stvarna; (2) Božja obećanja o duhovnoj snazi i pobjedi ilustrirana su Pavlovim vojničkim slikama (Efežanima 6,10-17). Usrdna, ustrajna molitva pruža nam priliku da prihvatimo ta obećanja, da slavimo Boga za njih i da Mu se zahvalimo za pomoć koju nam Njegova milost osigurava.



**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

“Vojska koja se bori bila bi zbunjena i oslabljena ako ne bi svi složno djelovali. Ako bi vojnici postupali na osnovi vlastitih impulzivnih zamisli ne osvrćući se na položaje i djelovanje drugih, bili bi samo skup neovisnih atoma i ne bi mogli obaviti posao organiziranog tijela. Zato Kristovi vojnici moraju djelovati složno. Oni ne smiju misliti samo na sebe jer će u tom slučaju pripadnici Gospodnjeg naroda, umjesto da budu savršeno usklađeni, jednodušni, jedne misli i posvećeni jednom velikom cilju, smatrati da su njihovi naponi beskorisni, a njihovo vrijeme i sposobnosti protraćeni. Snaga je u zajedništvu. Čak i mali broj obraćenih duša koje djeluju složno radeći s jednim velikim ciljem, pod jednim vođom, ostvarivat će pobjede pri svakom susretu.” (Ellen G. White, *Spalding and Magan Collection*, str. 121)

Što znači kad Pavao za sebe kaže da je “poslanik u okovima” (Efežanima 6,20)? Poslanici su često imali značajne uloge tijekom rata, tako da se Pavlov opis uklapa u kontekst njegove vojničke metafore. Prema poslanicima je trebalo postupati s dužnim poštovanjem i uvažavanjem njih i države koja ih je poslala. Tu dakle vidimo oštru suprotnost između statusa koji je Pavao imao kao poslanik Vrhovnog vladara svemira, i potpunog nepoštovanja na koje su ukazivali njegovi okovi (doslovno “lanac”). Međutim, pošto su poslanici bili vezani “lancem službe”, Pavlovo spominjanje “lanca” može biti “začinjeno ironijom”, pri čemu on na svoj lanac gleda kao na “odlikovanje koje treba nositi s dostojanstvom”. (David J. Williams, *Paul's Metaphors: Their Context and Character*, Peabody, MA: Hendrickson, 1999., str. 152)

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. U vašem djeliću ovog podijeljenog i zaraćenog svijeta, što za vas i vašu mjesnu crkvu znači “uspostavljanje mira”? Kako možemo biti zagovornici mira u svijetu koji sve više karakterizira agresija i nasilje?**

**2. Koje se konkretno “goruće strijele” šalju u vašem smjeru? Kako “štit vjere” može biti na pravom mjestu da biste ih uspješno pogasili?**

**3. Katkad govorimo o “ratnicima molitve”. Kako bismo mogli voditi “molitvenu službu” na osnovi redaka u Efežanima 6,18-20?**

**4. Kako se trebamo ponašati prema onima koji su ranjeni na poprištu velike borbe? Kako se trebamo ponašati prema kršćanskom vjerniku koji u žaru bitke bježi iz straha, ili otvoreno kapitulira i prelazi na drugu stranu?**







## Poruka Poslanice Efežanima u srcu

***“Da, milošću ste spašeni — po vjeri. To ne dolazi od vas; to je dar Božji! To ne dolazi od djelâ, da se tko ne bi hvalisao. Njegovo smo, naime, stvorenje, stvoreni u Kristu Isusu radi djela ljubavi koja Bog unaprijed pripremi da u njima živimo.” (Efežanima 2,8-10)***

**Biblijski tekstovi: Efežanima 1—6.**

Turisti u Londonu penju se u velikom broju na “Londonsko oko”, najveći panoramski vrtuljak na svijetu, smješten na obali rijeke Temze. S njega, s visine od preko 130 metara, možete vidjeti sve: Big Ben, zgradu Parlamenta i mnoge povijesno značajne palače i katedrale. Za novozavjetnog stručnjaka Nicholasa Thomasa Wrighta, “Poslanica Efežanima u odnosu na ostale Pavlove poslanice stoji u izvjesnom smislu kao ‘Londonsko oko’. Nije njegov najduži niti najpotpuniji spis, ali nudi prekrasan pogled na čitav pejzaž. Preko nje, dok se kolo okreće, dobivate pogled iz ptičje perspektive na najbitnije teme koje se nižu jedna za drugom.” (*Paul for Everyone: The Prison Letters*, London: Society for Promoting Christian Knowledge Publishing, 2004., str. 3)

U Poslanici Efežanima Pavao ne govori o pitanjima od lokalnog značenja. Ona zvuči kao da se Pavao obraća vjernicima svuda gdje ih ima i kršćanskim crkvama gdje god postoje. Bezvremenski osjećaj kojim poslanica odiše omogućava da taj “pogled što oduzima dah”, koji nam Pavao pruža, prodre u naš vlastiti svijet i naše misli. Dok čitamo poglavlje za poglavljem, imajmo na umu sljedeće pitanje: Koje važne istine sadržane u Poslanici Efežanima trebaju oblikovati naš život kao vjernika?

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 151—156.





**BLAGOSLOVLJENI SMO U KRISTU**

Netko je Poslanicu Efežanima opisao kao Alpe Novoga zavjeta. Pavao, naš planinarski vodič, upućuje nas na brzi uspon u 1. poglavlju. Brzo ostajemo bez daha, ali smo zadivljeni pogledom s vrha.

**Razmišljajte o Efežanima 1. Što vas posebno nadahnjuje? Koje vrhove vidite?**

.....  
.....  
.....

Tekst u Efežanima 1,3-14 nalikuje na kartu koju razmatramo na vrhu planine. Ona označava vrhove na obzoru, dok nas Pavao usmjerava k blaženom mjestu pripremljenom za nas na širokom krajoliku plana spasenja. Taj krajolik obuhvaća čitav raspon povijesti spasenja, od bes-krajne prošlosti, preko Božjih milostivih djela u Kristu do vječne bu-dućnosti. Božje otkupljenje vjernika odraz je božanske namjere nastale “prije stvaranja svijeta” (Efežanima 1,4), koja se sada ostvaruje u našem životu (vidi Efežanima 1,7.8.13.14). Ta namjera nastala prije stvaranja svijeta bit će u potpunosti ostvarena na svršetku vremena (Efežanima 1,9.10). Tada će sve “obuhvatiti pod jednu glavu u Kristu”, “sve što je na nebesima i što je na zemlji”, i ispunit će se Božji plan za “provedbu punine vremena” (Efežanima 1,10). Tada ćemo u potpunosti iskusiti Božji tajanstveni plan (Efežanima 1,9). Ali već u sadašnjosti možemo biti sigurni da je spasenje u Kristu, u kojem stojimo, važan dio Božjeg sveobuhvatnog plana za otkupljenje “svih”.

Stajanje na vrhu planine budi osjećaj zahvalnosti. U Efežanima 1,15-19 Pavao zahvaljuje Bogu dok se moli da vjernici dožive spasenje koje On ima u planu za njih. Nalazimo se na još jednom strmom usponu dok nas apostol upućuje naviše k uskrslom, uzvišenom, ustoličenom Kristu koji vlada nad svakom postojećom silom za sva vremena (Efežanima 1,20-23).

Božjom milošću očitovanoj po Kristu Isusu, već danas možemo živjeti na vrhu planine!

**U Efežanima 1,4 stoji da nas Krist “sebi izabra prije stvaranja svijeta, da budemo sveti i bez mane pred njim”. Razmislite što to znači. Izabrani smo u Njemu prije nego što je svijet postojao! Kakvu bi nam to veliku nadu trebalo pružiti u pogledu Božje želje da budemo spašeni?**





## OTKUPLJENI SMO ZA ŽIVOT U ZAJEDNICI

**Dok čitate drugo poglavlje Poslanice Efežanima, pokušajte odgovoriti na sljedeće pitanje: Što je Bog učinio za nas preko svojega Sina Isusa Krista?**

.....

“Ali Bog...” Te dvije riječi pružaju najviše nade od svih koje čovječanstvo poznaje. U Efežanima 2,1-10 Pavao opisuje mračnu prošlost svojih slušatelja. Dijelevći sudbinu cijelog čovječanstva bili su skloni pobuni protiv Boga, a njihovim životom upravljali su grijeh i Sotona (Efežanima 2,1-3). “Ali Bog koji je bogat milosrđem...” Što je Bog učinio za njih — i za nas? 1. On nas je oživio s Kristom — Kristovo uskrsnuće ujedno je i naše. 2. On nas je podigao s Kristom — Kristovo uzašašće ujedno je i naše. 3. Na Nebu nas je posadio na prijestolje s Kristom — Kristovo ustoličenje ujedno je i naše (Efežanima 2,4-7). Mi nismo samo promatrači događaja u Kristovom životu koji mijenjaju svemir! Bog čini sva ta izvanredna djela ne zbog nekakvih naših zasluga, već zbog svoje milosti (Efežanima 2,8.9) i Njegova je namjera da vjernici žive u zajednici s Isusom i da čine “djela dobra” (Efežanima 2,10 — Šarić).

Ako nas ulomak u Efežanima 2,1-10 uči da živimo u zajednici s Isusom, Efežanima 2,11-22 uči nas da živimo u zajednici s ljudima koji su dio Njegove Crkve. Isusova smrt pruža nam vertikalne prednosti time što uspostavlja odnos vjernika s Bogom (Efežanima 2,1-10), ali i horizontalne time što učvršćuje naše odnose s drugima (Efežanima 2,11-22). Svojim križem Isus ruši sve što dijeli nežidovske vjernike od židovskih, uključujući i zloupotrebu Zakona s ciljem da se taj jaz proširi (Efežanima 2,11-18). Isus gradi čudesan, novi hram sastavljen od vjernika. Nežidovi, koji su nekada bili isključeni iz bogoslužja na svetom području hrama, sada se pridružuju židovskim vjericima i postaju dio hrama. Mi također postajemo dio Božje crkve, “stan Božji u duhu” (Efežanima 2,19-22). Zahvaljujući Božjoj milosti, danas imate prednost da živite u zajednici s Isusom i drugim vjericima. Ulomak u Efežanima 2,8-10 odigrao je značajnu ulogu u obraćenju mnogih. Martin Luther je u tim redcima pronašao milost koja je osvojila njegovo srce, a otkrio je i neke središnje misli reformacije: spasenje dolazi samo po vjeri, samo po milosti, samo po Kristu i samo Bogu na slavu. Godine 1738., osamnaest dana nakon što je doživio obraćenje u londonskoj ulici Aldersgate, John Wesley propovijedao je na Oksfordskom sveučilištu iznoseći “vapaj iz srca” i “proglas novog pokreta”. Koji je bio njegov polazni tekst? Efežanima 2,8. (A. Skevington Wood, “Strangely Warmed: The Wesleys and the Evangelical Awakening”, *Christian History*, sv. 5, br. 1, 1984.)

**MI SMO CRKVA ŽIVOGA BOGA**

**Zašto je u isto vrijeme važno i uzbudljivo biti dio Božje crkve? Efežanima 3.**

.....

.....

I sami smo ohrabreni kad čujemo da vjernici govore pozitivno o Crkvi. Međutim, ni oni s najviše oduševljenja među nama ne mogu se uspoređivati s Pavlovim nadahnutim svjedočenjem o Crkvi u 3. poglavlju Poslanice Efežanima. Pavao počinje izvještaj o svojim molitvama za vjernike u Efezu (Efežanima 3,1; usporedi Efežanima 1,15-23), ali ga prekida da bi govorio o Božjem stvaranju Crkve (Efežanima 3,2-13) i tek onda završava svoj molitveni izvještaj (Efežanima 3,14-21). Usput saznajemo važne stvari o Božjem “planu” odnosno Njegovoj “tajni”:

◆ Bog je u vječnosti smislio “tajnu” ili “plan” u vezi s Crkvom (Efežanima 3,3-5.9.11).

◆ Isusovim životom i smrću On je taj dugo skriveni plan “ostvario” (Efežanima 3,11; usporedi Efežanima 2,11-22).

◆ Pavao “po otkrivenju” saznaje “Tajnu” Crkve i zapanjujuću činjenicu da će obraćeni pogani biti punopravni sudionici u njoj (Efežanima 3,3-6).

◆ Pavao sudjeluje u širenju Radosne vijesti kao propovjednik koji poganima treba navijestiti “neistraživo Kristovo bogatstvo” (Efežanima 3,8.9).

◆ S mnogima koji su zadobiveni za Krista preko Crkve, sastavljene od obraćenih Židova i pogana, pokazuje se “mnogolika Božja mudrost” pred “poglavarstvima i vlastima na nebesima” (Efežanima 3,10), čime se najavljuje njihova predstojeća propast (usporedi Efežanima 6,10-20). Plan da se sve sastavi u Kristu (Efežanima 1,10) upravo se ostvaruje, i njihovo vrijeme je kratko.

Takvo shvaćanje Crkve pokreće Pavla da se moli za vjernike. Zašto ga ne biste zamislili kako svoju usrdnu molitvu u Efežanima 3,14-21 upućuje za vas? Zašto ga ne biste zamislili kako se moli “da budete ispunjeni do sve punine koja dolazi od Boga” (Efežanima 3,19) i da uzmete puni udio u otkrivanju nevjerovatne tajne o ujedinjenoj Crkvi?

**Koje vrste prepreka postoje između vjernika u našoj crkvi, a koje u svjetlu onoga što je Pavao napisao, ne bi trebale postojati? Što možete učiniti da biste ih uklonili?**

**JEDINSTVO VJERE**

**U 4. poglavlju Poslanice Efežanima Pavao poziva vjernike da prestanu činiti neka djela i da čine neka druga. Koja su to djela?**

.....

.....

Efežanima 4 počinje i završava pozivom da se kao članovi Crkve binemo jedni o drugima (Efežanima 4,1-3. 32). Između tih poziva Pavao snažno podupire ideju da treba njegovati jedinstvo u Crkvi. On počinje nabranjem sedam oblika jedinstva: “Jedno tijelo i jedan Duh, kao što ste svojim pozivom pozvani samo k jednoj nadi; jedan Gospodin, jedna vjera i jedno krštenje; jedan Bog i Otac sviju.” (Efežanima 4,4-6) Nas povezuju te duhovne stvarnosti. Mi smo tako ujedinjeni.

I premda je to jedinstvo teološka izvjesnost, ono ipak od nas zahtijeva naporan rad. Zato uvijek trebamo nastojati održati “jedinstvo Duha” (Efežanima 4,3). Jedan od načina na koji svatko od nas može to učiniti jest da bude aktivan dio Kristovog tijela (Efežanima 4,7-16). Svaki član je nadareni dio tog tijela i treba doprinijeti njegovom općem zdravlju (Efežanima 4,7.16). A svi trebaju imati koristi od službe apostola, proroka, evanđelista, pastira i učitelja (Efežanima 4,11.12). Jer svi oni, poput ligamenata i tetiva, imaju ulogu objedinjavanja pomažući nam da zajedno izrastemo u Krista koji je Glava tog Tijela (Efežanima 4,13.15).

U isto vrijeme Pavao kaže da više ne trebamo biti “djeca bacana amo-tamo, i neće nas zanositi vjetar svakog novoga nauka. Nećemo se povoditi za svakakvim ljudskim prevarama i obmanama koje lukavo vode na pogrešan put.” (Efežanima 4,14 — Suvremeni hrvatski prijevod) Te riječi jasno pokazuju da se prva Crkva suočavala s nekim unutarnjim borbama zbog “ljudskih prijevara”.

Dok im upućuje svoj posljednji poziv da budu “jedan drugome blagi, milostivi, praštajući jedan drugome” (Efežanima 4,32), Pavao traži od vjernika da se klone svoje nekadašnje tvrdoglavosti (Efežanima 4,17-24), da izbjegavaju gnjev i oštar govor zamjenjujući ga riječima koje izgrađuju i pružaju milost (Efežanima 4,25-31).

Ovo poglavlje o jedinstvu lako je čitati kada je sve mirno. Međutim, mnogo je teže — i važnije — čitati ga kad se upletemo u neki sukob. Osjećate li da ste pozvani na izgradnju Kristovog tijela, jedinstva za koje je On umro?

**Na koje načine možemo doprinijeti jedinstvu naše crkve na lokalnoj kao i na svjetskoj razini? Zašto je važno da učinimo sve ono što do nas stoji?**

**MI SMO PRIMATELJI I DAVATELJI MILOSTI**

**Dok čitate 5. poglavlje Poslanice Efežanima, razmišljajte o tome na koji način Pavao traži od nas da pokazujemo Evanđelje na djelu u našim odnosima s drugima. Koja vam je od njegovih opomena posebno značajna?**

.....

Ako jednostavno počnete čitati Efežanima 5 otpočeka, možda će vam promaknuti puna snaga jedne važne teme. Zato počnite od Efežanima 4,32, gdje Pavao poručuje vjernicima iz Efeza: "Budite jedan prema drugome prijazni, puni milosrđa! Opraštajte jedan drugome, kao što je i Bog vama oprostio u Kristu!"

Kao vjernici pozvani smo da svoje ponašanje prema drugima oblikujemo u skladu s Božjim opraštanjem i milošću koju je pokazao prema nama. Drugim riječima, mi trebamo oponašati Boga! (Usporedi Matej 5,43-48.) Ovo oponašanje Božje ljubavi Pavao uspoređuje s uobičajenim, poganskim pristupom međuljudskim odnosima. Umjesto da prihvaćaju druge kao braću i sestre u Božjoj obitelji, ljudi ih često iskorištavaju za svoje seksualno zadovoljstvo, pa se još i hvale time (Efežanima 5,3.4). On upozorava da takav pristup nema budućnost u novom svijetu koji Bog sprema (Efežanima 5,5-7).

Umjesto toga, vjernici se trebaju okrenuti od tame svoje prošlosti i živjeti kao "djeca svjetla" (Efežanima 5,8-10) oponašajući Očevu ljubav. Pavao nas ponovno poziva da odbacimo "djela tame" koja se "potajno čine" (Efežanima 5,11.12). Nasuprot tomu, mi trebamo živjeti u Kristovoj svjetlosti (Efežanima 5,13.14). Umjesto da provodimo život u pijanstvu, trebamo mudro koristiti vrijeme (Suvremeni hrvatski prijevod) time što ćemo zahvaljivati Bogu za Njegovu ljubav (vidi Efežanima 5,15-21).

Pavao još više proširuje temu oponašanja Božje ljubavi dok savjetuje kršćanske muževe i žene. Kristova samopožrtvovna ljubav prema Crkvi postaje uzor kršćanskim muževima (Efežanima 5,25-33), dok odanost Crkve Kristu postaje uzor kršćanskim ženama (Efežanima 5,22-24). Umjesto da koriste dar ljudske seksualnosti na razvratan i sebičan način, kršćanski muž i žena cijene i poštuju jedno drugo postavši "jedno tijelo" (Efežanima 5,28-33).

"Nasljedujte Boga, budući da ste ljubljena djeca." (Efežanima 5,1) Božjom milošću danas ste pozvani da provedete taj savjet u djelo u svojim odnosima s drugima.

**Kako nam redak u Efežanima 5,2, gdje stoji da trebamo živjeti "u ljubavi", pomaže da razumijemo Pavlovu misao u Efežanima 5,1 kad nas poziva da se ugledamo na Boga?**

**ZA DALJNJE PROUČAVANJE**

Proučavanje za ovaj tjedan zaključujemo razmišljanjem o 6. poglavlju Poslanice Efežanima, gdje otkrivamo da smo mi, Crkva, Božja vojska koja uspostavlja mir. U Poslanici Efežanima Pavao prikazuje Crkvu kao Kristovo tijelo (Efežanima 1,22.23; 4,11-16), kao Božji hram (Efežanima 2,19-22) i kao Kristovu zaručnicu/ženu (Efežanima 5,21-33). U Efežanima 6,10-20 Pavao opisuje Crkvu kao Božju vojsku i upućuje energičan poziv da se naoružamo. Taj tekst pruža brojne koristi, ali nosi i opasnost da bude pogrešno shvaćen.

Mogli bismo pogrešno shvatiti Pavlove riječi kao poziv da uzmemo u ruke pravo vojničko oružje ili da budemo ratoborni. Pavao je, međutim, naglašavao jedinstvo, učtivo izražavanje i blagost (vidi posebno Efežanima 4,25—5,2). Poziva nas da navješćujemo “Radosnu vijest — mir” (Efežanima 6,15). Ovom slikovitom vojničkom metaforom Crkva se ne potiče da vodi rat u tradicionalnom smislu. Umjesto toga, mi trebamo uspostavljati mir u duhovnom ratu protiv zla. Pavao stupa na poprište velike borbe i poziva nas da se unovačimo u Božju vojsku.

Pritom trebamo dobro procijeniti neprijatelja, jer nikad nije dobro podcijeniti snage postrojene protiv nas. Mi se ne suočavamo samo s ljudskim neprijateljima, već “protiv zlih duhova koji borave u nebeskim prostorima” (Efežanima 6,12), koje predvodi lukavi vojskovođa đavao (Efežanima 6,11). Međutim, ne trebamo se plašiti naših neprijatelja. Bog je s nama u toj borbi (Efežanima 6,10) i osigurao nam je najučinkovitije oružje — “bojnu opremu Božju” (Efežanima 6,11; usporedi Izaija 59,15-17). Stavio nam je na raspolaganje istinu, pravednost, mir, vjeru, spasenje i Duha (Efežanima 6,13-17). S obzirom na to da Bog ide ispred nas i da smo obučeni od glave do pete u oklop koji nam je On dao, mi ne možemo biti poraženi. Pobjeda nam je zajamčena.

**PITANJA ZA RAZGOVOR**

**1. Premda se ne spašavamo vlastitim djelima, zašto Pavao kaže da smo “stvoreni u Kristu Isusu radi djela ljubavi koja Bog unaprijed pripremi da u njima živimo” (Efežanima 2,10)? Koja je onda svrha naših dobrih djela?**

**2. Pavao piše: “Onomu koji, prema snazi što silu svoju očituje u nama, može učiniti...” (Efežanima 3,20) Koja to sila djeluje u nama i kako bi se ona trebala pokazati u našem životu?**

OIKOS: Ovog tjedna čitamo iz knjige Ellen G. White, *Proroci i kraljevi*, Znaci vremena, 2018., stranice 157—161.



# Posredničke molitve

Moj molitveni popis:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Moja molitvena iskustva:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“Dio je Božjeg plana da nam kao odgovor na molitvu vjere dade ono što nam ne bi dao da Ga nismo molili.” (Ellen G. White, *Velika borba*, str. 415) “Razvijajte naviku da razgovarate sa Spasiteljem. ... Neka se vaše srce uvijek diže u tihoj molitvi za pomoć, za svjetlost, za snagu, za mudrost. Neka svaki vaš dah bude molitva.” (Ellen G. White, *Služba liječenja*, str. 328)







## JUTARNJI REDCI — SRPANJ 2023.

### Kruh života

- |    |                       |   |
|----|-----------------------|---|
| 1  | S Ivan 2,24           | Učitelj                                   |
| 2  | N Daniel 5,25         | Nepobjedivi Pomoćnik                      |
| 3  | P 2. Timoteju 3,12    | Vitez istine                              |
| 4  | U Galaćanima 4,4      | Zvijezda nade                             |
| 5  | S Izaija 55,9         | Mudri i moćni Savjetnik                   |
| 6  | Č 1. Petrova 2,4.5    | Vječna Stijena                            |
| 7  | P Efežanima 5,1       | Uzor                                      |
| 8  | S Ivan 13,36          | Voljeni Učitelj i Prijatelj               |
| 9  | N Ivan 17,17          | Tvorac istine                             |
| 10 | P 1. Korinćanima 1,30 | Naša pravednost                           |
| 11 | U Ivan 16,24          | Veliki Branitelj                          |
| 12 | S Ivan 6,32           | Kruh života                               |
| 13 | Č Izaija 33,23        | Božanski Zakonodavac                      |
| 14 | P Luka 9,56           | Vrelo iscjeljujuće milosti za ovaj svijet |
| 15 | S Matej 26,39         | Umirući Stvoritelj                        |
| 16 | N Matej 13,54         | Krotki Primjer                            |
| 17 | P Ivan 15,9           | Ljubljeni na Nebu                         |
| 18 | U Ivan 1,12           | Krist iz evandeoskog doba                 |
| 19 | S 2. Korinćanima 5,10 | Sudac svih živih                          |
| 20 | Č Psalam 118,22       | Vječna Stijena                            |
| 21 | P Rimljanima 11,33    | Veliki Trgovac duhovnih blaga             |
| 22 | S Ezekiel 33,8        | Prijatelj grešnika                        |
| 23 | N Zaharija 6,12       | Graditelj Božje Crkve                     |
| 24 | P Psalam 44,27        | Otkupitelj koji će doći                   |
| 25 | U Matej 5,16          | Uzvišeni Uzor                             |
| 26 | S Hebrejima 9,11      | Svećenik novoga Saveza                    |
| 27 | Č Marko 15,37         | Žrtva koja krvari                         |
| 28 | P Efežanima 1,22      | Onaj kojeg je štovalo Nebo                |
| 29 | S Matej 6,19          | Vlasnik svih naših zemaljskih blaga       |
| 30 | N Izaija 66,2         | Nebeski Graditelj                         |
| 31 | P Izaija 49,16        | Božanski Zastupnik                        |

**104**





## JUTARNJI REDCI — KOLOVOZ 2023.

### Kralj u svojoj slavi

- |                           |                                    |
|---------------------------|------------------------------------|
| 1 U Jakov 1,5             | Izvor mudrosti i spoznaje          |
| 2 S Marko 4,2             | Najveći Učitelj                    |
| 3 Č Djela 26,28           | Razapeti Otkupitelj                |
| 4 P Matej 5,17            | Zakonodavac                        |
| 5 S 2. Timoteju 3,16      | Živa Glava                         |
| 6 N 2. Ljetopisa 6,14     | Anđeo Saveza                       |
| 7 P Matej 21,38           | Baštinik                           |
| 8 U Otkrivenje 1,7        | Kralj u svojoj slavi               |
| 9 S Filipljanima 2,7      | Zapovjednik Neba                   |
| 10 Č 1. Korinćanima 15,23 | Prvenac umrlih                     |
| 11 P Kološanima 1,13      | Ljubljeni Sin                      |
| 12 S Izaija 53,4          | Strpljivi Patnik                   |
| 13 N Matej 19,17          | Uzor dobrote                       |
| 14 P Psalam 138,8         | Presuditelj svih sudbina           |
| 15 U Matej 8,17           | Sveta Zamjena                      |
| 16 S 1. Timoteju 2,5      | Svemoćni Posrednik                 |
| 17 Č 1. Petrova 1,20      | Posrednik                          |
| 18 P Brojevi 13,33        | Anđeo božanske prisutnosti         |
| 19 S Ivan 18,37           | Vječna Riječ                       |
| 20 N Matej 4,16           | Svjetlo koje treba obasjati pogane |
| 21 P 1. Ivanova 1,6       | Krist je objavio istinu svijetu    |
| 22 U Jeremija 32,17       | Autor tjelesnih zakona             |
| 23 S Ivan 6,38            | Božanski Glasnik                   |
| 24 Č Psalam 103,8         | Spor na srdžbu                     |
| 25 P Psalam 119,105       | Središte svega pravog nauka        |
| 26 S Otkrivenje 3,18      | Začetnik i Završitelj naše vjere   |
| 27 N Zaharija 9,11.12     | Tvrđava                            |
| 28 P Brojevi 22,12        | Jedini pouzdani Vodič              |
| 29 U Psalam 34,18         | Otkupitelj kojemu su se nadali     |
| 30 S Matej 26,53          | Obožavan od anđela                 |
| 31 Č Jeremija 8,22        | Sažaljivi i milostivi Liječnik     |





## JUTARNJI REDCI — RUJAN 2023.

### Onaj koji treba doći

- |      |                       |  |
|------|-----------------------|--|
| 1 P  | Luka 18,13            | Najiskreniji Prijatelj                   |
| 2 S  | 2. Timoteju 1,12      | Davatelj života                          |
| 3 N  | Djela 10,38           | Jedini Pomagač                           |
| 4 P  | 1. Ivanova 3,1        | Omiljeni Zapovjednik                     |
| 5 U  | Psalam 25,11          | Pravi Izvor oprosta i mira               |
| 6 S  | Hebrejima 2,9         | Voda našeg spasenja                      |
| 7 Č  | Matej 3,1.2           | Knez koji će doći                        |
| 8 P  | Izaija 40,11          | Vrata Božjeg tora                        |
| 9 S  | Matej 13,4            | Nebeski Sijač                            |
| 10 N | Izlazak 12,7          | Janje Božje                              |
| 11 P | 1. Korinćanima 1,23   | Razapeti Nazarećanin                     |
| 12 U | 1. Korinćanima 1,13   | Kamen koji ujedinjuje                    |
| 13 S | Ponovljeni zakon 32,2 | Učitelj i Spasitelj cijelog čovječanstva |
| 14 Č | Izreke 19,23          | Izvor sreće                              |
| 15 P | Matej 2,16            | Onaj koji treba doći                     |
| 16 S | Matej 25,8            | Nebeski Ženik                            |
| 17 N | Jeremija 23,6         | Kralj pravедnosti                        |
| 18 P | Psalam 111,3          | Veličanstvo Neba                         |
| 19 U | Efežanima 5,1.2       | Veliki Uzor                              |
| 20 S | Matej 13,23           | Uskrsli Spasitelj                        |
| 21 Č | Ivan 2,11             | Izbavitelj svojeg naroda                 |
| 22 P | 2. Samuelova 22,47    | Čvrsta Stijena                           |
| 23 S | Psalam 25,4           | Vodič                                    |
| 24 N | Ivan 7,46             | Propovjednik nad propovjednicima         |
| 25 P | Luka 1,32             | Veliki Kralj                             |
| 26 U | Ivan 1,26             | Onaj koji je bio davno obećan            |
| 27 S | Otkrivenje 3,18       | Veliki Posrednik                         |
| 28 Č | Spasitelj grešnika    | Zaharija 3,2                             |
| 29 P | Ivan 19,30            | Dovršitelj djela                         |
| 30 S | Zaharija 14,9         | Jahve Emanuel                            |





## VEČERNJE BOGOSLUŽJE U OBITELJI

### SRPANJ

1. Psalam 3.
2. Psalam 4.
3. Psalam 5.
4. Psalam 6.
5. Psalam 7.
6. Psalam 8.
7. Psalam 9.
8. Psalam 10.
9. Psalam 11.
10. Psalam 12.
11. Psalam 13.
12. Psalam 14.
13. Psalam 15.
14. Psalam 16.
15. Psalam 17.
16. Psalam 18,1-25.
17. Psalam 18,26-50.
18. Psalam 19.
19. Psalam 20.
20. Psalam 21.
21. Psalam 22,1-16.
22. Psalam 22,17-31.
23. Psalam 23.
24. Psalam 24.
25. Psalam 25.
26. Psalam 26.
27. Psalam 27.
28. Psalam 28.
29. Psalam 29.
30. Psalam 30.
31. Psalam 31.

### KOLOVOZ

1. Psalam 32.
2. Psalam 33.
3. Psalam 34.
4. Psalam 35,1-12.
5. Psalam 35,13-28.
6. Psalam 36.
7. Psalam 37,1-19.
8. Psalam 37,20-40.
9. Psalam 38.
10. Psalam 39.
11. Psalam 40.
12. Psalam 41.
13. Psalam 42.
14. Psalam 43.
15. Psalam 44,1-12.
16. Psalam 44,13-27.
17. Psalam 45.
18. Psalam 46.
19. Psalam 47.
20. Psalam 48.
21. Psalam 49.
22. Psalam 50.
23. Psalam 51.
24. Psalam 52.
25. Psalam 53.
26. Psalam 54.
27. Psalam 55.
28. Psalam 56.
29. Psalam 57.
30. Psalam 58.
31. Psalam 59.

### RUJAN

1. Psalam 60.
2. Psalam 61.
3. Psalam 62.
4. Psalam 63.
5. Psalam 64.
6. Psalam 65.
7. Psalam 66.
8. Psalam 67.
9. Psalam 68,1-19.
10. Psalam 68,20-36.
11. Psalam 69,1-13.
12. Psalam 69,14-37.
13. Psalam 70.
14. Psalam 71,1-13.
15. Psalam 71,14-24.
16. Psalam 72.
17. Psalam 73,1-17.
18. Psalam 73,18-28.
19. Psalam 74.
20. Psalam 75.
21. Psalam 76.
22. Psalam 77.
23. Psalam 78,1-20.
24. Psalam 78,21-55.
25. Psalam 78,56-72.
26. Psalam 79.
27. Psalam 80.
28. Psalam 81.
29. Psalam 82.
30. Psalam 83.





## ČITANJE BIBLIJE REDOM

### SRPANJ

1. Psalam 102-104
2. Psalam 105-107
3. Psalam 108-111
4. Psalam 112-114
5. Psalam 115-118
6. Psalam 119-120
7. Psalam 121-123
8. Psalam 124-126
  
9. Psalam 127-133
10. Psalam 134-137
11. Psalam 138-141
12. Psalam 142-146
13. Psalam 147-150
14. Izreke 1-3
15. Izreke 4-6
  
16. Izreke 7-10
17. Izreke 11-13
18. Izreke 14-16
19. Izreke 17-20
20. Izreke 21-24
21. Izreke 25-27
22. Izreke 28-31
  
23. Propovjednik 1-5
24. Propovjednik 6-9
25. Propovjednik 10-12
26. Pjesma 1-4
27. Pjesma 5-8
28. Izaija 1-4
29. Izaija 5-7
  
30. Izaija 8-10
31. Izaija 11-13

### KOLOVOZ

1. Izaija 14-16
2. Izaija 17-21
3. Izaija 22-25
4. Izaija 26-28
5. Izaija 29-31
  
6. Izaija 32-34
7. Izaija 35-37
8. Izaija 38-40
9. Izaija 41-44
10. Izaija 45-47
11. Izaija 48-50
12. Izaija 51-54
  
13. Izaija 55-57
14. Izaija 58-60
15. Izaija 61-63
16. Izaija 64-66
17. Jeremija 1-4
18. Jeremija 5-7
19. Jeremija 8-10
  
20. Jeremija 11-14
21. Jeremija 15-17
22. Jeremija 18-20
23. Jeremija 21-24
24. Jeremija 25-27
25. Jeremija 28-30
26. Jeremija 31-33
  
27. Jeremija 34-37
28. Jeremija 38-40
29. Jeremija 41-43
30. Jeremija 44-46
31. Jeremija 47-49

### RUJAN

1. Jeremija 50-52
2. Tužaljke 1-3
  
3. Tužaljke 4-5
4. Ezekiel 1-3
5. Ezekiel 4-6
6. Ezekiel 7-10
7. Ezekiel 11-13
8. Ezekiel 14-16
9. Ezekiel 17-19
  
10. Ezekiel 20-22
11. Ezekiel 23-25
12. Ezekiel 26-28
13. Ezekiel 29-32
14. Ezekiel 33-35
15. Ezekiel 36-38
16. Ezekiel 39-42
  
17. Ezekiel 43-45
18. Ezekiel 46-48
19. Daniel 1-4
20. Daniel 5-9
21. Daniel 10-12
22. Hošea 1-3
23. Hošea 4-6
  
24. Hošea 7-11
25. Hošea 12-14
26. Joel 1-3
27. Amos 1-3
28. Amos 4-6
29. Amos 7-9
30. Obadija i Jona





## ČITANJE BIBLIJE REDOM — JEDNO POGLAVLJE DNEVNO

### SRPANJ

1. Psalam 51
2. Psalam 52
3. Psalam 53
4. Psalam 54
5. Psalam 55
6. Psalam 56
7. Psalam 57
8. Psalam 58
  
9. Psalam 59
10. Psalam 60
11. Psalam 61
12. Psalam 62
13. Psalam 63
14. Psalam 64
15. Psalam 65
  
16. Psalam 66
17. Psalam 67
18. Psalam 68
19. Psalam 69
20. Psalam 70
21. Psalam 71
22. Psalam 72
  
23. Psalam 73
24. Psalam 74
25. Psalam 75
26. Psalam 76
27. Psalam 77
28. Psalam 78
29. Psalam 79
  
30. Psalam 80
31. Psalam 81

### KOLOVOZ

1. Psalam 82
2. Psalam 83
3. Psalam 84
4. Psalam 85
5. Psalam 86
  
6. Psalam 87
7. Psalam 88
8. Psalam 89
9. Psalam 90
10. Psalam 91
11. Psalam 92
12. Psalam 93
  
13. Psalam 94
14. Psalam 95
15. Psalam 96
16. Psalam 97
17. Psalam 98
18. Psalam 99
19. Psalam 100
  
20. Psalam 101
21. Psalam 102
22. Psalam 103
23. Psalam 104
24. Psalam 105
25. Psalam 106
26. Psalam 107
  
27. Psalam 108
28. Psalam 109
29. Psalam 110
30. Psalam 111
31. Psalam 112

### RUJAN

1. Psalam 113
2. Psalam 114
  
3. Psalam 115
4. Psalam 116
5. Psalam 117
6. Psalam 118
7. Psalam 119
8. Psalam 120
9. Psalam 121
  
10. Psalam 122
11. Psalam 123
12. Psalam 124
13. Psalam 125
14. Psalam 126
15. Psalam 127
16. Psalam 128
  
17. Psalam 129
18. Psalam 130
19. Psalam 131
20. Psalam 132
21. Psalam 133
22. Psalam 134
23. Psalam 135
  
24. Psalam 136
25. Psalam 137
26. Psalam 138
27. Psalam 139
28. Psalam 140
29. Psalam 141
30. Psalam 142



## POČECI SUBOTA U SRPNJU, KOLOVOZU I RUJNU 2023.

| MJESTO         | SRPANJ |       |       |       | KOLOVOZ |       |       |       | RUJAN |       |       |       |       |
|----------------|--------|-------|-------|-------|---------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
|                | 7.7.   | 14.7. | 21.7. | 28.7. | 4.8.    | 11.8. | 18.8. | 25.8. | 1.9.  | 8.9.  | 15.9. | 22.9. | 29.9. |
| Beli Manastir  | 20.38  | 20.34 | 20.29 | 20.22 | 20.14   | 20.04 | 19.53 | 19.41 | 19.28 | 19.16 | 19.03 | 18.49 | 18.36 |
| Biograd        | 20.43  | 20.40 | 20.35 | 20.28 | 20.20   | 20.11 | 20.01 | 19.50 | 19.38 | 19.27 | 19.14 | 19.01 | 18.49 |
| Bjelovar       | 20.46  | 20.42 | 20.36 | 20.29 | 20.21   | 20.11 | 20.01 | 19.49 | 19.36 | 19.24 | 19.10 | 18.57 | 18.43 |
| Borovo         | 20.36  | 20.32 | 20.27 | 20.20 | 20.12   | 20.02 | 19.52 | 19.40 | 19.27 | 19.16 | 19.02 | 18.49 | 18.35 |
| Brač           | 20.37  | 20.34 | 20.29 | 20.23 | 20.15   | 20.06 | 19.56 | 19.45 | 19.33 | 19.22 | 19.10 | 18.57 | 18.44 |
| Cres           | 20.50  | 20.47 | 20.42 | 20.35 | 20.28   | 20.18 | 20.07 | 19.56 | 19.44 | 19.32 | 19.19 | 19.06 | 18.53 |
| Crikvenica     | 20.52  | 20.49 | 20.43 | 20.36 | 20.28   | 20.19 | 20.08 | 19.56 | 19.44 | 19.32 | 19.19 | 19.05 | 18.52 |
| Čakovec        | 20.49  | 20.45 | 20.40 | 20.32 | 20.24   | 20.14 | 20.03 | 19.50 | 19.38 | 19.26 | 19.12 | 18.58 | 18.44 |
| Dalj           | 20.36  | 20.32 | 20.27 | 20.20 | 20.12   | 20.02 | 19.52 | 19.40 | 19.27 | 19.16 | 19.02 | 18.49 | 18.35 |
| Daruvar        | 20.42  | 20.38 | 20.33 | 20.26 | 20.18   | 20.08 | 19.58 | 19.46 | 19.33 | 19.21 | 19.08 | 18.55 | 18.41 |
| Delnice        | 20.52  | 20.49 | 20.43 | 20.36 | 20.28   | 20.19 | 20.08 | 19.56 | 19.44 | 19.32 | 19.19 | 19.05 | 18.52 |
| Dubrovnik      | 20.28  | 20.25 | 20.20 | 20.14 | 20.07   | 19.58 | 19.48 | 19.37 | 19.26 | 19.14 | 19.02 | 18.50 | 18.38 |
| Dugi Otok      | 20.46  | 20.42 | 20.37 | 20.31 | 20.23   | 20.14 | 20.03 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.16 | 19.02 | 18.50 |
| Djakovo        | 20.37  | 20.34 | 20.28 | 20.21 | 20.13   | 20.04 | 19.53 | 19.41 | 19.28 | 19.17 | 19.04 | 18.50 | 18.37 |
| Garešnica      | 20.44  | 20.41 | 20.35 | 20.28 | 20.20   | 20.11 | 19.59 | 19.48 | 19.35 | 19.23 | 19.10 | 18.56 | 18.43 |
| Gospić         | 20.46  | 20.43 | 20.37 | 20.31 | 20.23   | 20.13 | 20.03 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.15 | 19.02 | 18.49 |
| Grubišno Polje | 20.42  | 20.38 | 20.33 | 20.26 | 20.18   | 20.08 | 19.58 | 19.46 | 19.33 | 19.21 | 19.08 | 18.55 | 18.41 |
| Hvar           | 20.37  | 20.34 | 20.29 | 20.23 | 20.16   | 20.07 | 19.56 | 19.45 | 19.34 | 19.22 | 19.10 | 18.58 | 18.44 |
| Ilok           | 20.33  | 20.29 | 20.24 | 20.17 | 20.09   | 19.59 | 19.49 | 19.37 | 19.25 | 19.13 | 18.59 | 18.46 | 18.32 |
| Karlovac       | 20.49  | 20.46 | 20.40 | 20.33 | 20.25   | 20.16 | 20.04 | 19.53 | 19.40 | 19.28 | 19.15 | 19.02 | 18.48 |
| Knin           | 20.41  | 20.38 | 20.32 | 20.26 | 20.18   | 20.09 | 19.58 | 19.47 | 19.35 | 19.23 | 19.11 | 18.58 | 18.45 |
| Koprivnica     | 20.47  | 20.44 | 20.38 | 20.31 | 20.23   | 20.13 | 20.01 | 19.49 | 19.37 | 19.25 | 19.11 | 18.57 | 18.43 |
| Korčula        | 20.32  | 20.29 | 20.24 | 20.18 | 20.11   | 20.02 | 19.52 | 19.41 | 19.30 | 19.19 | 19.07 | 18.54 | 18.41 |
| Kornat         | 20.43  | 20.40 | 20.35 | 20.28 | 20.21   | 20.11 | 20.01 | 19.50 | 19.38 | 19.27 | 19.14 | 19.02 | 18.49 |
| Krapina        | 20.52  | 20.47 | 20.42 | 20.35 | 20.26   | 20.17 | 20.05 | 19.53 | 19.41 | 19.28 | 19.15 | 19.01 | 18.47 |
| Križevci       | 20.48  | 20.44 | 20.38 | 20.31 | 20.23   | 20.13 | 20.02 | 19.50 | 19.37 | 19.25 | 19.11 | 18.58 | 18.44 |
| Krk            | 20.52  | 20.49 | 20.43 | 20.36 | 20.28   | 20.19 | 20.08 | 19.56 | 19.44 | 19.32 | 19.19 | 19.05 | 18.52 |
| Kutina         | 20.44  | 20.41 | 20.35 | 20.28 | 20.20   | 20.11 | 20.00 | 19.48 | 19.35 | 19.24 | 19.10 | 18.57 | 18.44 |
| Lastovo        | 20.34  | 20.31 | 20.26 | 20.20 | 20.13   | 20.04 | 19.54 | 19.43 | 19.32 | 19.21 | 19.08 | 18.56 | 18.44 |
| Lipik          | 20.42  | 20.38 | 20.33 | 20.26 | 20.18   | 20.08 | 19.58 | 19.46 | 19.33 | 19.21 | 19.08 | 18.55 | 18.41 |
| Lošinj         | 20.50  | 20.46 | 20.41 | 20.34 | 20.26   | 20.17 | 20.07 | 19.55 | 19.43 | 19.32 | 19.19 | 19.05 | 18.52 |
| Makarska       | 20.35  | 20.31 | 20.26 | 20.20 | 20.13   | 20.04 | 19.53 | 19.43 | 19.31 | 19.20 | 19.07 | 18.55 | 18.41 |
| Maruševac      | 20.49  | 20.46 | 20.40 | 20.32 | 20.25   | 20.14 | 20.03 | 19.51 | 19.38 | 19.26 | 19.13 | 18.59 | 18.45 |
| Metković       | 20.32  | 20.29 | 20.25 | 20.18 | 20.11   | 20.02 | 19.52 | 19.41 | 19.29 | 19.18 | 19.05 | 18.53 | 18.40 |

## POČECI SUBOTA U SRPNJU, KOLOVOZU I RUJNU 2023.

| MJESTO         | SRPANJ |       |       |       | KOLOVOZ |       |       |       | RUJAN |       |       |       |       |
|----------------|--------|-------|-------|-------|---------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
|                | 7.7.   | 14.7. | 21.7. | 28.7. | 4.8.    | 11.8. | 18.8. | 25.8. | 1.9.  | 8.9.  | 15.9. | 22.9. | 29.9. |
| Mijet          | 20.31  | 20.28 | 20.23 | 20.17 | 20.10   | 20.01 | 19.51 | 19.40 | 19.29 | 19.17 | 19.05 | 18.53 | 18.41 |
| Našice         | 20.38  | 20.35 | 20.29 | 20.22 | 20.14   | 20.04 | 19.53 | 19.42 | 19.29 | 19.17 | 19.04 | 18.50 | 18.37 |
| Nova Gradiška  | 20.41  | 20.37 | 20.32 | 20.25 | 20.17   | 20.07 | 19.56 | 19.45 | 19.32 | 19.20 | 19.07 | 18.54 | 18.41 |
| Novska         | 20.44  | 20.40 | 20.35 | 20.28 | 20.20   | 20.10 | 19.59 | 19.47 | 19.35 | 19.23 | 19.10 | 18.56 | 18.43 |
| Opatija        | 20.53  | 20.50 | 20.44 | 20.37 | 20.29   | 20.20 | 20.09 | 19.57 | 19.44 | 19.33 | 19.20 | 19.06 | 18.53 |
| Osijek         | 20.37  | 20.34 | 20.28 | 20.21 | 20.13   | 20.03 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.16 | 19.03 | 18.49 | 18.36 |
| Otočac         | 20.47  | 20.43 | 20.38 | 20.31 | 20.24   | 20.14 | 20.04 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.16 | 19.02 | 18.49 |
| Pag            | 20.46  | 20.43 | 20.38 | 20.31 | 20.23   | 20.14 | 20.04 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.16 | 19.02 | 18.49 |
| Pakrac         | 20.42  | 20.38 | 20.33 | 20.26 | 20.18   | 20.08 | 19.57 | 19.46 | 19.33 | 19.21 | 19.08 | 18.55 | 18.41 |
| Pelješac       | 20.31  | 20.28 | 20.23 | 20.17 | 20.10   | 20.01 | 19.51 | 19.40 | 19.29 | 19.18 | 19.06 | 18.53 | 18.41 |
| Petrinja       | 20.46  | 20.42 | 20.37 | 20.29 | 20.22   | 20.12 | 20.01 | 19.49 | 19.37 | 19.25 | 19.11 | 18.58 | 18.45 |
| Ploče          | 20.33  | 20.30 | 20.25 | 20.19 | 20.11   | 20.02 | 19.52 | 19.41 | 19.29 | 19.19 | 19.06 | 18.53 | 18.41 |
| Poreč          | 20.56  | 20.53 | 20.47 | 20.40 | 20.32   | 20.23 | 20.12 | 20.00 | 19.48 | 19.36 | 19.23 | 19.10 | 18.56 |
| Požega         | 20.40  | 20.37 | 20.31 | 20.25 | 20.17   | 20.07 | 19.56 | 19.44 | 19.32 | 19.20 | 19.07 | 18.53 | 18.40 |
| Pula           | 20.53  | 20.50 | 20.45 | 20.38 | 20.30   | 20.21 | 20.10 | 19.59 | 19.46 | 19.35 | 19.22 | 19.08 | 18.56 |
| Rab            | 20.50  | 20.46 | 20.41 | 20.34 | 20.26   | 20.17 | 20.07 | 19.55 | 19.43 | 19.31 | 19.18 | 19.05 | 18.52 |
| Rijeka         | 20.53  | 20.49 | 20.44 | 20.37 | 20.29   | 20.19 | 20.08 | 19.57 | 19.44 | 19.32 | 19.19 | 19.06 | 18.52 |
| Rovinj         | 20.56  | 20.52 | 20.47 | 20.40 | 20.32   | 20.23 | 20.12 | 20.00 | 19.47 | 19.36 | 19.23 | 19.09 | 18.56 |
| Sinj           | 20.38  | 20.35 | 20.29 | 20.23 | 20.16   | 20.07 | 19.56 | 19.46 | 19.34 | 19.22 | 19.10 | 18.57 | 18.44 |
| Sisak          | 20.46  | 20.42 | 20.37 | 20.29 | 20.22   | 20.12 | 20.01 | 19.49 | 19.37 | 19.25 | 19.11 | 18.58 | 18.44 |
| Slatina        | 20.41  | 20.38 | 20.32 | 20.25 | 20.17   | 20.07 | 19.56 | 19.44 | 19.32 | 19.20 | 19.07 | 18.53 | 18.40 |
| Slavonski Brod | 20.38  | 20.34 | 20.29 | 20.22 | 20.14   | 20.04 | 19.53 | 19.41 | 19.29 | 19.17 | 19.04 | 18.51 | 18.37 |
| Slunj          | 20.48  | 20.44 | 20.39 | 20.32 | 20.25   | 20.15 | 20.04 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.15 | 19.01 | 18.48 |
| Split          | 20.38  | 20.35 | 20.30 | 20.23 | 20.16   | 20.07 | 19.56 | 19.46 | 19.34 | 19.23 | 19.10 | 18.58 | 18.44 |
| Šibenik        | 20.42  | 20.39 | 20.34 | 20.28 | 20.20   | 20.11 | 20.01 | 19.50 | 19.38 | 19.26 | 19.14 | 19.01 | 18.49 |
| Varaždin       | 20.49  | 20.46 | 20.40 | 20.32 | 20.24   | 20.14 | 20.03 | 19.51 | 19.38 | 19.26 | 19.12 | 18.58 | 18.44 |
| Vinkovci       | 20.36  | 20.32 | 20.27 | 20.20 | 20.12   | 20.02 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.16 | 19.02 | 18.49 | 18.35 |
| Virovitica     | 20.42  | 20.38 | 20.33 | 20.26 | 20.18   | 20.08 | 19.58 | 19.46 | 19.33 | 19.21 | 19.08 | 18.54 | 18.40 |
| Vis            | 20.38  | 20.35 | 20.30 | 20.23 | 20.16   | 20.07 | 19.57 | 19.46 | 19.34 | 19.23 | 19.11 | 18.58 | 18.46 |
| Vukovar        | 20.35  | 20.32 | 20.27 | 20.20 | 20.12   | 20.02 | 19.51 | 19.40 | 19.27 | 19.15 | 19.02 | 18.49 | 18.35 |
| Zadar          | 20.45  | 20.42 | 20.37 | 20.30 | 20.22   | 20.13 | 20.02 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.15 | 19.02 | 18.49 |
| Zagreb         | 20.49  | 20.45 | 20.40 | 20.32 | 20.25   | 20.15 | 20.04 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.14 | 19.01 | 18.47 |
| Županja        | 20.36  | 20.32 | 20.27 | 20.20 | 20.12   | 20.02 | 19.52 | 19.40 | 19.28 | 19.16 | 19.02 | 18.49 | 18.36 |

(Vremena u ovoj tablici navedena su po ljetnom računanju.)





# Knjige neprocjenjive vrijednosti!

Naručite preko povjerenika za literaturu  
u mjesnoj crkvi ili izravno kod nakladnika!  
telefon: 01 2361-920; [www.znaci-vremena.com](http://www.znaci-vremena.com)  
e-mail: [knjizara@znaci-vremena.com](mailto:knjizara@znaci-vremena.com)



## Transeuropska divizija

| Uzije               | Crkve        | Skupine    | Vjernika      | Stanovnika         |
|---------------------|--------------|------------|---------------|--------------------|
| Jadranska           | 88           | 4          | 3.559         | 8.956.000          |
| Baltička            | 85           | 6          | 5.674         | 6.004.000          |
| Britanska           | 298          | 111        | 40.108        | 72.854.000         |
| Danska              | 37           | 1          | 2.394         | 5.953.000          |
| Finska              | 59           | 9          | 4.436         | 5.538.000          |
| Mađarska            | 110          | 26         | 5.123         | 9.690.000          |
| Nizozemska          | 60           | 16         | 5.945         | 17.502.000         |
| Norveška            | 59           | 2          | 4.485         | 5.402.000          |
| Poljska             | 115          | 28         | 5.800         | 38.154.000         |
| Jugoslavotnouropska | 210          | 6          | 6.783         | 14.755.000         |
| Švedska             | 32           | 5          | 2.905         | 10.398.000         |
| <b>Misije</b>       |              |            |               |                    |
| Čipar               | 2            | 1          | 114           | 873.000            |
| Grčka               | 9            | 5          | 482           | 10.697.000         |
| Island              | 6            | 1          | 465           | 371.000            |
| <b>Ukupno</b>       | <b>1.170</b> | <b>223</b> | <b>88.273</b> | <b>207.147.000</b> |

## Misijski projekti

1. Središte utjecaja, Riga, Latvija
2. Kamp za mlade, Zelenika, Crna Gora

